

VOORTGANGSRAPPORT

MESTBANK

2002

BETREFFENDE

HET MESTBELEID IN

VLAANDEREN

IHOUDSTAFEL

1.	Terreinafbakening	10
2.	Historiek van het mestbeleid	11
2.1	De nitraatrichtlijn	11
2.2	Implementatie van de nitraatrichtlijn in Vlaanderen	11
3.	Het aantal dieren en de dierlijke productie.....	14
3.1	Het aantal dieren.....	14
3.1.1	Runderen	14
3.1.2	Varkens.....	14
3.1.3	Pluimvee	14
3.2	Dierlijke nutriëntenproductie	17
3.2.1	Evolutie van 1991 tot en met 1999	17
3.2.2	Dierlijke nutriëntenproductie in 2000	17
3.2.3	Dierlijke nutriëntenproductie in 2001	23
3.2.4	Aanpak aan de bron	23
3.2.5	Verwachtingen voor 2002	25
4.	Afzetmogelijkheden in Vlaanderen.....	26
4.1	Problematiek	26
4.1.1	Plaatsingsruimte	26
4.1.2	Overschot.....	26
4.2	Oppervlakte cultuurgrond.....	27
4.3	De evolutie van de bemestingsnormen.....	30
4.4	afbakening kwetsbare gebieden water in het kader van de Europese nitraatrichtlijn.....	32
4.5	Verschillende scenario' s voor de plaatsingsruimte en overschotten voor dierlijke mest op Vlaams niveau.....	33
4.5.1	Enkel rekening houdend met bemestingsnormen uit het mestdecreet	33
4.5.2	Rekening houdend met mestsamenstellingen.....	35
4.5.3	Rekening houdend met de acceptatiegraden van de gebruiker.....	36
5.	Beheersovereenkomsten in het kader van de kwetsbare gebieden	38
6.	Bedrijfsmatige mestoverschotten	39
7.	De Mapmeetpunten(Bron Vlaamse Milieumaatschappij).....	41
7.1	Het mapmeetnet.....	41
7.2	Evolutie van de maandgemiddelde nitraatconcentraties	41
7.3	Evolutie in de huidige kwetsbare zones.....	42
8.	Het grondwatermeetnet.....	43
9.	De nitraatresidus	44
9.1	Inleiding	44
9.2	Nitraatresidubepalingen buiten de beheersovereenkomsten	45
9.2.1	Nitraatresidubepalingen van het najaar 2000.....	45
9.2.2	Nitraatresidubepalingen van het najaar 2001	48
9.2.2.1	Algemene vaststellingen.....	48
9.2.2.2	Invloed van de regio.	49
9.2.2.3	Invloed van de productiedruk op het bedrijf (Figuur 10).....	49
9.2.2.4	Invloed van het bedrijfstype (Figuur 11).....	49
9.3	Nitraatresiduresultaten in het kader van de beheersovereenkomsten	51
9.3.1	Algemeen.....	51

9.3.2	Nitraatresidubepalingen in het jaar 2000 in het kader van de beheersovereenkomsten water	52
9.3.3	Nitraatresidubepalingen in het jaar 2001 in het kader van de beheersovereenkomsten.	53
9.3.3.1	Invloed van datum van de staalname op het gemiddeld resultaat	53
9.4	Vergelijking van de verschillende resultaten	57
10.	Gebruik van meststoffen	59
11.	Nutriëntenhalte	62
11.1	Wat is nutriëntenhalte ?	62
11.1.1	Basisprincipe nutriëntenhalte.....	62
11.1.2	Hoe werd de nutriëntenhalte berekend?	62
11.1.3	Procedure van toekenning.....	63
11.1.4	Mogelijkheden om een andere nutriëntenhalte te krijgen.....	63
11.2	Initiële vaststelling nutriëntenhalte	64
11.2.1	Aantal bekendmakingen	64
11.2.2	Initieel toegekende nutriëntenhalte per provincie	65
11.2.3	Initieel toegekende nutriëntenhalte per diercategorie	66
11.2.4	Initieel toegekende nutriëntenhalte per diersoort en per provincie.....	67
11.3	Verzoekschriften bij de Mestbank	68
11.3.1	Verzoekschriften na bekendmaking nutriëntenhalte.....	68
11.3.1.1	Algemeen.....	68
11.3.1.2	Aantal ingediende verzoekschriften	68
11.3.1.3	Globaal overzicht van de gegrondheid/ongegrondheid van de ingediende verzoekschriften.....	69
11.3.1.4	Resultaten van de verzoekschriften van groep 1 en 5	70
11.3.1.5	Resultaten van de andere verzoekschriften (groepen 2, 3 en 4).	72
11.3.2	Tweede behandeling verzoekschriften door Mestbank	73
11.3.2.1	Tweede behandeling van verzoekschriften van groep 1 en 5.....	73
11.3.2.2	Tweede behandeling van verzoekschriften ingevolge de decreetswijziging van 8 december 2000.....	75
11.4	Bezwaren bij minister	76
11.5	Dossiers buiten de bezwaarprocedure	78
11.5.1	Herverdelingen.....	78
11.5.2	Ambtshalve herzieningen	78
11.5.3	Correctie van de uitscheidingsnormen (CUN).....	79
11.5.4	Verhoging van de nutriëntenhalte voor kinderboerderijen, onderwijsinstellingen, maneges,.....	80
11.5.5	Overnames	80
11.5.6	Varkensafbouw – voorlopige resultaten campagne 2001	80
11.6	Actuele situatie toegekende nutriëntenhalte	81
11.6.1	Actuele situatie van de toegekende nutriëntenhalte per provincie	81
11.6.2	Actuele situatie per diercategorie	83
11.7	Vergelijking toegekende nutriëntenhalte met productiejaar 2000 – simulatieoefeningen	84
11.7.1	Overschrijding toegekende nutriëntenhalte	84
11.7.2	Respecteren randvoorwaarden	84
12.	Milieuvergunningen	86
12.1	Aantal vergunde veeteeltinrichtingen.....	86
12.2	Inschatting van het aantal te verwachten milieuvergunningaanvragen	87

12.3	Vergunde productie.....	89
12.3.1	Evolutie “vergunde productie” cfr artikel 33 van het meststoffendecreet	89
12.3.2	Werkelijk vergunde productie	91
13.	Mestverwerking	93
13.1	Wettelijk vastgelegde mestverwerkingsplicht.....	93
13.2	Mestverwerkingsinitiatieven	95
13.2.1	Actuele toestand	95
13.2.2	Operationaliteit.....	102
13.3	Knelpunten voor de verwerker	103
13.4	Knelpunten voor de verwerkingsplichtige	103
13.5	Export en import van dierlijke en bewerkte mest	104
13.5.1	Evolutie van de export en import van dierlijke mest en verwerkte mest.....	104
13.5.2	Export in 2001	108
13.5.3	Export in 2002.....	108
13.6	Superheffing mestverwerking	110
13.7	Best Beschikbare Technieken (BBT) voor mestverwerking.....	112
13.7.1	Algemeen.....	112
13.7.2	Milieuvoordelen van mestverwerking	112
13.7.3	Economische haalbaarheid van mestverwerking	112
13.7.4	De BBT voor mestverwerking	112
13.7.5	Aanbevelingen	114
13.7.5.1	Aanbeveling voor de Vlaamse overheid.....	114
13.7.5.2	Aanbeveling voor de initiatiefnemers van mestverwerkingsprojecten	114
13.7.5.3	Aanbevelingen voor de veehouders.....	114
13.8	Inspanningen van de mestbank	115
13.8.1	Adviseren vergunningen	115
13.8.2	Informeren.....	115
13.8.3	Terreinbezoeken.....	116
13.8.4	Eindproducten.....	116
13.8.5	Wetenschappelijk onderzoek.....	116
13.8.6	Evaluaties	116
13.8.7	Beleid	116
13.8.8	Personeelsinzet	117
14.	Wetenschappelijk onderzoek	118
14.1	Pijler 1: Efficiëntieverbeteringen in de dierlijke productie (Aanpak aan de bron)	118
14.1.1	‘Emissiepreventie in de landbouw door middel van nutriëntenbalansen’	118
14.1.2	Evaluatie van de mestuitscheidingscijfers	119
14.2	Pijler 2: Oordeelkundige bemesting	120
14.2.1	‘Bepaling van de hoeveelheid minerale stikstof in de bodem als beleidsinstrument’ ...	120
14.2.2	‘Wetenschappelijke onderbouwing van het derogatieverzoek voor Vlaanderen in het kader van de Europese Nitraatrichtlijn’	121
14.3	Pijler 3: Mestverwerking	122
15.	Het Ammoniakreductieplan	123
15.1	Was het nu 40% of 43% reductie tegen 2002, 2007 of 2010?	123
15.1.1	Het Protocol van Göteborg	123
15.1.2	EU-Richtlijn Nationale Emissieplafonds (National Emission Ceilings - NEC)	123
15.1.3	Milieubeleidsplan	124

15.2	NH ₃ emissiegegevens 1990-2001 (Bron: Lozingen in de lucht 1980 –2001, VMM).....	124
15.3	Het NH ₃ reductieplan – Reductiepotentieel van het basisscenario	125
15.3.1	Reeds gerealiseerd reductiepotentieel	126
15.3.1.1	Emissiearme aanwending	126
15.3.2	Nog te realiseren reducties.....	126
15.3.2.1	Mestverwerking	126
15.3.2.2	Afbouw van de veestapel	127
15.3.2.3	Voedertechnieken.....	127
15.3.2.4	Lineaire autonome afname van de veestapel.	127
15.3.2.5	Stalmaatregelen	127
15.3.3	Aandachtspunten.....	128
15.4	Studies: timing en verwachte resultaten	128
15.4.1.1	Actieprogramma emissiearme aanwending	128
15.4.1.2	Actieprogramma emissiearme stallen	128

LIJST MET TABELLEN

Tabel 1 Aantal dieren per provincie per diergroep per jaar in Vlaanderen.....	15
Tabel 2 Dierlijke productie in kg P ₂ O ₅ in Vlaanderen per diersoort per jaar berekend volgens de bepalingen van het mestdecreet	18
Tabel 3 Dierlijke productie in kg N in Vlaanderen per diersoort per jaar berekend volgens de bepalingen van het mestdecreet	19
Tabel 4 Dierlijke productie in Vlaanderen per diersoort en uitscheidingsbalans activiteiten 2001 (deel1)	20
Tabel 5 Dierlijke productie in Vlaanderen per diersoort en uitscheidingsbalans activiteiten 2001 (deel2)	21
Tabel 6 Vergelijking dierlijke productie 2000 en 2001 op 24-9-2002 in Vlaanderen	22
Tabel 7 Aantal varkens in 2000 van alle aanvragers in de eerste inschrijvingsperiode betreffende de varkensafbouw	24
Tabel 8 kg P ₂ O ₅ productie in 2000 van de varkens van alle aanvragers in de eerste inschrijvingsperiode betreffende de varkensafbouw.....	24
Tabel 9 kg N productie van de varkens van alle aanvragers in de eerste inschrijvingsperiode betreffende de varkensafbouw	25
Tabel 10 Verwachte productievermindering in kg P ₂ O ₅ door de varkensafbouw voor de eerste schijf van 24,8 miljoen euro.....	25
Tabel 11 Verwachte productievermindering in kg N door de varkensafbouw voor de eerste schijf van 24,8 miljoen euro.....	25
Tabel 12 Oppervlakte per teelt per jaar in Vlaanderen.....	28
Tabel 13 Oppervlakte per teelt per provincie in 2001 in Vlaanderen	29
Tabel 14 Plaatsingsruimte voor dierlijke mest in Vlaanderen, voor verschillende scenario' s op basis van de geregistreerde oppervlakte in 2000, en alle bemestingsnormen bepaald in het mestdecreet, zowel N als P ₂ O ₅ , volledig ingevuld.....	33
Tabel 15 Oppervlakte in ha in 2001 per gebied en per teelt met aanduiding van de toegekende verhoogde bemesting. De toegekende plaatsingsruimte is deze in 2003 volgens de toestand kwetsbare gebieden in 2001	34
Tabel 16 gegevens die werden gebruikt om de plaatsingsruimte te berekenen, rekening houdende met de beperkingen van de meststellingen. Hierin staat de gemiddelde samenstelling van de verschillende mestsoorten, de procentuele toekenning per teelt van de verschillende mestsoorten (cursief) en de gemiddelde meststelling toegepast per teelt (vet).....	35
Tabel 17 De cumulatieve oppervlakte beheersovereenkomsten in het kader van het mestdecreet.....	38
Tabel 18 Beschikbare datasets	44
Tabel 19 Overzicht gegevens nitraatresidubepaling in het najaar van 2000.....	45
Tabel 20 Globaal overzicht resultaten nitraatresidubepalingen dataset Mestbank 2000	46
Tabel 21 Overzicht van de residubepalingen per provincie in het najaar van 2000 in het kader van de beheersovereenkomsten	52
Tabel 22 Gemiddelde nitraatresiduwaarde van de bepalingen in het kader van de beheersovereenkomsten 2000 per gewas en per provincie.....	53
Tabel 23 Gebruik van meststoffen in Vlaanderen per jaar	59
Tabel 24 Aantal bekendmakingen "initiële vaststelling nutriëntenhalte".....	64
Tabel 25 De initieel toegekende nutriëntenhalte op basis van de bekendmakingen door de Mestbank per provincie en per groep ^(*)	65
Tabel 26 Procentuele verdeling van de initieel toegekende nutriëntenhalte per provincie. ...	65
Tabel 27 Overzicht van de initieel toegekende nutriëntenhalte per diercategorie ^(*)	66
Tabel 28 Procentuele verdeling van de initieel toegekende nutriëntenhalte over de verschillende diersoorten	67
Tabel 29 Overzicht van de initieel toegekende nutriëntenhalte per provincie en per diersoort ^(*)	67
Tabel 30 Aantal ingediende 1 ^{ste} verzoekschriften ten opzichte van aantal bekendmakingen per provincie en per groep.	69

Tabel 31	Overzicht van de gegrondheid van de 1 ^{ste} verzoekschriften en verzoekschriften na eerste toekenning nutriëntenhalte per groep.....	70
Tabel 32	overzicht van de resultaten van de verzoekschriften van groep 1 en 5	70
Tabel 33	Extra toegekende nutriëntenhalte aan de producent-gebruikers van de groepen 1 en 5 (groepen die op basis van de eerste beoordeling geen recht hadden op nutriëntenhalte)	71
Tabel 34	Voornaamste redenen gegrondheid voor toekenning nutriëntenhalte van de groepen 1 en 5	72
Tabel 35	Overzicht van de resultaten van de verzoekschriften van de groepen 2, 3 en 4.....	72
Tabel 36	Extra toegekende nutriëntenhalte aan de producent-gebruikers aan de groepen 2, 3 en 4	73
Tabel 37	Voornaamste redenen gegrondheid voor de verzoekschriften van de groepen 2, 3 en 4.....	73
Tabel 38	Aantal producent-gebruikers die een nieuw verzoekschrift tot herberekening indienden na het verkrijgen van een recht op nutriëntenhalte.....	74
Tabel 39	Aantal gegronde verzoekschriften per provincie en extra toegekende nutriëntenhalte (tweede behandeling door Mestbank na toekenning recht op nutriëntenhalte).	74
Tabel 40	Aantal verzoekschriften 2 ^{de} behandeling Mestbank (HZ2) ingevolge decreetswijziging per provincie en extra toegekende nutriëntenhalte.....	75
Tabel 41	Redenen van gegrondheid bij 2 ^{de} behandeling Mestbank (type HZ2).....	76
Tabel 42	Aantal ingediende bezwaren bij de minister (stand van zaken 25 augustus 2002) ten opzichte van het aantal producent-gebruikers die een verzoekschrift bij de Mestbank hebben ingediend en ten opzichte van het aantal bekendmakingen van nutriëntenhalte.....	76
Tabel 43	Aantal behandelde en aantal gegrond verklaarde bezwaren bij de minister (stand van zaken 25 augustus 2002)	77
Tabel 44	Aantal gegronde bezwaren bij minister en extra toegekende nutriëntenhalte (stand van zaken 25 augustus 2002)	77
Tabel 45	Redenen van gegrondheid bij de door de minister gegrond verklaarde bezwaarschriften	77
Tabel 46	Aantal verzonden ambtshalve herzieningen wegens te hoge nutriëntenhalte ten opzichte van vergunning en de eraan gekoppelde vermindering van de toegekende nutriëntenhalte.....	78
Tabel 47	Aantal verzonden ambtshalve herzieningen wegens correctie nutriëntenhalte en de eraan gekoppelde vermindering van de toegekende nutriëntenhalte.....	79
Tabel 48	Aantal verzonden brieven met correctie van de uitscheidingsnorm (decreetswijziging 8/12/2000) en de eraan gekoppelde extra nutriëntenhalte	79
Tabel 49	Aantal dossiers met verhoging van de nutriëntenhalte op basis van artikel 6 §3ter van het besluit van 3 maart 2000 en de eraan gekoppelde extra nutriëntenhalte....	80
Tabel 50	Afgebouwde nutriëntenhalte afkomstig van inrichtingen waar de varkensproductie reeds stopgezet is (gebaseerd op mededelingen ALT tot 1/11/2002).....	81
Tabel 51	Toegekende nutriëntenhalte per provincie uitgedrukt in kg P ₂ O ₅ (situatie 25/08/02)	81
Tabel 52	Toegekende nutriëntenhalte per provincie uitgedrukt in kg N (situatie 25/08/02) ...	82
Tabel 53	Toegekende nutriëntenhalte per diercategorie (situatie 25/8/02).....	83
Tabel 54	Inschatting van het aantal inrichtingen met een einddatum van de milieuvergunning na 1/1/03 en met een vergunning voor rubriek 9.X (Dieren) opgesplitst in functie van nog aanwezige dierlijke productie (volgens aangifte Mestbank).	87
Tabel 55	Inschatting van het aantal te behandelen vergunningsaanvragen op basis van het jaar waarop de kortst lopende eindtermijn verval, berekend op het aantal waarvan de kortstlopende einddatum verval na 1/1/2003.....	88
Tabel 56	Inschatting van het aantal te behandelen vergunningsaanvragen op basis van het jaar waarop de kortst lopende eindtermijn verval, uitgezet ten opzichte van het jaar waarin de langst lopende vergunning van de inrichting verval (tot 2014).....	89
Tabel 57	Evolutie van de “vergunde productie” berekend overeenkomstig artikel 33 van het meststoffendecreet.....	90

Tabel 58 Verwerkingsplicht anno 2003 (in ton) in Vlaanderen op basis van gegevens van 1999	93
Tabel 59 Verwerkingsplicht per jaar in kg P ₂ O ₅ op basis van gegevens van 1999	93
Tabel 60 Verwachte verwerkingsplicht in 2003 in kg P ₂ O ₅ rekeninghoudende met de mestuitscheidingsbalansen (aanpak aan de bron)op basis van de gegevens in 2000	94
Tabel 61 Aantal verwerkingsplichtige bedrijven in 2003 zonder rekening te houden met bedrijfsmutaties (overnames, splitsingen, opnames) op basis van de gekende gegevens in 2001 per bedrijfstype en provincie	94
Tabel 62 Overzicht van het aantal bedrijven dat moet verwerken vanaf 2003 en de te verwerken hoeveelheid uitgedrukt in kg P ₂ O ₅ t.o.v. de te verwerken hoeveelheid mest/geproduceerde hoeveelheid mest van dat bedrijf op basis van de gegevens in 2000.	95
Tabel 63 Overzicht milieuvergunningen m.b.t. rubriek 28.3 (stand van zaken 15/09/2002) ..	96
Tabel 64 Mestverwerkingsinitiatieven in Vlaanderen, capaciteit en locatie.....	97
Tabel 65 Vergunde verwerkingscapaciteit (in ton) in Vlaanderen (stand van zaken op 5/02/02, berekening op basis van de milieuvergunningen)	102
Tabel 66 Geraamde operationele capaciteit in september en december 2002 o.b.v. VCM-enquête (in ton/jaar)	102
Tabel 67 evolutie uitvoer dierlijke mest per jaar in Vlaanderen.....	104
Tabel 68 evolutie verwerkte dierlijke mest per jaar in Vlaanderen	104
Tabel 69 evolutie totaal uitgevoerde en verwerkte dierlijke mest per jaar in Vlaanderen	105
Tabel 70 evolutie ingevoerde dierlijke mest in Vlaanderen	105
Tabel 71 evolutie netto balans (totale uitvoer en verwerking - invoer)	105
Tabel 72 Hoeveelheid ingevoerde dierlijke mest per mestsoort in 2001	108
Tabel 73 hoeveelheid geëxporteerde dierlijke mest na verwerking in 2001.....	108
Tabel 74 Totale hoeveelheid uitgevoerde en verwerkte dierlijke mest in 2001	108
Tabel 75 Exportgegevens van dierlijke mest via EVOA in 2002 (tot 15/10/2002).....	109
Tabel 76 Export van mest via mestafzetdocumenten in 2002 (tot 15/10/2002)	110
Tabel 77 Gegevens over de bedrijven met een superheffing 2000 > € 12,40.....	111
Tabel 78 Gegevens over alle bedrijven die moesten verwerken in 2000.....	111
Tabel 79 Gegevens over bedrijven die voldaan hebben aan de verwerkingsplicht in 2000.....	111
Tabel 80 Nitraatstikstofresidunormen (kg NO ₃ -N ha ⁻¹) in functie van teelt en textuur.....	120
Tabel 81 Bemestingsnormen voor de gewassen/gewascombinaties die vanuit de wetenschappelijke onderbouwing in aanmerking komen voor derogatie	122
Tabel 82 Evolutie van de NH ₃ emissie (ton/jaar) door veeteelt, kunstmestgebruik en industrie + verkeer.....	124
Tabel 83 Het basisscenario: overzicht van de maatregelen, de verwachte reductie, jaartal van uitvoer en beleidsinstrument.....	125
Tabel 84 Implementatiegraad (%) van emissiearme aanwendingstechnieken vanaf 2002 ..	126

LIJST MET FIGUREN

Figuur 1	Relatieve evolutie van het aantal dieren per diergroep in Vlaanderen.....	16
Figuur 2	Evolutie van de bemestingsnormen in kg N uit dierlijke mest / ha in algemeen gebied.....	31
Figuur 3	Evolutie van de bemestingsnormen in kg P ₂ O ₅ / ha in algemeen gebied	31
Figuur 4	Overzicht van de bedrijfsmatige mestoverschotten per jaar berekend volgens de bepalingen uit het mestdecreet	39
Figuur 5	Evolutie en regressie van de maandgemiddelde concentraties van de mapmeetpunten in mg nitraat per liter (bron VMM).....	42
Figuur 6	Verdeling van de nitraatresidubepalingen dataset mestbank 2000 per teelt	47
Figuur 7	Verdeling van de nitraatresidubepalingen met een waarde beneden de referentiewaarde per teelt	47
Figuur 8	Verdeling van de nitraatresidumetingen dataset mestbank maïs 2001	48
Figuur 9	Invloed van de regio op het nitraatresidu bij dataset MB2001	49
Figuur 10	Invloed van de productiedruk op het nitraatresidu (dataset MB 2001).....	50
Figuur 11	Invloed van het bedrijfstype	50
Figuur 12	verdeling van de resultaten van de nitraatresidubepalingen in het kader van de Beheersovereenkomsten in 2000.....	52
Figuur 13	Verloop van het gemiddeld nitraatresidu in functie van de staalnamedatum.....	53
Figuur 14	Verdeling van alle staalnameresultaten in het kader van de beheersovereenkomsten 2001	54
Figuur 15	Verdeling van staalnameresultaten bieten in het kader van de beheersovereenkomsten 2001	54
Figuur 16	Verdeling van staalnameresultaten maïs in het kader van de beheersovereenkomsten 2001	55
Figuur 17	Verdeling van staalnameresultaten aardappelen in het kader van de beheersovereenkomsten 2001	55
Figuur 18	Verdeling van alle staalnameresultaten granen in het kader van de beheersovereenkomsten 2001	56
Figuur 19	Verdeling van alle staalnameresultaten gras in het kader van de beheersovereenkomsten 2001	56
Figuur 20	Vergelijking nitraatresiduresultaten in het kader van de beheersovereenkomsten 2000 en 2001	57
Figuur 21	Verdeling nitraatresiduresultaten in het kader van de BO 2001 in functie van het gewas	57
Figuur 22	Vergelijking nitraatresiduresultaten voor maïs in algemeen gebied en maïs met een beheersovereenkomst.....	58
Figuur 23	Gebruik van dierlijke mest en totale hoeveelheid mest in Vlaanderen in kg P ₂ O ₅ /ha	60
Figuur 24	Gebruik van dierlijke mest en totale hoeveelheid mest in Vlaanderen in kg N/ha ..	60
Figuur 25	aanbod van mest per gemeente	61
Figuur 26	Evolutie verwerkte dierlijke mest in Vlaanderen (ton, kg N en kg P ₂ O ₅)	106
Figuur 27	Evolutie invoer dierlijke mest in Vlaanderen (ton, kg N en kg P ₂ O ₅)	106
Figuur 28	Evolutie uitvoer dierlijke mest in Vlaanderen (ton, kg N en kg P ₂ O ₅)	107
Figuur 29	evolutie totaal uitgevoerde en verwerkte dierlijke mest in Vlaanderen (ton, kg N en kg P ₂ O ₅).....	107

Voortgangsrapport Mestbank 2002

1. Terreinafbakening

Volgens artikel 34 van het mestdecreet¹ dient de Mestbank vanaf 2001 elk jaar een voortgangsrapport op te maken met de stand van zaken van het voorbije productiejaar en een prognose voor de komende jaren.

Volgende aspecten moeten in het voortgangsrapport besproken worden:

- 1° de nutriëntenthalte op niveau van het Vlaamse Gewest;
- 2° de invulling van de nutriëntenthalte op niveau van het Vlaamse Gewest;
- 3° de nutriëntenaanpak aan de bron;
- 4° de infrastructuur voor de bewerking van dierlijke mest en van andere meststoffen;
- 5° de infrastructuur voor de verwerking van dierlijke mest met ten minste een inventaris van de mestverwerkinginstallaties met hun respectieve capaciteiten :
 - a) waarvoor een milieuvergunningaanvraag lopende is;
 - b) die vergund zijn;
 - c) die in opbouw zijn;
 - d) die operationeel zijn;
- 6° de export van dierlijke mest;
- 7° de voortgang inzake het bereiken van de doelstellingen van het mestdecreet.

Los van deze decretale verplichtingen wordt in dit rapport een ruimere blik geworpen op de belangrijkste elementen van het mestbeleid.

Het jaarlijks voortgangsrapport wordt voorgelegd aan de Stuurgroep Vlaamse Mestproblematiek.

De Stuurgroep onderzoekt dit voortgangsrapport in het licht van de door het mestdecreet voor 2003 vooropgestelde doelstellingen. Op basis van dit onderzoek adviseert de Stuurgroep in voorkomend geval, welke oplossingsgerichte maatregelen in grotere mate moeten worden gestimuleerd en welk onderzoek hiervoor noodzakelijk is.

¹ 1. DECREET VAN 23 JANUARI 1991 INZAKE DE BESCHERMING VAN HET LEEFMILIEU TEGEN DE VERONTREINIGING DOOR MESTSTOFFEN (B.S. 28 februari 1991), zoals gewijzigd bij de decreten van 25 juni 1992 (B.S., 11 juli 1992), van 18 december 1992 (B.S., 29 december 1992), van 22 december 1993 (B.S., 29 december 1993), van 20 december 1995 (B.S., 30 december 1995), van 19 december 1997 (B.S. 30 december 1997), van 11 mei 1999 (B.S., 20 augustus 1999), van 3 maart 2000 (B.S., 30 maart 2000), van 8 december 2000 (B.S., 13 januari 2001), van 9 maart 2001 (B.S., 30 maart 2001) en 21 december 2001 (B.S., 29 december 2001)

2. Historiek van het mestbeleid

2.1 De nitraatrichtlijn

Elf jaar geleden, op 12 december 1991, hebben de EU lidstaten de Nitraatrichtlijn (91/676/EEC) goedgekeurd die tot doel heeft de waterverontreiniging met nitraten uit agrarische bronnen te verminderen en verdere verontreiniging te voorkomen. Tegelijk werd een “zusterrichtlijn” goedgekeurd die tot doel heeft de waterverontreiniging veroorzaakt door huishoudens en industrie te verminderen en te voorkomen via de zogenoemde Richtlijn stedelijk afvalwater (91/271/EEC).

De nitraatrichtlijn dwingt er de lidstaten toe de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater te meten, op te volgen en te rapporteren. De nitraatrichtlijn bepaalt dat het nitraatgehalte in het grond- en oppervlaktewater niet hoger mag zijn dan 50 mg nitraat per liter.

Indien uit de meetresultaten blijkt dat in kust-, grond- en/of oppervlaktewater er eutrofiëring of teveel nitraat aanwezig is of dreigt te ontstaan, bij het uitblijven van maatregelen, dan dienen alle gronden die afwateren naar het gebied waarvoor de meting representatief is, afgebakend te worden als kwetsbare zone ‘water’. De afbakening dient te gebeuren op basis van 3 criteria : oppervlaktewaterkwaliteit, grondwater kwaliteit en eutrofiëring. Dit dient minstens eenmaal per vier jaar te gebeuren, doch het kan sneller. De limietdatum voor de huidige nieuwe aanduiding was 21 december 2001. Vlaanderen heeft, zoals de richtlijn voorziet, binnen de 6 maanden na deze limiet datum Europa ingelicht over zijn nieuwe aanduiding (Zie 2.2).

De nitraatrichtlijn verplicht de lidstaten voor elke kwetsbaar gebiedkwetsbare zone water een actieplan op te stellen uit te voeren. Dit actieplan moet de ‘code van goede landbouwpraktijk’ dwingend opleggen in het de kwetsbaar gebiedkwetsbare zone water. Daarnaast moet de lidstaat de hoeveelheid N uit dierlijke mest beperken tot 170 kg N per ha per jaar inclusief de N in door dieren op de weide uitgescheiden hoeveelheid dierlijke mest.

2.2 Implementatie van de nitraatrichtlijn in Vlaanderen

De omzetting van de Nitraatrichtlijn in Vlaamse wetgeving is gebeurd via het Meststoffendecreet. Hierna volgt enige historiek:

- Vooruitlopend op de Nitraatrichtlijn is de eerste aanpak van het meststoffengebruik op cultuurgronden, en derhalve ook van de vermindering van de verontreiniging van water door nitraten uit agrarische bronnen, wettelijk uitvoerbaar gesteld via het decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen. Dit decreet legde o.a. maximale bemestingshoeveelheden per ha en perioden waarin dierlijke mest mag uitgereden worden, vast. Tevens werd binnen de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) de Mestbank opgericht. Deze kreeg een aantal administratieve taken zoals de inventarisatie van de mestoverschotten, het volgen van de meststromen, het innen van heffingen en bijhorende controletaken.

- De decreetswijziging met bijhorende uitvoeringsbesluiten op 20 december 1995 (het zogenoemde MestActiePlan 1, MAP1) resulteerde in een eerste aanduiding van kwetsbare zones en het opmaken van een Code goede landbouwpraktijk. De verschillende Ingebrekestellingen en met Redenen omklede adviezen getuigen ervan dat de Europese Commissie de omzetting van de Nitraatrichtlijn in het Vlaams recht onvoldoende vond.
- Mede daarom werd dan het zogenoemde MAP2 met bijhorende decreetswijziging opgesteld. De inwerkingtreding hiervan werd op 23 februari 2000 goedgekeurd door het Vlaams parlement via MAP2bis. Op 3 maart 2000 werd dit bekrachtigd door de Vlaamse regering. Het decreet is met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2000, in werking getreden. Dit MAP2bis heeft de nodige aanvulling gegeven aan het Meststoffendecreet voor de volledige tenuitvoerlegging van de Nitraatrichtlijn. Vooral het artikel 15 van dit decreet met betrekking tot de aanduiding van kwetsbare zones is hier van belang. Conform paragraaf 2, 3 en 4 van dit artikel dient de Vlaamse regering tegen 20 december 2001 de afbakening van deze kwetsbare zones te herzien. Het definitieve besluit van de Vlaamse regering van 14 juni 2002, betreffende de bijkomende aanduiding van de kwetsbare zones water, werd samen met een nota overgemaakt aan de Europese Commissie.

Van een mestspreadingsbeleid naar een mestbeleid gesteund op 3 pijlers

In feite is het mestbeleid in Vlaanderen gestart als een spreadingsbeleid, waarbij dierlijke mest van mestoverschotgebieden naar mesttekortgebieden werd getransporteerd. Hierdoor worden de zware overbestedingen in de overschotsgebieden sterk teruggedrongen. De grondloze bedrijven worden geresponsabiliseerd om met grondgebonden bedrijven afspraken te maken en leerden de milieukosten te dragen. De akkerbouwers herwaarderen een organische bemesting en daardoor wordt het gebruik van de chemische meststoffen verminderd. Dit spreadingsbeleid blijft zijn nut bewijzen, maar is sedert 2000 geëvolueerd naar een mestbeleid gesteund op 3 pijlers en geflankeerd is door talrijke maatregelen om de drie pijlers te kunnen realiseren en de sector te responsabiliseren om het mestbeleid met inbegrip van de Nitraatrichtlijn te doen slagen.

Pijler 1 : Aanpak aan de bron

- Onmiddellijke terugdringing van de mestproductie aan de bron, door het gebruik van betere voedertekniken en efficiëntere, eiwitarme en fosforarme voeders, het beredeneerd voederen via het bijhouden van mestuitscheidingsbalansen.
- Herstructurering van de veehouderij met inbegrip van vrijwillige afbouw van de varkensstapel.
- Een vergunningenstop en een productiestop ten einde de mestproductie niet meer te doen toenemen.

Pijler 2 : Oordeelkundige bemesting

- Het bijhouden van een bodemnutriëntenbalans.
- Het controleren van het nitraatresidu ook na de teelt.
- Het bewerken van de dierlijke mest zodat een betere stikstof/fosfaat-verhouding in de mest kan worden bekomen welke beter is afgestemd op de bodem- en teeltbehoeften.

Pijler 3: Mest- en nutriëntenverwerking

Het mestoverschot verwerken zonder evenwel het probleem van het teveel aan stikstof en fosfaten te verplaatsen van het compartiment bodem naar de compartimenten lucht en water. Mestverwerking impliceert een internalisatie van de milieuaanpak in de productie. Mestverwerking betekent een structurele oplossing met toekomstperspectief voor de landbouwsector wat de responsabilisering van de landbouwsector mee helpt ondersteunen.

De aanpak aan de bron en het verbeteren van de oordeelkundige bemesting moeten elk bijdragen tot het wegwerken van 25 % van het mestoverschot. De mestverwerking zelf moet 50 % van het mestoverschot wegwerken.

De uitwerking van deze 3 pijlers is als een rode draad verweven in dit voortgangsrapport.

3. Het aantal dieren en de dierlijke productie

3.1 Het aantal dieren

Wanneer er over het aantal dieren wordt gesproken, wordt steeds de gemiddelde bezetting bedoeld. De verschillende jaren vermeld in dit rapport zijn de productie jaren. Tabel 1 aantal dieren per provincie per diergroep per jaar, toont de evolutie van het aantal dieren gedurende alle jaren dat de mestbank de dieren inventariseerde. Figuur 1, *relatieve evolutie van het aantal dieren per diergroep in Vlaanderen (jaar 1991=100)*, geeft de relatieve stijging of daling van het aantal dieren per diergroep waarbij het jaar 1991 als referentiejaar wordt genomen. Hierna volgt een bespreking per diergroep.

3.1.1 Runderen

Het aantal runderen in Vlaanderen kende een stijging tot en met 1995 met een totaal van 1.625.000 stuks. Dit aantal is gedaald tot 1.464.000 stuks in 2001, dus een daling tot 90 % van het topjaar 1995. Deze relatieve daling was het grootst voor Oost- en West-Vlaanderen (daling tot 88 % van het topjaar 1995). De rundveesector zorgde voor het grootste aandeel van de nutriëntenproductie. In 1999 was dit 44% voor P₂O₅ en 54% voor N.

3.1.2 Varkens

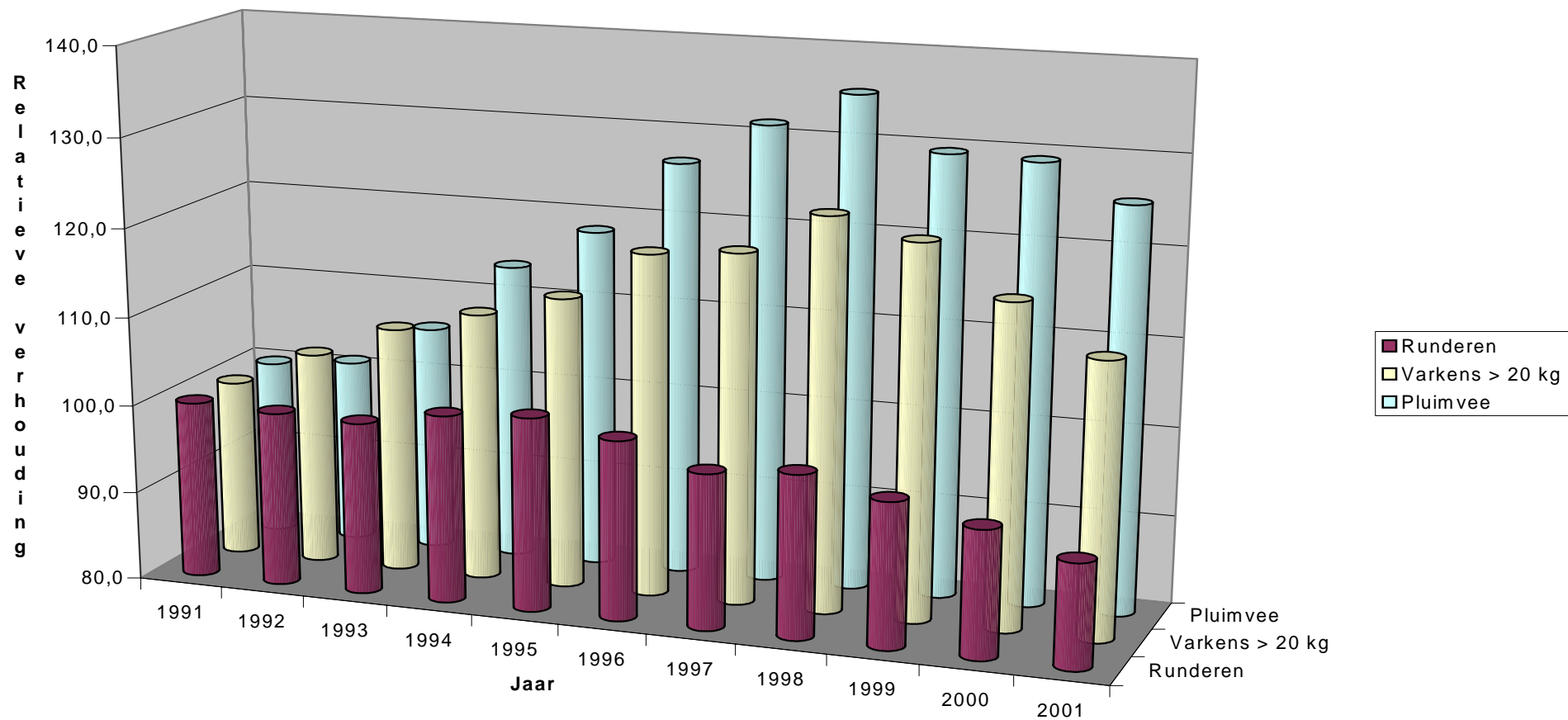
Bij de varkens moet er een onderscheid gemaakt worden tussen 2 pistes : van 1991 tot en met 1999, en de jaren 2000 en 2001. Van 1991 tot en met 1999 had de landbouwer de keuze om de biggen aan te geven in de jaarlijkse mestbankaangifte, ofwel in de rubriek zeugen inclusief biggen, ofwel in de rubriek zeugen exclusief biggen waarbij de biggen afzonderlijk werden opgegeven. Vanaf 2000 moeten alle biggen met een gewicht tussen 7 en 20 kg steeds in een aparte rubriek worden aangegeven op de mestbankaangifte. Dit resulteert in een schijnbaar spectaculaire stijging in 2000 en 2001 van het aantal varkens. Daarom is een betere vergelijking deze van het aantal varkens > 20 kg. Deze stegen van 1991 geleidelijk tot 1998 van ruim 4,2 miljoen tot ruim 5,2 miljoen. In 2001 is dit aantal gedaald tot 89,5 % van het topjaar 1998. Deze daling was het grootst voor Vlaams-Brabant (daling tot 85 % van het topjaar 1998) en het kleinst voor Oost-Vlaanderen (90% van het topjaar 1995). Ten opzichte van het jaar 1991 blijft er nog een stijging van het aantal varkens > 20 kg van 6,5 %.

3.1.3 Pluimvee

Het aantal stuks pluimvee in Vlaanderen kende, zoals bij de varkens eveneens zijn hoogtepunt in 1998 met een totaal van 34,5 miljoen stuks. In 2001 is dit aantal gedaald tot 92,5 % van het topjaar 1998. Deze daling was het grootst voor de provincie Antwerpen (daling tot 90% t.o.v. het topjaar 1998).

Tabel 1 aantal dieren per provincie per diergroep per jaar in Vlaanderen

provincie	diergroep	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
ANTW	Varkens	654.625	692.453	733.209	766.420	794.809	825.296	840.006	889.434	873.122	1.034.342	997.306
	Runderen	354.801	350.325	359.557	370.914	362.908	363.940	349.111	358.568	348.901	345.296	339.343
	Pluimvee	8.484.848	8.631.471	9.131.379	9.529.776	9.619.825	10.234.072	10.337.456	10.484.830	9.894.144	9.765.194	9.428.873
	Andere	60.572	60.524	77.757	92.394	105.297	106.052	108.920	123.509	101.334	43.059	37.671
LIMB	Varkens	415.394	423.733	418.285	426.838	439.969	468.723	465.127	497.159	486.510	547.448	526.819
	Runderen	177.226	173.903	174.415	175.719	174.294	174.041	169.965	170.073	167.292	164.281	158.833
	Pluimvee	4.441.546	4.146.572	4.143.661	4.086.880	3.972.492	4.121.747	4.297.523	4.364.969	4.194.475	4.076.174	4.070.108
	Andere	31.285	34.149	34.714	36.440	39.056	45.234	43.120	45.031	48.092	23.469	19.959
OVL	Varkens	866.442	911.349	937.978	922.298	942.562	1.028.551	1.051.974	1.088.585	1.080.294	1.347.434	1.292.938
	Runderen	416.101	408.861	409.006	413.222	418.787	405.839	395.498	396.814	389.457	382.384	369.756
	Pluimvee	4.619.297	4.611.763	4.615.038	4.957.013	5.143.223	5.398.878	5.504.422	5.761.807	5.655.850	5.548.636	5.272.199
	Andere	56.394	49.681	51.168	51.413	55.483	54.800	73.021	75.336	76.464	44.675	41.406
VLBRA	Varkens	154.746	158.697	160.993	160.183	164.002	170.302	168.925	183.779	172.062	189.876	177.529
	Runderen	142.643	156.219	141.807	143.751	143.170	141.286	137.047	140.849	140.344	136.327	133.124
	Pluimvee	959.589	890.241	865.595	945.984	963.697	991.185	1.087.536	1.136.619	1.108.543	1.140.046	1.109.493
	Andere	28.558	25.731	25.344	24.433	24.736	25.393	26.989	28.187	27.815	21.857	20.446
WVL	Varkens	2.566.215	2.648.984	2.676.610	2.720.947	2.724.823	2.791.085	2.814.914	2.945.664	2.924.058	3.454.527	3.306.882
	Runderen	504.854	501.095	501.489	510.700	525.714	513.916	503.900	503.156	491.545	477.269	463.126
	Pluimvee	6.955.690	7.410.753	8.146.068	9.403.280	10.420.777	11.503.272	12.249.370	12.717.924	12.130.546	12.382.241	12.037.287
	Andere	81.228	97.041	107.876	111.789	125.401	128.967	139.304	142.534	141.681	56.841	53.038
Vlaanderen	Varkens	4.657.422	4.835.216	4.927.075	4.996.686	5.066.165	5.283.957	5.340.946	5.604.621	5.536.046	6.573.627	6.301.474
	Runderen	1.595.625	1.590.403	1.586.274	1.614.306	1.624.873	1.599.022	1.555.521	1.569.460	1.537.539	1.505.557	1.464.182
	Pluimvee	25.460.970	25.690.800	26.901.741	28.922.933	30.120.014	32.249.154	33.476.307	34.466.149	32.983.558	32.912.291	31.917.960
	Andere	258.037	267.126	296.859	316.469	349.973	360.446	391.354	414.597	395.386	189.901	172.520
ANTW	Varkens > 20 kg	606.018	637.207	675.793	709.335	741.077	773.294	777.369	810.593	798.975	759.796	728.282
LIMB	Varkens > 20 kg	362.614	371.211	369.986	382.539	390.689	421.062	411.539	427.001	414.128	398.229	380.959
OVL	Varkens > 20 kg	801.120	845.212	881.819	869.673	896.701	986.074	1.008.633	1.037.571	1.026.551	979.714	937.005
VLBRA	Varkens > 20 kg	134.619	137.564	142.692	142.639	148.968	154.697	150.412	159.442	154.372	144.288	135.315
WVL	Varkens > 20 kg	2.338.302	2.424.944	2.503.402	2.573.311	2.609.966	2.692.268	2.714.853	2.828.325	2.777.779	2.651.936	2.522.818
Vlaanderen	Varkens > 20 kg	4.242.673	4.416.138	4.573.692	4.677.497	4.787.401	5.027.395	5.062.806	5.262.932	5.171.805	4.933.963	4.704.379

Figuur 1 Relatieve evolutie van het aantal dieren per diergroep in Vlaanderen

3.2 Dierlijke nutriëntenproductie

3.2.1 Evolutie van 1991 tot en met 1999

In Tabel 2 en Tabel 3 zien we de evolutie van de dierlijke productie per diersoort per jaar, tot en met 1999. Vanaf 2000 werden er andere diercategorieën bepaald in het mestdecreet. Tot en met 1995 werden enkel forfaitaire uitscheidingsnormen toegelaten. Vanaf 1996 werd het mogelijk om de P_2O_5 productie van de andere varkens (vleesvarkens) te doen dalen door gebruik te maken van laagfosforvoeder (0,5 kg P_2O_5 vermindering per vleesvarken). Vanaf 1998 werd het eveneens mogelijk om de P_2O_5 productie van de leghennen te doen dalen via het gebruik van laagfosforvoeder. Het gebruik van deze 2 soorten laagfosforvoeder resulteerde in een P_2O_5 daling t.o.v. de forfaitaire uitscheiding in 1999 van meer dan 2,5 miljoen kg P_2O_5 . Tot en met 1999 was het niet mogelijk om af te wijken van de forfaitaire uitscheidingsnormen voor N.

3.2.2 Dierlijke nutriëntenproductie in 2000

Vanaf 2000 werden decretaal andere diercategorieën en hogere uitscheidingscijfers vastgelegd. Daardoor werd er een hogere productie verwacht in Vlaanderen op basis van deze cijfers. De totale productie in Vlaanderen, uitgaande van forfaitaire uitscheidingscijfers, bedraagt voor het jaar 2000, 84 miljoen kg P_2O_5 . Door gebruik te maken van voeders met een lagere nutriënteninhoud dan vroeger gangbaar was, daalde de productie met 11 miljoen kg P_2O_5 tot **73 miljoen kg** P_2O_5 . Dit is een vermindering aan P_2O_5 productie uit dierlijke mest van 13 % door de aanpak aan de bron via uitscheidingsbalansen. Deze vermindering is voor het overgrote deel (82 %) te wijten aan de varkenssector en voor 18 % aan de pluimveesector. Zodoende kon de varkenssector een reductie van 22 % realiseren t.o.v. de forfaitaire uitscheidingscijfers.

Langs de N-zijde zijn de resultaten minder uitgesproken. De vermindering aan productie t.o.v. de forfaitaire uitscheidingsnormen bedraagt slechts 2,5 %.

Door het gebruik van deze uitscheidingsbalansen, die voor de eerste maal voor verschillende diersoorten konden worden toegepast in het jaar 2000, werd de meerproductie die verwacht werd op basis van de hogere uitscheidingscijfers voor P_2O_5 nagenoeg volledig gecompenseerd door het gebruik van de uitscheidingsbalansen.

Voor N is dit een ander verhaal, gezien er hier een gering resultaat was via deze uitscheidingsbalansen.

Tabel 2 Dierlijke productie in kg P₂O₅ in Vlaanderen per diersoort per jaar berekend volgens de bepalingen van het mestdecreet

diergroep	diersoort	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Andere	Geiten	16.254	14.979	13.757	13.728	15.790	18.903	19.562	20.489	25.271
	Nertsen en konijnen	126.027	138.427	160.240	175.588	197.166	201.303	222.228	235.513	218.808
	Paarden	552.081	584.433	595.815	630.926	687.938	779.440	822.828	893.532	985.138
	Schapen (< 1j)	41.858	36.105	36.316	34.990	36.798	37.890	37.819	39.942	37.570
	Schapen (> 1j)	170.270	148.816	147.550	140.702	143.778	146.945	150.539	156.898	162.035
Totaal Andere *		908.481	924.752	955.671	997.927	1.083.464	1.186.477	1.254.973	1.348.372	1.430.821
Pluimvee	Ander pluimvee	129.105	111.514	94.907	90.354	113.949	98.277	86.951	100.202	105.237
	Leghen(+ moeder)	3.712.651	3.983.469	4.394.577	4.883.461	5.334.700	5.496.955	5.683.913	5.570.153	4.855.244
	Opfokpoeljen	545.621	508.418	540.624	591.202	598.282	684.669	683.112	745.507	670.374
	Slachtkuikens	2.779.714	2.777.282	2.838.604	2.994.473	3.023.135	3.296.509	3.472.899	3.590.994	3.477.684
Totaal Pluimvee *		7.167.091	7.380.684	7.868.712	8.559.490	9.070.065	9.576.409	9.926.875	10.006.855	9.108.539
Runderen	Andere Runderen	6.855.804	6.989.300	7.287.964	7.893.580	8.486.853	8.387.693	8.449.675	8.706.366	8.733.983
	Melkkoeien	14.902.750	14.468.348	13.995.007	13.327.246	13.024.079	12.387.015	12.107.508	12.078.157	11.740.775
	Mestkalveren	857.267	863.502	915.408	974.454	852.722	919.464	866.226	914.644	886.605
	Runderen < 1 j	3.854.712	3.964.540	3.871.953	3.967.515	4.111.949	3.975.170	3.834.661	3.803.361	3.717.519
	Runderen 1.. 2 j	6.783.044	6.628.615	6.602.544	6.711.495	6.862.032	6.799.627	6.564.557	6.561.750	6.400.398
Totaal Runderen *		33.253.576	32.914.305	32.672.876	32.874.291	33.337.636	32.468.968	31.822.627	32.064.278	31.479.281
	Andere varkens	18.350.850	19.122.560	19.853.110	20.358.435	20.887.200	20.280.916	20.358.448	21.060.593	20.732.020
	Beer & zeug (gn big)	1.707.826	1.712.277	1.385.284	1.194.566	965.641	843.994	819.792	847.112	792.670
	Biggen(< 10 w)	663.598	670.525	565.413	510.702	446.771	410.499	445.056	546.702	583.270
	Zeugen (incl. Big)	5.988.070	6.267.964	6.936.128	7.266.852	7.669.738	7.864.548	8.043.184	8.275.005	8.039.362
Totaal Varkens *		26.710.345	27.773.326	28.739.935	29.330.556	29.969.351	29.399.957	29.666.481	30.729.413	30.147.322
Totaal		68.039.493	68.993.066	70.237.194	71.762.264	73.460.516	72.631.812	72.670.956	74.148.918	72.165.963
verschil forfait en laag fosfor voeder		0	0	0	0	0	1.805.239	1.857.337	2.163.297	2.591.992

Tabel 3 Dierlijke productie in kg N in Vlaanderen per diersoort per jaar berekend volgens de bepalingen van het mestdecreet

diergroep	diersoort	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Andere	Geiten	41.066	37.844	34.759	34.685	39.894	47.760	49.424	51.767	63.848
	Nertsen en konijnen	36.254	39.821	46.096	50.512	56.719	57.909	63.929	67.750	62.945
	Paarden	1.395.010	1.476.757	1.505.516	1.594.235	1.738.294	1.969.503	2.079.138	2.257.795	2.489.265
	Schapen (< 1j)	106.105	91.521	92.057	88.695	93.278	96.046	95.868	101.248	95.235
	Schapen (> 1j)	430.199	375.995	372.794	355.494	363.265	371.267	380.347	396.413	409.394
Totaal Andere *		2.010.625	2.023.930	2.053.216	2.125.615	2.293.445	2.544.482	2.670.701	2.876.971	3.122.686
Pluimvee	Ander pluimvee	163.080	140.860	119.883	114.131	143.936	124.139	109.833	126.571	132.931
	Leghen(+ moeder)	4.076.636	4.374.005	4.825.418	5.362.232	5.857.710	6.035.872	6.241.160	6.224.447	5.934.766
	Opfokpoeljen	631.772	588.695	625.986	684.550	692.747	792.774	790.971	863.218	776.223
	Slachtkuikens	3.364.917	3.361.973	3.436.205	3.624.888	3.659.584	3.990.510	4.204.036	4.346.992	4.209.828
Totaal Pluimvee *		8.236.404	8.465.533	9.007.491	9.785.801	10.353.977	10.943.296	11.346.000	11.561.229	11.053.747
Runderen	Andere Runderen	18.466.664	18.826.246	19.630.722	21.261.998	22.860.026	22.592.931	22.759.885	23.451.304	23.525.692
	Melkkoeien	37.656.556	36.558.902	35.362.856	33.675.544	32.909.496	31.299.748	30.593.485	30.519.320	29.666.819
	Mestkalveren	1.796.963	1.810.032	1.918.836	2.042.606	1.787.437	1.927.338	1.815.744	1.917.234	1.858.461
	Runderen < 1 j	12.493.296	12.849.256	12.549.174	12.858.898	13.327.015	12.883.707	12.428.312	12.326.867	12.048.648
	Runderen 1.. 2 j	21.979.899	21.479.485	21.395.003	21.748.050	22.235.854	22.033.634	21.271.909	21.262.813	20.739.967
Totaal Runderen *		92.393.379	91.523.921	90.856.591	91.587.096	93.119.827	90.737.358	88.869.334	89.477.538	87.839.587
	Andere varkens	36.371.385	37.900.914	39.348.864	40.350.418	41.398.430	43.774.759	44.031.686	45.834.444	45.138.821
	Beer & zeug (gn big)	2.898.286	2.905.840	2.350.913	2.027.253	1.638.753	1.432.309	1.391.238	1.437.602	1.345.209
	Biggen(< 10 w)	1.327.197	1.341.050	1.130.826	1.021.405	893.542	820.998	890.112	1.093.405	1.166.541
	Zeugen (incl. Big)	10.753.759	11.256.410	12.456.342	13.050.278	13.773.806	14.123.659	14.444.464	14.860.782	14.437.600
Totaal Varkens *		51.350.627	53.404.213	55.286.944	56.449.353	57.704.532	60.151.726	60.757.501	63.226.233	62.088.171
Totaal		153.991.035	155.417.598	157.204.242	159.947.864	163.471.782	164.376.861	163.643.535	167.141.970	164.104.192

Tabel 4 Dierlijke productie in Vlaanderen per diersoort en uitscheidingsbalans activiteiten 2001 (deel1)

Naam	balanstype	aantal entiteiten	aantal dieren	Netto N productie	Netto P ₂ O ₅ Productie	Bruto N productie	Bruto P ₂ O ₅ Productie	norm N	norm P ₂ O ₅	P ₂ O ₅ wijziging tov forfait	N wijziging tov forfait
Vervangingsvee < 1 j	forfait	14.387	193.383	6.381.639	1.933.830	6.381.639	1.933.830	33	10		
Vervangingsvee 1-2 j	forfait	14.718	198.482	11.114.992	3.374.194	11.114.992	3.374.194	56	17		
Melk- en zoogkoeien	forfait	17.888	490.795	47.607.115	14.723.850	47.607.115	14.723.850	97	30		
Runderen < 1j (mest)	forfait	10.608	140.438	3.230.074	1.221.811	3.230.074	1.221.811	23	9		
Runderen 1-2j (mest)	forfait	11.168	139.314	8.498.154	3.064.908	8.498.154	3.064.908	61	22		
Andere runder (map2)	forfait	11.818	133.091	10.248.007	3.926.185	10.248.007	3.926.185	77	29,5		
Biggen 7-20 kg	forfait	860	88.362	217.371	178.491	217.371	178.491	2,46	2,02		
Biggen 7-20 kg	convenant	3.819	1.022.624	2.515.655	1.421.447	2.515.655	2.065.698	2,46	1,39	-644.251	
Biggen 7-20 kg	regressie	1.319	482.387	1.214.224	570.236	1.186.675	974.420	2,52	1,18	-404.184	27.549
Biggen 7-20 kg	voedertechniek	4	3.722	9.776	4.275	9.156	7.518	2,63	1,15	-3.243	620
Beren	forfait	854	2.538	60.912	36.801	60.912	36.801	24	14,5		
Beren	convenant	3.014	6.146	147.504	72.461	147.504	89.117	24	11,79	-16.656	
Beren	regressie	910	2.450	48.817	27.012	58.800	35.525	19,93	11,03	-8.513	-9.983
Beren	voedertechniek	3	7	141	64	168	102	20,14	9,14	-38	-27
Zeugen incl big <7kg	forfait	1.124	45.907	1.101.768	665.652	1.101.768	665.652	24	14,5		
Zeugen incl big <7kg	convenant	3.658	360.061	8.641.464	4.245.119	8.641.464	5.220.888	24	11,79	-975.769	
Zeugen incl big <7kg	regressie	1.267	151.904	2.998.450	1.697.478	3.645.696	2.202.610	19,74	11,17	-505.132	-647.246
Zeugen incl big <7kg	voedertechniek	3	978	19.160	8.790	23.472	14.181	19,59	8,99	-5.391	-4.312
And varkens 20-110kg	forfait	1.111	174.369	2.266.797	1.133.399	2.266.797	1.133.399	13	6,5		
And varkens 20-110kg	convenant	3.652	1.368.176	17.786.288	7.292.378	17.786.288	8.893.148	13	5,33	-1.600.770	
And varkens 20-110kg	regressie	3.736	2.483.306	28.002.410	10.945.832	32.282.978	16.141.496	11,28	4,41	-5.195.664	-4.280.568
And varkens 20-110kg	voedertechniek	6	18.591	229.564	82.271	241.683	120.842	12,35	4,43	-38.571	-12.119
And varkens >110kg	forfait	605	9.853	236.472	142.869	236.472	142.869	24	14,5		
And varkens >110kg	convenant	2.405	51.379	1.233.096	605.758	1.233.096	744.998	24	11,79	-139.240	
And varkens >110kg	regressie	1.132	28.395	544.005	298.014	681.480	411.729	19,16	10,50	-113.715	-137.475
And varkens >110kg	voedertechniek	4	319	5.813	2.759	7.656	4.626	18,22	8,65	-1.867	-1.843
Legkip incl(gr)oudrd	forfait	749	5.927.374	4.089.888	2.904.413	4.089.888	2.904.413	0,69	0,49		
Legkip incl(gr)oudrd	convenant	173	2.351.386	1.622.456	870.013	1.622.456	1.152.179	0,69	0,37	-282.166	
Legkip incl(gr)oudrd	regressie	23	666.880	416.080	235.293	460.147	326.771	0,62	0,35	-91.478	-44.067
Opfokpoeljen legkip	forfait	216	2.758.220	992.959	579.226	992.959	579.226	0,36	0,21		
Opfokpoeljen legkip	regressie	3	68.000	24.755	10.498	24.480	14.280	0,36	0,15	-3.782	275
Mestkalveren	forfait	563	168.679	1.771.130	607.244	1.771.130	607.244	10,5	3,6		
Ander pluimvee	forfait	149	203.896	48.935	38.740	48.935	38.740	0,24	0,19		

Tabel 5 Dierlijke productie in Vlaanderen per diersoort en uitscheidingsbalans activiteiten 2001 (deel2)

Naam	balanstype	aantal entiteiten	aantal dieren	Netto N productie	Netto P ₂ O ₅ Productie	Bruto N productie	Bruto P ₂ O ₅ Productie	norm N	norm P ₂ O ₅	P ₂ O ₅ wijziging tov forfait	N wijziging tov forfait
Paarden > 600 kg	forfait	1.617	8.114	527.410	243.420	527.410	243.420	65	30		
Paard-pony 200-600kg	forfait	3.106	22.762	1.138.100	478.002	1.138.100	478.002	50	21		
Paard-pony < 200 kg	forfait	1.358	5.157	180.495	61.884	180.495	61.884	35	12		
Geit & schaap < 1 j	forfait	1.246	26.294	114.642	45.226	114.642	45.226	4,36	1,72		
Geit & schaap > 1 j	forfait	1.662	43.593	457.727	180.475	457.727	180.475	10,50	4,14		
Konijnen (voedsters)	forfait	243	31.985	276.350	161.204	276.350	161.204	8,64	5,04		
Nertsen (moederdier)	forfait	26	34.615	111.460	64.730	111.460	64.730	3,22	1,87		
Slachtkuikens	forfait	267	2.775.419	1.720.760	804.872	1.720.760	804.872	0,62	0,29		
Slachtkuikens	convenant	388	6.542.710	4.056.480	1.177.688	4.056.480	1.897.387	0,62	0,18	-719.699	
Slachtkuikens	regressie	354	8.291.622	4.480.680	1.401.712	5.140.806	2.404.572	0,54	0,17	-1.002.860	-660.126
Slachtkuikens	voedertechniek	2	75.565	49.271	14.207	46.850	21.914	0,65	0,19	-7.707	2.421
Kalkoenen - ouderd.	forfait	15	250	500	368	500	368	2	1,47		
Kalkoenen - slachtd.	forfait	54	75.825	166.815	59.902	166.815	59.902	2,2	0,79		
Kalkoenen - slachtd.	voedertechniek	24	164.952	294.997	112.804	362.894	130.313	1,79	0,68	-17.509	-67.897
Struisvogels 0-3m	forfait	24	1.292	4.522	2.196	4.522	2.196	3,5	1,7		
Struisv.slacht(3-14)	forfait	31	1.845	15.867	8.303	15.867	8.303	8,60	4,5		
Struisv. fokd >14m	forfait	50	1.314	23.652	12.877	23.652	12.877	18	9,8		
Slachtkuikenouderd.	forfait	120	1.083.408	1.300.090	769.220	1.300.090	769.220	1,20	0,71		
Slachtkuikenouderd.	regressie	37	297.331	325.190	182.677	356.797	211.105	1,09	0,61	-28.428	-31.607
Opfkplijn slk.ouderd.	forfait	67	494.203	232.275	133.435	232.275	133.435	0,47	0,27		
Opfkplijn slk.ouderd.	regressie	11	136.468	53.865	26.968	64.140	36.846	0,39	0,20	-9.878	-10.275
				178.857.019	68.863.481	184.733.700	80.679.991			-11.816.510	-5.876.681

Tabel 6 Vergelijking dierlijke productie 2000 en 2001 op 24-9-2002 in Vlaanderen

diergroep	diersoort	2000			2001			evolutie 2001 tov 2000		
		aantal dieren	kg N	kg P ₂ O ₅	aantal dieren	kg N	kg P ₂ O ₅	aantal dieren	kg N	kg P ₂ O ₅
Rundvee	Vervangingsvee < 1 j	202.311	6.676.263	2.023.110	193.383	6.381.639	1.933.830	-4,4%	-4,4%	-4,4%
Rundvee	Vervangingsvee 1-2 j	209.980	11.758.880	3.569.660	198.482	11.114.992	3.374.194	-5,5%	-5,5%	-5,5%
Rundvee	Melk- en zoogkoeien	500.513	48.549.761	15.015.390	490.795	47.607.115	14.723.850	-1,9%	-1,9%	-1,9%
Rundvee	Runderen < 1j (mest)	140.287	3.226.601	1.220.497	140.438	3.230.074	1.221.811	0,1%	0,1%	0,1%
Rundvee	Runderen 1-2j (mest)	144.076	8.788.636	3.169.672	139.314	8.498.154	3.064.908	-3,3%	-3,3%	-3,3%
Rundvee	Andere runder (map2)	140.291	10.802.407	4.138.585	133.091	10.248.007	3.926.185	-5,1%	-5,1%	-5,1%
Rundvee	Mestkalveren	170.178	1.786.869	612.641	168.679	1.771.130	607.244	-0,9%	-0,9%	-0,9%
Totaal Rundvee		1.507.636	91.589.417	29.749.555	1.464.182	88.851.111	28.852.022	-2,9%	-3,0%	-3,0%
Varkens	Biggen 7-20 kg	1.642.203	4.116.621	2.346.506	1.597.095	3.957.025	2.174.449	-2,7%	-3,9%	-7,3%
Varkens	Beren	10.857	253.552	135.213	11.141	257.374	136.338	2,6%	1,5%	0,8%
Varkens	Zeugen incl big <7kg	574.626	13.314.307	6.896.765	558.850	12.760.842	6.617.039	-2,7%	-4,2%	-4,1%
Varkens	And varkens 20-110kg	4.254.250	51.762.775	21.408.993	4.044.442	48.285.059	19.453.880	-4,9%	-6,7%	-9,1%
Varkens	And varkens >110kg	96.417	2.191.177	1.192.064	89.946	2.019.386	1.049.400	-6,7%	-7,8%	-12,0%
Totaal Varkens		6.578.353	71.638.432	31.979.541	6.301.474	67.279.686	29.431.106	-4,2%	-6,1%	-8,0%
Pluimvee	Legkip incl(gr)oudrd	9.373.161	6.468.030	4.350.832	8.945.640	6.128.424	4.009.719	-4,6%	-5,3%	-7,8%
Pluimvee	Opfokpoeljen legkip	3.003.122	1.083.492	629.077	2.826.220	1.017.714	589.724	-5,9%	-6,1%	-6,3%
Pluimvee	Ander pluimvee	213.032	51.128	40.476	203.896	48.935	38.740	-4,3%	-4,3%	-4,3%
Pluimvee	Slachtkuikens	18.158.414	10.677.441	3.632.272	17.685.316	10.307.191	3.398.478	-2,6%	-3,5%	-6,4%
Pluimvee	Kalkoenen - ouderd.	43	86	63	250	500	368	481,4%	481,4%	484,1%
Pluimvee	Kalkoenen - slachtd.	241.005	455.956	164.629	240.777	461.812	172.706	-0,1%	1,3%	4,9%
Pluimvee	Struisvogels 0-3m	2.073	7.256	3.524	1.292	4.522	2.196	-37,7%	-37,7%	-37,7%
Pluimvee	Struisv.slacht(3-14)	2.981	25.637	13.415	1.845	15.867	8.303	-38,1%	-38,1%	-38,1%
Pluimvee	Struisv. fokd >14m	1.574	28.332	15.425	1.314	23.652	12.877	-16,5%	-16,5%	-16,5%
Pluimvee	Slachtkuikenouderd.	1.322.608	1.537.434	898.174	1.380.739	1.625.280	951.896	4,4%	5,7%	6,0%
Pluimvee	Opfkljn slk.ouderd.	653.285	302.600	169.233	630.671	286.140	160.403	-3,5%	-5,4%	-5,2%
Totaal Pluimvee		32.971.298	20.637.392	9.917.120	31.917.960	19.920.037	9.345.410	-3,2%	-3,5%	-5,8%
Overige	Paarden > 600 kg	8.284	538.460	248.520	8.114	527.410	243.420	-2,1%	-2,1%	-2,1%
Overige	Paard-pony 200-600kg	22.498	1.124.900	472.458	22.762	1.138.100	478.002	1,2%	1,2%	1,2%
Overige	Paard-pony < 200 kg	4.844	169.540	58.128	5.157	180.495	61.884	6,5%	6,5%	6,5%
Overige	Geit & schaap < 1 j	27.191	118.553	46.769	26.294	114.642	45.226	-3,3%	-3,3%	-3,3%
Overige	Geit & schaap > 1 j	44.361	465.791	183.655	43.593	457.727	180.475	-1,7%	-1,7%	-1,7%
Overige	Konijnen (voedsters)	42.628	368.306	214.845	31.985	276.350	161.204	-25,0%	-25,0%	-25,0%
Overige	Nertsen (moederdier)	37.807	121.739	70.699	34.615	111.460	64.730	-8,4%	-8,4%	-8,4%
Totaal Overige		187.613	2.907.289	1.295.074	172.520	2.806.184	1.234.941		-3,5%	-4,6%
Eindtotaal			186.772.530	72.941.290		178.857.018	68.863.479		-4,2%	-5,6%

3.2.3 Dierlijke nutriëntenproductie in 2001

In Tabel 4 en Tabel 5 wordt de dierlijke productie in 2001 weergegeven volgens de toestand van de mestdatabank op 26 september 2002. De reële productie daalde t.o.v. 2000 met 4 miljoen kg P₂O₅ tot een niveau van 69 miljoen kg P₂O₅. De N productie daalde met 8 miljoen kg tot een niveau van 179 miljoen kg N. De vermindering aan P₂O₅ productie via uitscheidingsbalansen, t.o.v. forfaitaire cijfers, was bijna 12 miljoen kg P₂O₅ en 6 miljoen kg N. Dit is een vermindering aan P₂O₅ productie uit dierlijke mest van 14,6 % door de aanpak aan de bron via uitscheidingsbalansen. Deze vermindering is voor het overgrote deel (82 %) te wijten aan de varkenssector en voor 18 % aan de pluimveesector. Zodoende kon de varkenssector een reductie van 24 % realiseren t.o.v. de forfaitaire uitscheidingscijfers. Tabel 6 vergelijkt de productie in 2000 en 2001. Hieruit blijkt dat de productie van P₂O₅ en stikstof sneller daalt dan het aantal dieren. Het aantal varkens daalt met 4,2 % t.o.v. 2000 terwijl de P₂O₅ productie daalde met 8% t.o.v. 2000. Dit betekent dat de gemiddelde uitscheidingscijfers nog gedaald zijn in 2001 t.o.v. 2000. Door gebruik te maken van nieuwe uitscheidingscijfers vanaf 2000, vertegenwoordigt de varkenssector de grootste P₂O₅ productie (43%). De rundveesector blijft de grootste N producent (50%).

3.2.4 Aanpak aan de bron

Als we spreken over 'aanpak aan de bron' kunnen we met de volgende 2 elementen rekening houden:

- Vermindering van nutriënten via het gebruik van uitscheidingsbalansen
- Afbouw van de veestapel

Het eerste element werd hierboven besproken en zorgt voor een vermindering van de productie van 12 miljoen kg P₂O₅ en 6 miljoen kg N voor 2001.

De modaliteiten voor de productie van laagfosforvoeder zijn vastgelegd in een convenant tussen het federaal Ministerie van Landbouw en BEMEFA. Door de regionalisering van het Ministerie van Landbouw dient deze convenant vervangen te worden door een milieubeleidovereenkomst (MBO) op niveau van het Vlaamse gewest. Alle convenants in het domein leefmilieu dienen namelijk op Vlaams niveau te voldoen aan het decreet van 15 juli 1994 inzake de milieubeleidsovereenkomsten. Dit decreet bepaalt o.a. de uitgebreide procedure voor het afsluiten van een MBO. De procedure duurt minstens 5 maanden en bevat een openbaar onderzoek, adviesaanvraag SERV en Minaraad en voorlegging aan de Vlaamse Raad. In deze MBO zouden tevens een verlaging van het ruw eiwitgehalte, koper en zink in het voeder kunnen worden opgenomen.

Om het tweede element, de afbouw van de veestapel te evalueren is, de uitgangssituatie van belang. Gezien het ontbreken van een vergunde productie is een vergelijking van de reële productie per jaar het enige element dat kan gebruikt worden.

Er wordt gekozen om een vergelijking te maken van de productie in 2001 met de productie in 1998, omdat 1998 het topjaar was van het aantal dieren. Deze vergelijking is echter moeilijk wegens het hanteren van andere diercategorieën en andere uitscheidingsnormen. Een mogelijk scenario is om de dierlijke productie van 1998 proberen te berekenen aan de hand van de huidige uitscheidingscijfers. In dit scenario gaan we er van uit dat een daling van het aantal dieren per diergroep resulteert in een evenredige daling van de dierlijke productie voor deze diergroep. In dit scenario gaan we er m.a.w.

vanuit dat de daling van het aantal dieren even groot is bij elke diersoort van die welbepaalde diergroep. De diergroep 'overige' werd constant beschouwd wegens de grote verscheidenheid aan dieren en het geringe belang hiervan. Hieruit blijkt dat de er in 2001 tov 1998 een daling is van 6 miljoen kg P₂O₅ en 16 miljoen kg N door afbouw van de veestapel.

Hieruit kan besloten worden dat er een daling is van de dierlijke productie door aanpak aan de bron van 18 miljoen kg P₂O₅ is en 22 miljoen kg N t.o.v. het jaar met de hoogste productie, 1998. Dit is een reductie van nutriënten door aanpak aan de bron met 20,6% voor P₂O₅ en 11% voor wat N betreft. Dit komt neer op een theoretische brutoproductie in 1998, volgens dit scenario, van 87 miljoen kg P₂O₅ en 195 miljoen kg N.

Naast deze natuurlijke afbouw van de veestapel speelt ook nog de gesubsidieerde afbouw van de varkensstapel of de warme sanering. Voor een periode van 3 jaar werd hiervoor ongeveer 100.000 euro voorzien. Dit is 25% voor 2001, 50% voor 2002 en 25% voor 2003. Bij een eerste inschrijvingsperiode in 2001 werd hiervoor 24.789.352 euro voorzien. Er waren toen 881 inschrijvingen voor een potentieel uit te betalen bedrag van 42,7 miljoen euro. Ruim 500 aanvragers konden voor deze eerste inschrijvingsperiode worden uitbetaald. In 2002 was er een 2° inschrijvingsperiode. Naast de overblijvende aanvragers (ruim 300 dossiers) van de eerste inschrijvingsperiode kwamen daar nog eens 273 andere aanvragers bij. Ongeveerde helft van de 100.000 euro zal na deze 2° inschrijvingsperiode reeds besteed zijn.

De rol van de mestbank in het gebeuren van de afbouw van de varkensstapel is het doorgeven van gegevens aan de Administratie Land- en tuinbouw, zodat deze een correcte uitbetaling kan doen. De mestbank geeft advies betreffende de gemiddelde veebezetting, de milieuvergunning en de nutriëntenhalte.

Het effect van de warme sanering zal pas in 2002 en de volgende jaren tot uiting komen in de cijfers betreffende de dierlijke productie. In Tabel 7, Tabel 8, Tabel 9, Tabel 10 en Tabel 11 zijn een aantal gegevens te zien betreffende de eerste inschrijvingsperiode. Zo hadden deze 881 aanvragers in 2000 samen een gemiddelde veebezetting van ongeveer 294.000 vleesvarkens (andere varkens), 21.000 zeugen en 40.000 biggen. Dit resulteerde in een productie van 1,8 miljoen kg P₂O₅ en 4,2 miljoen kg N. Uit Tabel 10 en Tabel 11 blijkt dat voor de eerste schijf van 24,8 miljoen euro er ongeveer 1 miljoen kg P₂O₅ en 2,5 miljoen kg N minder zal worden geproduceerd.

Tabel 7 Aantal varkens in 2000 van alle aanvragers in de eerste inschrijvingsperiode betreffende de varkensafbouw

diergroep	ANTW	LIMB	OVL	VLBRA	WVL	Eindtotaal
andere varkens	29.293	12.858	60.626	8.495	182.426	293.698
zeugen	2.385	1.411	5.652	840	10.249	20.537
biggen	5.083	2.662	9.960	1.235	21.025	39.965

Tabel 8 kg P₂O₅ productie in 2000 van de varkens van alle aanvragers in de eerste inschrijvingsperiode betreffende de varkensafbouw

diergroep	ANTW	LIMB	OVL	VLBRA	WVL	Eindtotaal
andere varkens	156.148	77.091	311.457	47.041	920.490	1.512.227
zeugen	29.304	17.760	72.018	11.420	125.911	256.413
biggen	7.444	4.309	15.718	1.971	31.633	61.075
Totaal	192.896	99.160	399.193	60.432	1.078.034	1.829.715

Tabel 9 kg N productie van de varkens van alle aanvragers in de eerste inschrijvingsperiode betreffende de varkensafbouw

diergroep	ANTW	LIMB	OVL	VLBRA	WVL	Eindtotaal
andere varkens	366.800	168.696	743.714	109.175	2.215.555	3.603.940
zeugen	54.765	33.423	132.549	20.188	241.028	481.953
biggen	12.339	6.721	24.905	3.049	53.890	100.904
Totaal	433.904	208.840	901.168	132.412	2.510.473	4.186.797

Tabel 10 Verwachte productievermindering in kg P₂O₅ door de varkensafbouw voor de eerste schijf van 24,8 miljoen euro

diergroep	ANTW	LIMB	OVL	VLBRA	WVL	Eindtotaal
andere varkens	91.048	44.951	181.608	27.429	536.729	881.765
zeugen en biggen	21.427	12.868	51.158	7.808	91.862	185.124
Totaal	112.476	57.819	232.766	35.237	628.591	1.066.889

Tabel 11 Verwachte productievermindering in kg N door de varkensafbouw voor de eerste schijf van 24,8 miljoen euro

diergroep	ANTW	LIMB	OVL	VLBRA	WVL	Eindtotaal
andere varkens	213.878	98.365	433.652	63.659	1.291.869	2.101.423
zeugen en biggen	39.128	23.408	91.810	13.549	171.964	339.858
Totaal	253.005	121.773	525.462	77.208	1.463.833	2.441.281

3.2.5 Verwachtingen voor 2002

Gezien de mestproductie berekend wordt aan de hand van de gemiddelde bezetting kunnen we nog geen uitspraken doen over de dierlijke productie 2002. Volgens de resultaten van de 1 mei telling van het Nationaal Instituut voor de Statistiek daalt het aantal dieren aanwezig op 1 mei 2002 t.o.v. 1 mei 2001. Dit is 4,6% voor het rundvee, 1,7% voor de varkens en 2,8% voor pluimvee. De vraag is of deze trend zich doorzet gedurende het hele jaar 2002. Indien dit zo zou zijn dan zou de productie dalen tot ongeveer 67 miljoen kg P₂O₅ en 173 miljoen kg N. In dit scenario wordt er van uitgegaan dat de daling van elke diersoort in een diergroep gelijk verdeeld zou zijn.

4. Afzetmogelijkheden in Vlaanderen

4.1 Problematiek

4.1.1 Plaatsingsruimte

Het bepalen van de plaatsingsruimte in Vlaanderen voor dierlijke mest is steeds een delicate oefening gebleken. Er zijn immers vele factoren die al dan niet in rekening kunnen gebracht worden om deze plaatsingsruimte te bepalen. De belangrijkste factoren die hierin meespelen zijn :

- de maximale bemestingsnormen volgens het mestdecreet
- landbouwkundig aanvaardbare bemestingsniveaus per teelt. Dit kan bepaald worden aan de hand van gemiddelde bemestingsadviezen. Hierin kan een onderscheid gemaakt worden per landbouwstreek
- de acceptatiecriteria van de gebruikers van dierlijke mest. Niet alle landbouwers gebruiken op elk perceel dierlijke mest of bemesten hun teelten met de maximale invulling van de bemestingsnormen of bemestingsadviezen. Ook de toestand in het voorjaar van de bodem (te nat) kan er in bepaalde jaren voor zorgen dat er minder vraag zal zijn naar dierlijke mest. Voor bepaalde teelten zoals wintergranen is het gebruik van dierlijke mest in het voorjaar ook beperkt.
- de samenstelling van de mest. Doordat de verhouding van de nutriënten N en P_2O_5 in de dierlijke mest verschilt van de verhouding N en P_2O_5 in de bemestingsnormen of bemestingsadviezen kunnen deze laatste normen niet steeds optimaal opgevuld worden met dierlijke mest. De vraag hierbij is in hoeverre de landbouwer de mest verder zal optimaliseren naar samenstelling door bijvoorbeeld te mengen om de samenstelling van dierlijke mest beter af te stemmen op de bemestingsnormen of het bemestingsadvies
- het mestaanbod. De mestverwerking en export van pluimveemest komt goed op gang. Er kan geopteerd worden om de samenstelling van pluimveemest minder in rekening te brengen in scenario analyses, indien het element van mestsamenstelling wordt bekeken
- de verhouding in uitscheidingscijfers tussen N en P_2O_5 bij de dierlijke productie om te afzet te optimaliseren binnen een landbouwbedrijf
- verhoogde bemesting gebruiken waar toegepast of waar mogelijk
- mogelijkheid tot derogatie aanvraag in de kwetsbare gebieden
- oppervlakte kwetsbare gebieden
- werken met bodembalansen om het tussenschot (of norm voor N uit dierlijke mest) te verhogen met als maximum de totale norm voor N.
- het gebruik van dierlijke mest in bepaalde landbouwstreken in het voorjaar is moeilijk. Vb in de Polders waar veelal geploegd wordt in het najaar.

4.1.2 Overschot

Bij het bepalen van het mestoverschot in Vlaanderen wordt het verschil gemaakt tussen de productie en de plaatsingsruimte. De problematiek van de plaatsingsruimte wordt hierboven beschreven. Wat de dierlijke productie betreft kan er gerekend worden met verschillende cijfers :

- de reële netto productie van het meest recente jaar
- rekening houden met wettelijk bepaalde emissiefactoren of reële geschatte emissies voor N

- de mogelijk potentiële netto productie, bijvoorbeeld berekend aan de hand van de toegekende nutriëntenhalte
- de productie zonder rekening te houden met uitscheidingsbalansen
- de toegekende nutriëntenhalte
- de vergunde productie

In deze scenario's wordt er geopteerd om te rekenen met de reële productie voor P₂O₅ (69 miljoen kg P₂O₅) en de reële productie voor N verminderd met een forfaitaire emissie voor N van 15% (152 miljoen kg N).

4.2 Oppervlakte cultuurgrond

De oppervlakte per teelt in Vlaanderen voor de laatste jaren is terug te vinden in Tabel 12. In deze tabel is duidelijk te zien dat de oppervlakte die meedraait in het mestgebeuren jaar na jaar nog lichtjes toeneemt. In 2001 bedroeg deze oppervlakte 670.000 ha. Deze oppervlakte was in 1991 nog maar 615.000 ha. In 2001 nam gras 41 % en maïs 23 % van de oppervlakte in beslag. Granen maken 11 % uit van de oppervlakte. In Tabel 13 staat de verdeling van de oppervlakte per teelt per provincie voor 2001.

Tabel 12 Oppervlakte per teelt per jaar in Vlaanderen

Oppervlakte (ha)	Jaar			
	1998	1999	2000	2001
teelt				
Grasland	271.696	270.644	273.159	275.527
Mais	148.451	159.951	153.517	174.406
Wintertarwe	75.674	48.822	72.847	48.649
Aardappelen	39.489	45.350	42.620	40.429
Suikerbieten	36.149	39.252	35.352	36.785
Fruit bomen	13.259	13.568	14.156	14.118
Groenten industrie	10.470	11.336	11.451	12.110
Wintergerst	12.793	8.855	10.917	9.556
Erwten/Bonen industrie	7.009	7.433	6.179	6.891
Triticale	6.799	3.202	6.607	3.745
Groenten vers gebruik	4.668	5.105	4.686	5.220
Voederbieten	4.884	4.724	4.237	3.885
Braak	2.197	4.846	4.931	6.632
Boomkweek	3.662	3.888	3.872	3.865
Vlas	3.207	3.892	4.304	5.050
Zomergerst	1.233	6.020	1.745	5.584
Andere gewassen	3.208	3.084	2.630	1.849
Zomertarwe	790	6.339	1.117	3.309
Cichorei	2.043	2.654	2.650	2.717
Witlof	2.047	2.143	2.060	2.024
Haver	1.641	2.749	1.433	1.513
Wortelen industrie	1.290	1.648	1.560	1.523
Fruit struik+aardbeien	1.440	1.363	1.463	1.437
Sierplanten	962	1.037	1.152	1.155
Ajuin	317	444	526	559
Tabak	326	333	347	358
Hop	271	265	250	249
Wortelen vers gebruik	152	312	224	244
Erwten/Bonen vers gebruik	160	238	251	269
Luzerne	253	242	149	171
Erwten/Bonen droog	180	242	132	239
Ander vlinderbloemig	349	84	54	38
Klaver	26	26	34	50
Sjalotten	2	5	3	7
Eindtotaal *	657.098	660.095	666.614	670.163

Tabel 13 Oppervlakte per teelt per provincie in 2001 in Vlaanderen

oppervlakte (ha)	Provincie					totaal
	ANTW	VLBRA	WVL	OVL	LIMB	
teelt						
Gras (permanent)	50.210	25.116	68.823	61.506	27.913	233.568
Mais	35.513	18.235	47.782	50.925	21.951	174.406
Wintertarwe	680	15.222	17.713	6.202	8.831	48.649
Gras (tijdelijk)	5.558	2.312	15.996	9.421	8.428	41.715
Aardappelen	2.615	4.743	21.105	9.900	2.065	40.429
Suikerbieten	1.175	8.246	14.677	6.160	6.527	36.785
Fruit bomen	371	3.999	337	1.370	8.041	14.118
Groenten industrie	437	178	10.179	626	689	12.110
Wintergerst	150	5.106	742	1.036	2.524	9.556
Erwten/Bonen industrie	421	155	4.310	964	1.042	6.891
Braak	524	2.409	1.506	822	1.370	6.632
Zomergerst	308	662	1.682	2.394	539	5.584
Groenten vers gebruik	1.580	513	2.344	533	251	5.220
Vlas	0	701	2.640	756	953	5.050
Voederbieten	361	490	1.444	1.363	228	3.885
Boomkweek	986	316	400	1.766	397	3.865
Triticale	423	440	665	1.220	996	3.745
Zomertarwe	217	537	1.137	1.362	56	3.309
Cichorei	1	740	469	433	1.074	2.717
Witlof	37	980	511	463	33	2.024
Wortelen industrie	123	88	762	368	182	1.523
Haver	64	694	241	325	189	1.513
Fruit struik+aardbeien	272	125	130	85	823	1.437
Sierplanten	94	43	393	544	82	1.155
Andere gewassen	261	101	168	307	227	1.065
Rogge	127	30	21	68	378	623
Ajuin	63	36	152	269	40	559
Tabak	0	0	353	4	0	358
Erwten/Bonen vers gebruik	128	25	47	49	21	269
Hop	0	9	227	13	0	249
Wortelen vers gebruik	19	70	84	46	25	244
Graszoden	125	11	34	5	69	243
Erwten/Bonen droog	0	16	111	96	16	239
Luzerne	12	10	112	20	17	171
Koolzaad	1	60	5	34	7	108
Spelt	6	21	15	8	3	53
Klaver	1	10	13	20	6	50
Ander vlinderbloemig	0	23	11	3	1	38
Sjalotten	0	0	7	0	0	7
Totaal	102.862	92.472	217.348	161.486	95.995	670.163

4.3 De evolutie van de bemestingsnormen

Tijdens de eerste 5 jaren waarin het mestdecreet van toepassing was wijzigden de bemestingsnormen niet. Bovendien was enkel de totale hoeveelheid toe te dienen nutriënten beperkt. Bij de invoering van MAPI werd er voor het eerst een gebiedgericht beleid ingevoerd waardoor de bemestingsnormen gedifferentieerd werden naargelang de bestemming op het gewestplan, de ligging in internationaal erkende afbakeningen met betrekking tot de vogelstand, de functie als te beschermen voedingsgebied voor drinkwaterproductie of de aanwezigheid van te veel fosfor in de bodem.

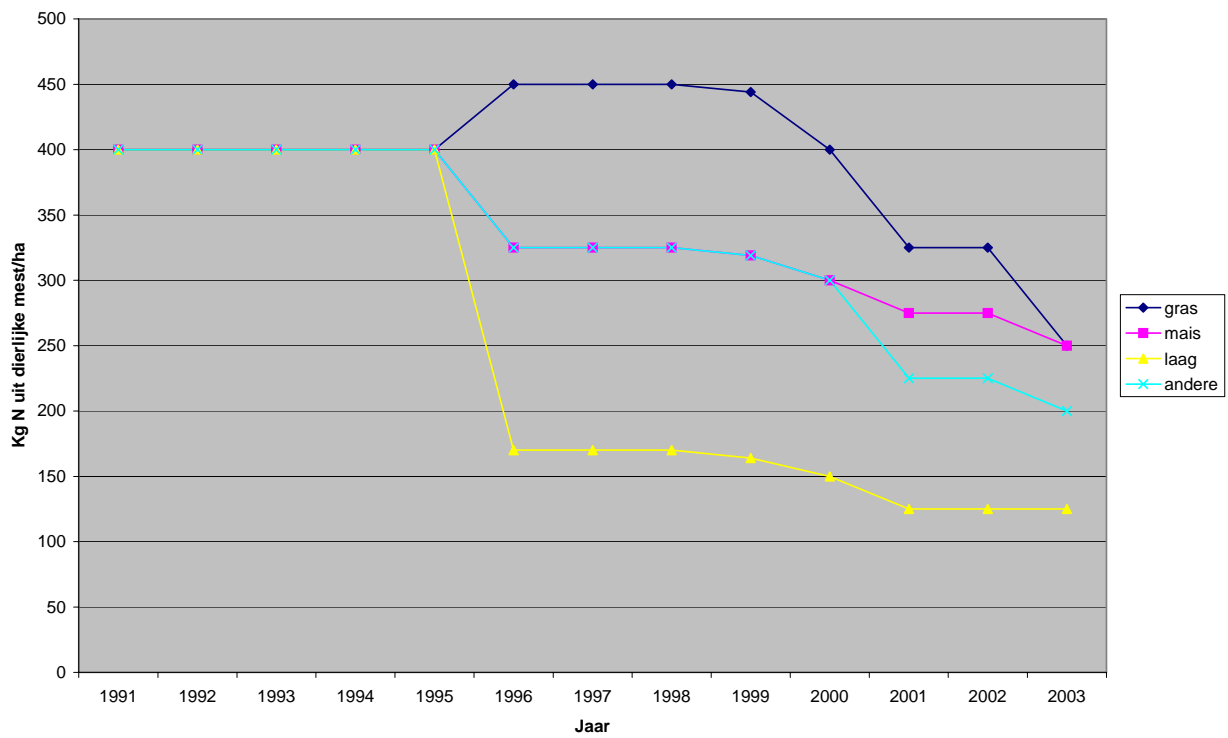
In het kader van het gebiedsgericht beleid zijn de bemestingsnormen voor kwetsbare zone “water” lager voor wat betreft het gebruik van N uit dierlijke mest en andere meststoffen. Deze norm is gestoeld op de Europese Nitraten richtlijn, die maximaal 170 kg N uit dierlijke mest per ha toelaat in kwetsbare zone water.

In de kwetsbare zones “natuur” geldt op graslanden een bemestingsverbod met uitzondering van begrazing tot 2GVE per ha op elke moment met uitzondering van de periode 1 juli tot 15 september. In bosgebieden geldt dit regime enkel op niet-intensieve graslanden. Op intensieve graslanden van gezinsveeteeltbedrijven (statuut overeenkomstig aangifte 1998) is er ontheffing van dit verbod mits deze gronden niet meer dan 1 maal zijn overgedragen aan een afstammeling. Ontheffing is er eveneens op huiskavels (definitie conform meststoffendecreet). De enclaveregeling heft dan weer de ontheffing op voorzover het geen huiskavels betreft. De enclaveregeling zoals nu geformuleerd in het decreet is onwerkbaar en maakt een correcte uitvoering ervan onmogelijk. De natuurrichtplannen bieden een kans om het huidige versnipperde beleid in deze kwetsbare zones natuur coherenter bij te sturen, waarbij het instrument beheersoverkomst een rol kan spelen voor de aanvaarding door de landbouwsector.

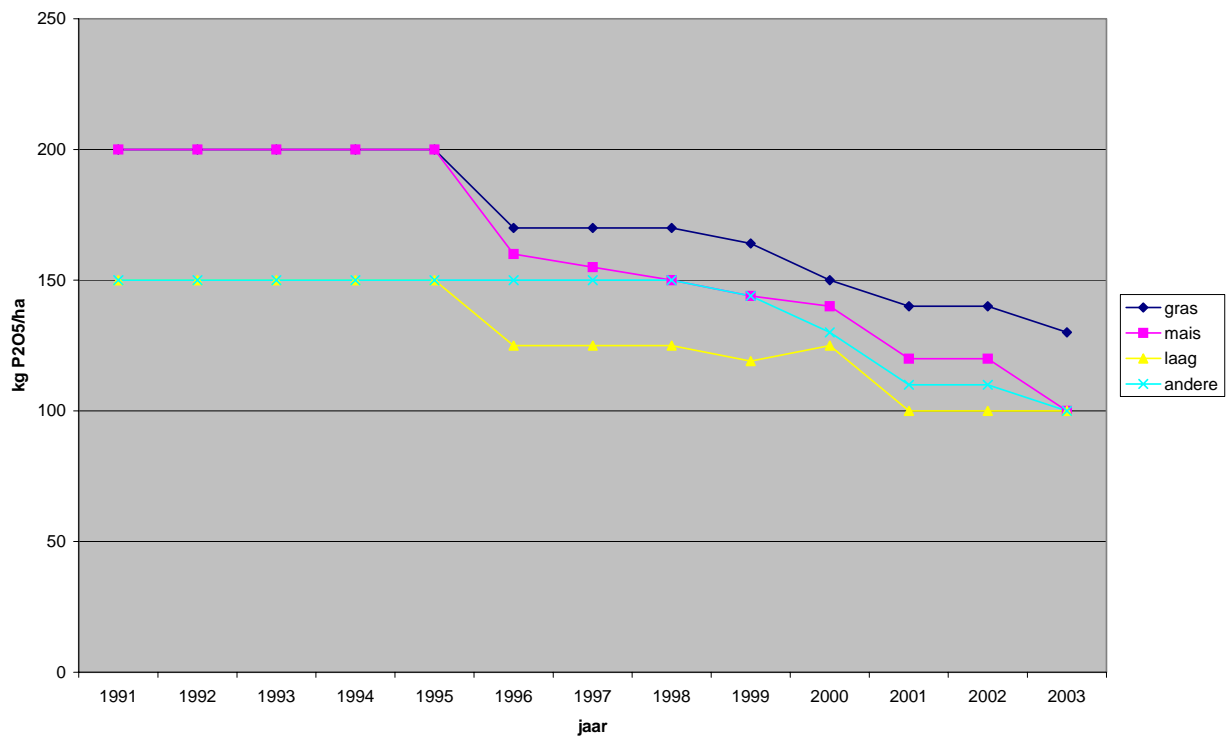
In de kwetsbare zones “kwetsbare zones ecologische waardevolle agrarische gebieden” gelden overal de algemene bemestingsnormen. Er zijn binnen deze gebieden geen waardevolle graslanden aangeduid waarop het bemestingsverbod van toepassing is.

In de fosfaatverzadigde gebieden zijn de fosforbemestingsnorm beperkt tot maximum 40 kg P₂O₅/ha.

De bemestingsnormen werden naar aanleiding van MAP I ook gedifferentieerd naargelang de teelt en de herkomst van de bemesting. Sinds 1 januari 1996 werden 4 gewasgroepen onderscheiden: gras, maïs, gewassen met een lage-N behoefte en andere gewassen. Er werd onderscheid gemaakt naargelang de N afkomstig was uit chemische meststoffen of uit dierlijke of andere meststoffen.

Figuur 2 Evolutie van de bemestingsnormen in kg N uit dierlijke mest / ha in algemeen gebied

Figuur 3 Evolutie van de bemestingsnormen in kg P₂O₅/ ha in algemeen gebied

In Figuur 2 en Figuur 3 wordt de evolutie van de bemestingsnormen in algemeen gebied weergegeven per teelt(groep). Voor alle teelten dalen de bemestingsnormen in belangrijke mate sinds 1996. Voor grasland betekent dit een daling van de N-norm voor dierlijke mest van 37% in de periode 2000- 2003. Voor graslanden die in bijkomend kwetsbaar gebied komen te liggen betekent dit een daling van de N-norm voor dierlijke mest van 57 % in dezelfde periode. Voor de andere teelten is er ook een sterke daling van de bemestingsnormen in deze periode voor N in algemeen gebied, nl. 17% voor maïs en 34 % voor andere teelten.

4.4 afbakening kwetsbare gebieden water in het kader van de Europese nitraatrichtlijn

De afbakening van de nieuwe kwetsbare zones water is gebaseerd op de resultaten van het oppervlaktewatermeetnet. Hiervoor diende de oppervlaktewaterkwaliteit vergeleken te worden met de kwaliteitscriteria. Voor de aanwijzing werden de criteria gehaald uit de drinkwaterrichtlijn.

De aanwijzing van een bepaald gebied als “kwetsbare zone water” is gebeurd op basis van de gemeten nitraatgehaltes uit het VMM-meetnet (Zie 7. De Mapmeetpunten). Voor de afbakening van deze zones werden de stroomgebieden uit Vlaamse Hydrografische Atlas gebruikt (VHA-zones). De VHA-atlas deelt Vlaanderen gebiedsdekkend in zones volgens de afwatering. De meetperiode november 2001 tot en met februari 2002 werd weerhouden voor de aanwijzing.

Meer bepaald de frequentie van overschrijding van de grenswaarde van 50 mg nitraat per liter, de absolute overschrijding van de norm van 75 mg nitraat per liter van alle meetpunten in de desbetreffende VHA-zone waren bepalend voor de beslissing of een VHA- zone als kwetsbaar gebied is aangeduid. Meer bepaald de frequentie van overschrijding van de grenswaarde van 50 mg nitraat per liter en dit van alle meetpunten in de desbetreffende VHA-zone. Op basis hiervan worden 311.500 ha of 46,4 % van de oppervlakte cultuurgrond kwetsbare zone water in 2003.

De beslissing om het MAP-meetnet fors uit te breiden én om de herziening van de kwetsbare zones jaarlijks uit te voeren (deze herziening moet minstens om de 4 jaar gebeuren, maar mag ook frequenter), werd formeel bekrachtigd door de Vlaamse regering op 14 juni 2002.

Het is de bedoeling om eind 2003 over te gaan tot een nieuwe herziening, en dit op basis van de meetresultaten in een nieuwe evaluatieperiode die minstens een volledig jaar beslaat. Voor deze toekomstige afbakening zal gebruik gemaakt worden van de resultaten van de metingen van het uitgebreide oppervlaktewater MAP-meetnet, het nieuw te installeren MAP-ondiep grondwatermeetnet (Zie Het grondwatermeetnet) en de eutrofiëringscriteria uitgewerkt in het kader van het nieuwe decreet integraal waterbeleid.

Beheersovereenkomsten ‘water’ zijn beperkt tot de kwetsbare gebieden zones water die werden afgebakend met het oog op de specifieke bescherming van zones die een voedingsgebied zijn voor de drinkwaterwinning (beschermingszones grondwaterwinningen, bekkens van waterlopen gebruikt voor oppervlaktewaterwinning en de nitraatgevoelige gebieden). Percelen die enkel gelegen zijn in de nieuwe afbakening kwetsbare zone ‘water’, komen dus niet in aanmerking voor een beheersovereenkomst ‘water’.

4.5 Verschillende scenario's voor de plaatsingsruimte en overschotten voor dierlijke mest op Vlaams niveau

4.5.1 Enkel rekening houdend met bemestingsnormen uit het mestdecreet

In dit scenario gaan we ervan uit dat de normen in het mestdecreet volledig worden ingevuld, zowel voor N en P₂O₅ en voor elk landbouwperceel. In Tabel 14 werd uitgegaan van de geregistreerde percelen in 2000. Dit is uiteraard een puur theoretische benadering maar geeft aan wat de absoluut maximale potentiële plaatsingsruimte zou kunnen zijn voor verschillende scenario's.

Hierin zijn al een aantal verschillende elementen al dan niet in beschouwing genomen :

- Norm 2002 : de bemestingsnormen zoals bepaald in het mestdecreet voor het jaar 2002
- Norm 2003 : de bemestingsnormen zoals bepaald in het mestdecreet voor het jaar 2003
- Nieuw kwetsbaar : rekening houdende met de bijkomende 46% kwetsbare gebieden
- Toegepaste verhoogde bemesting : de toegestane verhoogde bemesting voor dubbele teelten in 2000 meegeteld
- Mogelijke verhoogde bemesting : indien alle maïs percelen een verhoogde bemesting zouden krijgen
- Derogatie : rekening houdende met de derogatie zoals bepaald in het voorontwerp van decreet tot wijziging van het mestdecreet.

Tabel 14 Plaatsingsruimte voor dierlijke mest in Vlaanderen, voor verschillende scenario's op basis van de geregistreerde oppervlakte in 2000, en alle bemestingsnormen bepaald in het mestdecreet, zowel N als P₂O₅, volledig ingevuld

norm 2002	Norm 2003	nieuw kwetsbaar	toegepaste verhoogde bemesting	mogelijke verhoogde bemesting	derogatie	P ₂ O ₅ plaatsingsmogelijkheden	N plaatsingsmogelijkheden
x			x			81.217.811	176.084.371
	x			x		77.096.428	156.775.024
x		x	x			74.635.308	148.872.826
	x		x			74.011.941	149.372.255
	x	x		x	x	72.315.824	148.396.969
	x	x		x		72.315.824	137.576.693
	x	x	x		x	70.511.729	144.067.142
	x	x	x			70.511.729	133.246.866

Uit Tabel 14 blijkt dat, volgens deze theoretisch maximale invulling van de normen uit het mestdecreet, de plaatsingsruimte zonder bijkomende kwetsbare gebieden in 2003, 77.096.428 kg P₂O₅ is en 156.775.024 kg N. De bijkomende kwetsbare gebieden zonder derogatie verminderen deze maximale potentiële plaatsingsruimte met 4.780.604 kg P₂O₅ en 19.198.331 kg N. Via een maximale theoretische invulling van de derogatie zou er 0 kg P₂O₅ en 10.820.276 kg N kunnen worden gerecupereerd.

Tabel 15 Oppervlakte in ha in 2001 per gebied en per teelt met aanduiding van de toegekende verhoogde bemesting. De toegekende plaatsingsruimte is deze in 2003 volgens de toestand kwetsbare gebieden in 2001

Gewas	Oppervlakte in ha									Plaatsingsruimte in kg			
	gebiedsindeling volgens bemestingsnorm									Totaal	kg P ₂ O ₅	kg N dierlijke	
	algemeen gebied					nulbemesting	fosfaatverzadigd	verbod	waterwingebied				waterwin gebied en fosfaat verzadigd
	type verhoogde bemesting												
geen	Gras/andere	Groente/Groente	Gras/maïs	graszoden									
Gras (permanent)	204.969					9.203	978	15	18.269	135	233.569	29.069.570	56.179.940
Maïs	144.327			13.630		640	1.022	2	14.668	117	174.406	17.644.330	43.076.000
Wintertarwe	41.202	45				41	30	1	7.326	5	48.650	4.859.825	9.492.965
Gras (tijdelijk)	37.880					308	193	1	3.324	10	41.716	5.283.400	10.137.390
Aardappelen	35.527	1.247	212			74	170		3.182	17	40.429	4.060.755	7.737.727
Suikerbieten	31.650	415				31	105		4.582	2	36.785	3.679.355	7.130.945
Fruit bomen	12.445					29	21		1.623		14.118	1.375.180	1.761.125
Groenten industrie	10.163	450	787			3	61		639	7	12.110	1.237.545	2.352.070
Wintergerst	7.605	15				30	11	1	1.894		9.556	952.215	1.845.445
Erwten/Bonen industr	6.337					9	15		529		6.890	687.200	1.360.580
Braak	5.611					193	8		819	1	6.632	643.360	1.263.450
Zomergerst	5.129	17				21	58		358	3	5.586	553.265	1.099.037
Groenten vers gebrui	4.722	102	154			2	42		197	1	5.220	525.620	1.025.312
Vlas	4.335					1			714		5.050	504.900	988.630
Voederbieten	3.462	103				7	19		290	4	3.885	388.995	746.533
Boomkweek	3.471					66	2		324	3	3.866	379.700	750.440
Triticale	3.273	25				18	39		388	1	3.744	370.825	728.805
Zomertarwe	3.126	4				7	11		159	2	3.309	329.520	655.024
Cichorei	2.022								696		2.718	271.800	522.970
Witlof	1.820					5	6		193		2.024	201.540	398.260
Wortelen industrie	1.328	58	10			6	8		114		1.524	153.020	289.388
Haver	1.280	4				3	3		224		1.514	151.020	294.934
Fruit struik+aarbei	1.233					11	2		191		1.437	138.660	178.250
Sierplanten	1.015					2	20		118		1.155	114.100	227.310
Andere gewassen	879					69	2		112	3	1.065	99.300	196.000
Rogge	583					8	3		29		623	61.320	122.380
Ajuin	553						0		6		559	55.780	69.875
Tabak	339	18							0		357	36.150	68.068
Erwten/Bonen vers	234					0		1	34		269	26.120	33.500
Hop	249										249	24.900	50.050
Wortelen vers gebrui	214	20	1			1	1		8		245	22.080	27.875
graszoden	198				39	2	4				243	32.260	62.930
Erwten/Bonen droog	202					0			37		239	23.160	29.875
Luzerne	169					1			1		171	16.980	21.250
Koolzaad	93					1			14		108	10.700	21.230
Spelt	52								1		53	5.300	10.820
Klaver	40					5			5		50	4.400	5.625
Ander vlinderbloemig	24								14		38	3.520	4.750
Sjalotten	7										7	700	875
Eindtotaal	577.768	2.523	1.164	13.630	39	10.797	2.834	21	61.082	311	670.169	73.998.370	150.967.633

In Tabel 15 zien we de plaatsingsruimte in 2003 per teelt op basis van de geregistreerde percelen in 2001 waarbij alle bemestingsnormen bepaald in het mestdecreet, zowel N als P₂O₅, volledig zijn ingevuld.

Indien Vlaanderen volledig kwetsbaar zou worden, dan is de plaatsingsruimte 65.344.874 kg P₂O₅ en 111.435.107 kg N. Indien de derogatie kan toegepast worden, zoals aangegeven door wetenschappelijk onderzoek (zie 14.2.2) dan bekommen we een plaatsingsruimte van 137.719.916 kg N en blijft de plaatsingsruimte voor P₂O₅ behouden op 65.344.874 kg P₂O₅.

4.5.2 Rekening houdend met meststellingen

Door hiermee te rekenen kan men beide bemestingsnormen (P₂O₅ en N) **niet** volledig invullen. De verhouding van de bemestingsnormen (N/P₂O₅) per perceel verschillen meestal, van de verhouding van de nutriënten in de mest. Dit betekent dat de landbouwer nog strenger moet bemesten dan de normen uit het mestdecreet omdat 1 norm (N of P₂O₅) niet volledig kan worden ingevuld. In de hieronder weergegeven plaatsingsruimte in Vlaanderen werd er nog steeds rekening gehouden met een 100 % acceptatiegraad per bedrijf en per teelt, met een standaard meststelling per diergroep en met een aangenomen standaardgebruik van soort dierlijke mest per teelt. Deze randgegevens staan vermeld in Tabel 16.

Tabel 16 gegevens die werden gebruikt om de plaatsingsruimte te berekenen, rekening houdende met de beperkingen van de meststellingen. Hierin staat de gemiddelde samenstelling van de verschillende mestsoorten, de procentuele toekenning per teelt van de verschillende mestsoorten (cursief) en de gemiddelde meststelling toegepast per teelt (vet)

Teelt		oorsprong mest					gemiddelde meststelling per teelt	
		rundvee	mestvarken	zeugen	pluimvee	pluimveevast	kg N/ton	kg P ₂ O ₅ /ton
		kg N/ton	4,80	8,10	4,40	20,10		
	kg P ₂ O ₅ /ton	1,40	4,90	2,90	15,60	18,30		
Gras	%	<i>100</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	4,80	1,40
Mais	%	<i>40</i>	<i>30</i>	<i>30</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	5,67	2,90
Andere	%	<i>0</i>	<i>60</i>	<i>20</i>	<i>10</i>	<i>10</i>	10,70	6,91
lage N	%	<i>0</i>	<i>60</i>	<i>20</i>	<i>10</i>	<i>10</i>	10,70	6,91

De plaatsingsruimte voor dierlijke mest voor de verschillende jaren, rekening houdende met de hierboven vermelde criteria vindt u hieronder vermeld :

	2000	2001	2002	2003	2003 (46% kwetsbaar)
Miljoen kg P ₂ O ₅	80	68	68	58	55
Miljoen kg N	188	158	158	132	122

De grote beperking in plaatsingsruimte die hierbij optreedt is de discrepantie tussen de verhouding (N/P₂O₅ = 3,4) van de meststelling voor rundvee en de bemestingsnormen (N/P₂O₅ = 1,9) voor grasland.

Indien Vlaanderen volledig kwetsbaar zou worden, dan is de plaatsingsruimte 48 miljoen kg P_2O_5 en 109 miljoen kg N, rekening houdende met de meststellingen.

Volgens dit scenario zou er in 2003 met een afbakening van 46% kwetsbaar gebied een overschot zijn van 14 miljoen kg P_2O_5 (69-55) en 30 miljoen kg N (152-122).

4.5.3 Rekening houdend met de acceptatiegraden van de gebruiker

Een heel belangrijk element om het Vlaams mestoverschot te berekenen is de acceptatiegraad van dierlijke mest. Dit is steeds een moeilijke oefening gebleken omdat er geen sluitend systeem bestaat voor het opvolgen van de bemesting op perceelsniveau. De vragen die hierbij optreden zijn :

- Op hoeveel percelen komt er geen of weinig dierlijke mest ?
- Op welke teelten komt er geen of weinig dierlijke mest ?
- Wat is de invloed van het weer (te nat) bij de uitrijpiek van dierlijke mest in het voorjaar ?
- Wat is de invloed van bepaalde bodemtypes zoals poldergronden waar er in het voorjaar moeilijk, tenzij op geploegde percelen, dierlijke mest kan worden gevoerd ?

Algemeen kan men stellen dat er bij gewassen met een lage N-behoefte er nagenoeg geen dierlijke mest zal worden gebruikt. Het homogeen spreiden van kleine hoeveelheden dierlijke mest per ha is immers geen sinecure. Toch worden voor bepaalde teelten (vb stamfruit) systemen uitgewerkt waarbij men dosissen van 10 ton/ ha drijfmest emissiearm kan toepassen.

Het bemesten van wintergranen (in 2000 nog goed voor ongeveer 90.000 ha of ruim 13 % van alle teelten) in het voorjaar met dierlijke mest vindt moeilijk ingang. De gangbare praktijk is nog steeds dat na het oogsten van granen, deze teelt nog bemest wordt met dierlijke mest. Dit is landbouwkundig en milieukundig een goede praktijk, indien er een volggewas wordt geteeld zoals een groenbemester. Dit wordt gestimuleerd door de ALT via een premie op de inzaai van groenbemesters. Bij het inploegen van stro kan men ook nog dierlijke mest opbrengen, maar 50 kg N/ha is het maximum om oordeelkundig te bemesten. Mogelijk kunnen resteffluenten van de mestverwerking, met veel water en weinig N, hier mogelijkheden bieden.

Een andere benadering van de acceptatiegraad ligt in het feit dat er in 2001 een potentiële plaatsingsruimte was van 81 miljoen kg P_2O_5 en 176 kg N (zie Tabel 14). Het aanbod van dierlijke mest in Vlaanderen om op cultuurgronden te brengen was in 2001 ongeveer 66 miljoen kg P_2O_5 en 142 kg N (productie – 15% emissie voor N –export van mest + import naar gronden). In 2001 werd het spanningsveld tussen de productie en afzet van dierlijke mest toch al zo groot dat men ervan kan uitgaan dat elke gebruiker die dierlijke mest wilde gebruiken dit reeds deed. Zo kan men volgens dit scenario een acceptatiegraad afleiden van :

- 81 miljoen kg P_2O_5 maximaal te plaatsen
- tegenover een acceptatie van 66 miljoen kg P_2O_5

Dit is een acceptatiegraad van ruim 80 % in 2001. De vraag is hoe deze theoretisch bepaalde acceptatiegraad van 80% kan evolueren bij gewijzigde omstandigheden in 2003 (meer kwetsbare gebieden, lagere algemene bemestingsnormen, meer toepassen van verhoogde bemesting, het eventueel toepassen van derogaties op de bemestingsnormen, het moeilijk gebruik van dierlijke mest op wintergranen, ...).

Algemeen wordt een acceptatiegraad gehanteerd van 90%. Indien men rekent met deze acceptatiegraad dan is de plaatsingsruimte rekening houdende met mestsamenstellingen : 50 miljoen kg P₂O₅ en 110 miljoen kg N, bij 46% kwetsbare gebieden. Dan wordt het mestoverschot op Vlaams niveau ongeveer 23 miljoen kg P₂O₅ en 42 miljoen kg N.

5. Beheersovereenkomsten in het kader van de kwetsbare gebieden

Als compensatie voor de verstrenge normering voorziet het mestdecreet in een mogelijkheid tot het afsluiten van een beheersovereenkomst op de percelen waarop de verstrenge bemestingsnormen van kwetsbare zone water of van kwetsbare zone natuur van toepassing zijn. De beheersovereenkomsten zijn vrijwillige overeenkomsten waarin de landbouwer zich verbindt vooraf te leven die verder gaan dan de Code van Goede Landbouwpraktijk. In Tabel 17 staat het aantal afgesloten en de oppervlakte beheersovereenkomsten.

Tabel 17 De cumulatieve oppervlakte beheersovereenkomsten in het kader van het mestdecreet

	oktober 2000	januari 2001	januari 2002
Beheersovereenkomsten Natuur (ha)	1.360	1.586	1.716
Beheersovereenkomsten Water (ha)	17.968	29.596	31.887

Dit betekent dat op er slechts op 19% van de graslanden, die in aanmerking komt voor een beheersovereenkomst natuur er werkelijk een beheersovereenkomst is afgesloten. Voor de kwetsbare zone water ligt dit percentage op 52%. In totaal werden voor deze beheersovereenkomsten in 2001, 8.102.859 euro uitbetaald en in 2002, 8.534.707 euro. Hiervan werd respectievelijk 3.865.667 euro en 4.089.199 euro gefinancierd vanuit Europa.

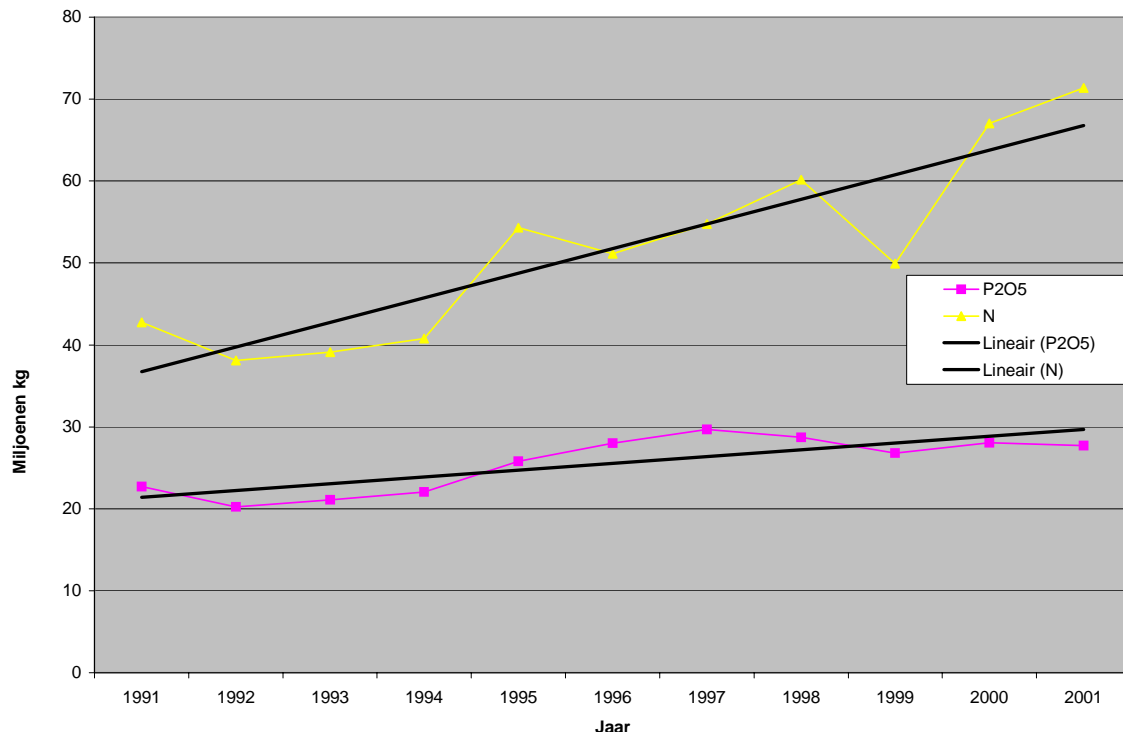
6. Bedrijfsmatige mestoverschotten

De bedrijfsmatige overschotten worden berekend als de som van de positieve overschotten van elk individueel bedrijf. De bedrijfsmatige mestoverschotten kenden een stijgend verloop in Vlaanderen (zie Figuur 4). Dit is het gevolg van een stijgende productie tot en met 1998 en een verstrenging van de bemestingsnormen vanaf 1996. De bedrijfsmatige overschotten weergegeven in Figuur 4 zijn berekend volgens de bepalingen van het mestdecreet. In deze berekeningen werd **geen** rekening gehouden met de 15% emissies vanaf 2000. Het bedrijfsmatig overschot uitgedrukt in kg N is fel gestegen in 2000. Dit komt voornamelijk omdat de dierlijke productie in kg N sterk is gestegen wegens een geringe inspanning aan de bron.

Het reële bedrijfsoverschot zal in realiteit hoger liggen omdat de mestsamenstelling niet altijd een optimale verhouding heeft in N en P_2O_5 en omdat de bemestingsnormen niet noodzakelijk volledig moeten worden ingevuld. Dit zijn maar streefwaarden. Toch mag er vanuit worden gegaan dat bij overschotsbedrijven de bemestingsnormen zo hoog mogelijk zullen worden opgevuld.

Stikstof wordt meer en meer de bepalende factor inzake mestoverschotten, zowel op bedrijfs - als op Vlaams niveau. Dit is te wijten aan 2 factoren :

- De inspanning met nutriëntarme voeders spitst zich vooral toe op P_2O_5
- De gemiddelde bemestingsnormen voor N uit dierlijke mest in algemeen gebied dalen sterk.

Figuur 4 Overzicht van de bedrijfsmatige mestoverschotten per jaar berekend volgens de bepalingen uit het mestdecreet

Volgens de gekende gegevens op dit moment zullen de bedrijfsmatige mestoverschotten stijgen in 2003 tot 33,5 miljoen kg P_2O_5 en 94 miljoen kg N. Indien wordt rekening gehouden met de wettelijke aanvaardbare emissies van 15% dan zal het N overschot ongeveer 72,5 miljoen kg N bedragen. Hierbij wordt rekening gehouden met de afbakening van 46% kwetsbare gebieden. Indien er geen rekening wordt gehouden met de bijkomende afbakening van de kwetsbare gebieden, dan bedragen de bedrijfsmatige mestoverschotten vanaf 2003 : 32,3 miljoen kg P_2O_5 , 84 miljoen kg N en 64 miljoen kg N mits rekening wordt gehouden met 15% emissies van N.

7. De Mapmeetpunten(Bron Vlaamse Milieumaatschappij)

7.1 Het mapmeetnet

Door de VMM (Vlaamse milieumaatschappij) werd er een meetnet uitgebouwd om het nitraatgehalte in het oppervlaktewater te meten. Het was in 1999 de bedoeling om in overleg met de Boerenbond en het Algemeen Boerensyndicaat in iedere hydrografische zone, 2 tot 3 meetpunten te kiezen, die een representatief beeld zouden geven van de zone. Dit is niet overal gelukt. Op basis van een ontwerplijst van meer dan 300 meetplaatsen verspreid over het gehele Vlaamse gewest werd door VMM in de loop van 1999 overleg gepleegd met de landbouworganisaties Boerenbond en Algemeen Boerensyndicaat. Na een screening op basis van topografische kaarten en gegevens uit de VMM-databanken inzake industriële lozingen alsmede aantallen en lozingspatroon van de inwoners binnen de stroomgebieden, en na onderzoek in het veld door zowel VMM als de landbouworganisaties, is er een consensus ontstaan over een meetnet van 266 punten. Voor ieder van de weerhouden meetpunten gelden volgende criteria :

- het stroomgebied is hoofdzakelijk agrarisch van karakter
- er is geen invloed van industriële afvalwaterbronnen
- er is geen invloed van overstorten (op riolen of collectoren) of effluentlozingen van rioolwaterzuiveringsinstallaties geëxploiteerd door Aquafin
- de hoeveelheid stikstof in het geloosde huishoudelijk afvalwater is berekenbaar, en heeft een beperkte invloed (iedere inwoner loost gemiddeld 10 g N per dag).

De mapmeetpunten worden maandelijks bemonsterd. Bijkomend worden op jaarbasis een drietal stalen genomen na of tijdens neerslagrijke periodes, omdat dan de nitraatmaxima verwacht worden. De uitspoeling is dan het grootst. Deze meetstrategie is in overeenstemming met de bepalingen van de nitraatrichtlijn.

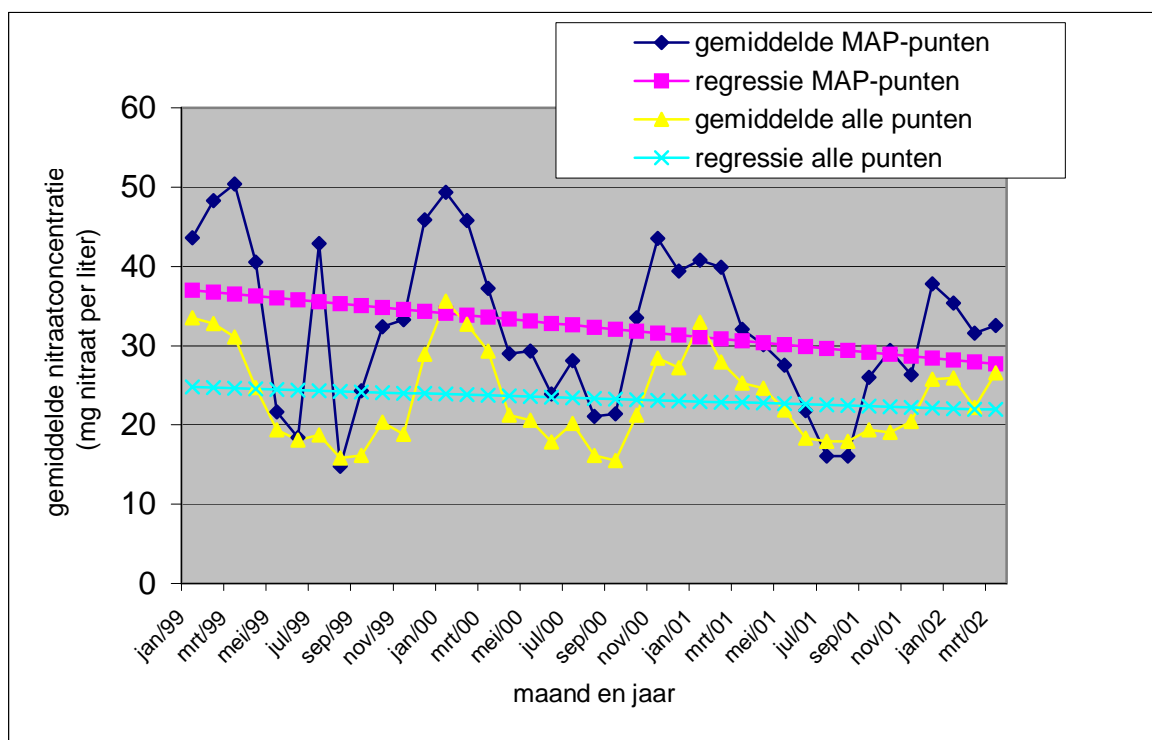
7.2 Evolutie van de maandgemiddelde nitraatconcentraties

Van januari 1999 tot het voorjaar 2002 is er een gunstige evolutie van de maandelijks gemiddelde concentratie aan nitraat per liter. Uit Figuur 5 blijkt dat de gemiddelde concentratie voor alle meetpunten bijna steeds hoger is dan de gemiddelde concentratie voor alle meetpunten in heel Vlaanderen (Map-meetpunten inclusief).

In de zomer van 2001, zowel in juli als in augustus, lagen de gemiddelde nitraatconcentraties voor het eerst lager op de MAP-meetplaatsen dan op het globale meetnet.

Uit de helling van de regressielijnen blijkt dat de verbetering aanzienlijk groter is op de MAP-meetpunten dan voor het hele meetnet. We moeten wel bedenken dat 2001 een nogal nat jaar was. Er is dus wellicht meer uitspoeling van nitraat geweest, maar ook een grotere verdunning. Hoe dan ook zijn de resultaten van deze metingen hoopgevend.

Het is te verwachten dat de nitraatconcentraties in het oppervlaktewater nog enkele jaren zullen blijven dalen, aangezien er vanaf 2003, lagere bemestingsnormen van kracht worden.

Figuur 5 Evolutie en regressie van de maandgemiddelde concentraties van de mapmeetpunten in mg nitraat per liter (bron VMM)

7.3 Evolutie in de huidige kwetsbare zones

De evolutie van de meetpunten in de huidige kwetsbare zones werd ook vergeleken met de evolutie in heel Vlaanderen, zowel voor enkel de MAP-metpunten als voor alle meetpunten. De vergelijking van die regressies leert dat de verbetering van de nitraatconcentraties in de huidige kwetsbare zones water niet sneller gaat dan voor heel Vlaanderen.

Voor meer informatie betreffende de mapmeetpunten wordt tevens verwezen naar het nieuwe MIRA-T 2002 rapport en de Proceedings van de studie- en vervolmakingsdag Stikstofproblematiek in de landbouw Evaluatie –maatregelen-consequenties op 17 oktober 2002 in de Nationale Plantentuin in Meise.

8. Het grondwatermeetnet²

Tot eind vorig jaar werden nitraten in het grondwater bemeten in een 200-tal productieputten van landbouwbedrijven. Daarvan voldeden er slechts de helft aan de criteria van juiste diepte en betrouwbaarheid. Een voorstel van de administratie eind 2001 voor de afbakening van kwetsbare gebieden voor nitraatverontreiniging op basis van het criterium grondwater werd toen niet aanvaard. Het voornaamste argument was dat er veel te weinig meetpunten waren om de aangeduide kwetsbaarheid van hydrogeologisch homogene zones te ondersteunen. Daarom heeft de afdeling Water van Aminal op vraag van minister Dua een voorstel voor een nieuw meetnet uitgewerkt. Binnen deelzones waarin Vlaanderen wordt opgedeeld zullen in de landbouwgebieden meetputten worden geplaatst waaruit monsters van het freatische grondwater reeds is doorgedrongen. In de voor het grondwater meest kwetsbare zones zullen verhoudingsgewijs meer meetputten worden geplaatst dan in de minder kwetsbare zones, waarbij 1 put per 200 ha landbouwgebruikspercelen in de meest kwetsbare gebieden wordt nagestreefd. Dit leidt tot een totaal van 2.107 meetputten voor het freatische grondwatermeetnet in Vlaanderen. Dit nieuwe meetnet moet medio 2003 zijn afgewerkt, met de bedoeling tegen eind 2003 te kunnen beschikken over de analyseresultaten van twee meetcampagnes voor alle putten.

² Bron : AMINAL – afdeling Water

9. De nitraatresidus

9.1 Inleiding

Het nitraatresidu werd als maatregel ingevoerd in het mestdecreet naar aanleiding van de decreetwijziging van 2000. Hiermee beschikt de overheid over een middel om op perceelsniveau de bemesting te evalueren. De maatregel heeft tot doel na te gaan of de bemesting afgestemd was op de werkelijke behoefte van de teelt en gaat, in die zin, verder dan de eindbemestingsnormen. (Eind)bemestingsnormen zijn immers altijd als absolute maxima te interpreteren, een niveau dat onder geen enkele voorwaarde mag overschreden worden. De gevolgen voor de landbouwer bij het overschrijden van de grenswaarde zijn ingrijpend vanaf 1 januari 2003. Indien op een perceel een te hoog nitraatresidu wordt aangetroffen dan worden de normen van kwetsbaar gebied water op dit perceel van toepassing. De landbouwer is bovendien verplicht, in de daaropvolgende jaren het perceel op eigen kosten te laten bemonsteren. Deze zelfcontrole dient door te gaan tot er opnieuw een aanvaardbaar nitraatresidu wordt bereikt.

De mestbank voerde in het najaar 2000 en 2001 een aantal staalnames uit om de sector voor te bereiden op dit nieuwe beleid.

Omwille van deze perceelgerichte benadering werd bij het instellen van de verplichtingen van de beheersovereenkomsten water, het respecteren van de nitraatresidunormen, als een specifieke voorwaarde voor het verkrijgen van de vergoeding, ingevoerd. Als gevolg hiervan beschikt de mestbank over een groot aantal resultaten van nitraatresidubepaling.

Hieronder worden een aantal aspecten van deze datasets nader toegelicht. In het verder verloop van deze tekst wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende datasets zoals beschreven in Tabel 18.

Tabel 18 Beschikbare datasets

Naam	Aantal resultaten	Type gebied	Verspreiding	Teelt	Periode staalname	Jaar staal name
MB 1000	1000	Vermoedelijk kwetsbaar gebied water	5 gebieden bij MAP meetpunt	Alle	1 okt –31 dec	2000
MB 500	500	Algemeen	3 zones in zandig Vlaanderen	Maïs	31 okt – 15 nov	2001
BO 2000	14.000	Kwetsbaar gebied water	Kwetsbare gebieden water (drinkwater)	Alle	1 okt – 31 dec	2000
BO 2001	20.000	Kwetsbaar gebied water	Kwetsbare gebieden water (drinkwater)	Alle	1 okt - 15 nov	2001

9.2 Nitraatresidubepalingen buiten de beheersovereenkomsten

9.2.1 Nitraatresidubepalingen van het najaar 2000

De mestbank selecteerde uit de dataset van gebruikspcelen een 1000-tal pcelen op basis van onderstaande criteria :

- Percelen hebben een oppervlakte tussen de 70 en 195 are.
- Percelen liggen op een afstand van maximaal 3 km van een Map meetpunt
- Percelen liggen in of grenzen aan verscherpte gebieden.
- Percelen liggen op maximaal 20 m van een openbare weg
- De pcelen hebben maximaal verschillende gebruikers
- De pcelen worden maximaal verdeeld over teeltcategorieën (maïs, gras, graangewassen, groenten, andere.)

In totaal 1002 pcelen met een totale oppervlakte van 1183 ha werden bemonsterd. De pcelen waren in gebruik door 939 verschillende landbouwers (zie Tabel 19).

Tabel 19 Overzicht gegevens nitraatresidubepaling in het najaar van 2000

prov	verschillende landbouwers	bemonsterde pcelen	Bemonsterd opp. (ha)
Brabant	196	200	220,25
West-Vlaanderen	201	202	239,71
Oost-Vlaanderen	195	200	251,26
Antwerpen	182	200	233,16
Limburg	165	200	238,85
totaal	939	1002	1183,23

De pcelen waren gelegen in de volgende gebieden :

- polder-en zandleemgronden in oppervlaktewaterwingebied (Bekken Blankaert)
- zandgronden in oppervlaktewaterwingebied”(Kluizen)
- leem- en zandleemgronden in natuurgebied en nitraatgevoelig gebied” (zuiden Vlaams Brabant)
- leemgronden in nitraatgevoelig gebied (zuid/ zuid-oost Limburg)
- zandgronden in de Kempen gelegen, in of bij natuurgebied (noord Antwerpen).

Per regio werden de stalen uitgevoerd door een zelfde erkend labo.

Ongeveer 70% van de bemonsterde pcelen voldoen aan de nitraatresidunorm. Opgesplitst naar teelt stellen we vast dat 90% van de bietenpcelen, 78% van de graslandpcelen en 67 % van de maïspcelen en 63 % van de aardappelpcelen voldoen aan de nitraatresidunorm. De resultaten voor tijdelijk grasland zijn beter dan voor blijvend grasland. Deze resultaten kunnen als goed bestempeld worden. Hierbij dient echter wel rekening gehouden te worden met het zeer natte najaar van 2000 en aan het feit dat de bemonsteringen buiten de referentieperiode werden genomen.

Bij de granen voldoen slecht 58 % van de percelen : 73% van de wintergerst, 60 % van de zomergerst en slechts 52 % van de tarwepercelen aan de norm bij een referentiewaarde van 90 kg als residu-norm.

Tabel 20 toont aan dat, hoewel het een zeer klein aantal percelen betreft, op percelen met groenten, gewassen met lage N-behoefte en/of vlinderbloemigen vaak hoge residus worden aangetroffen. Van de cichoreipercelen en erwtenpercelen voldoen slechts respectievelijk 50% en 45 %.

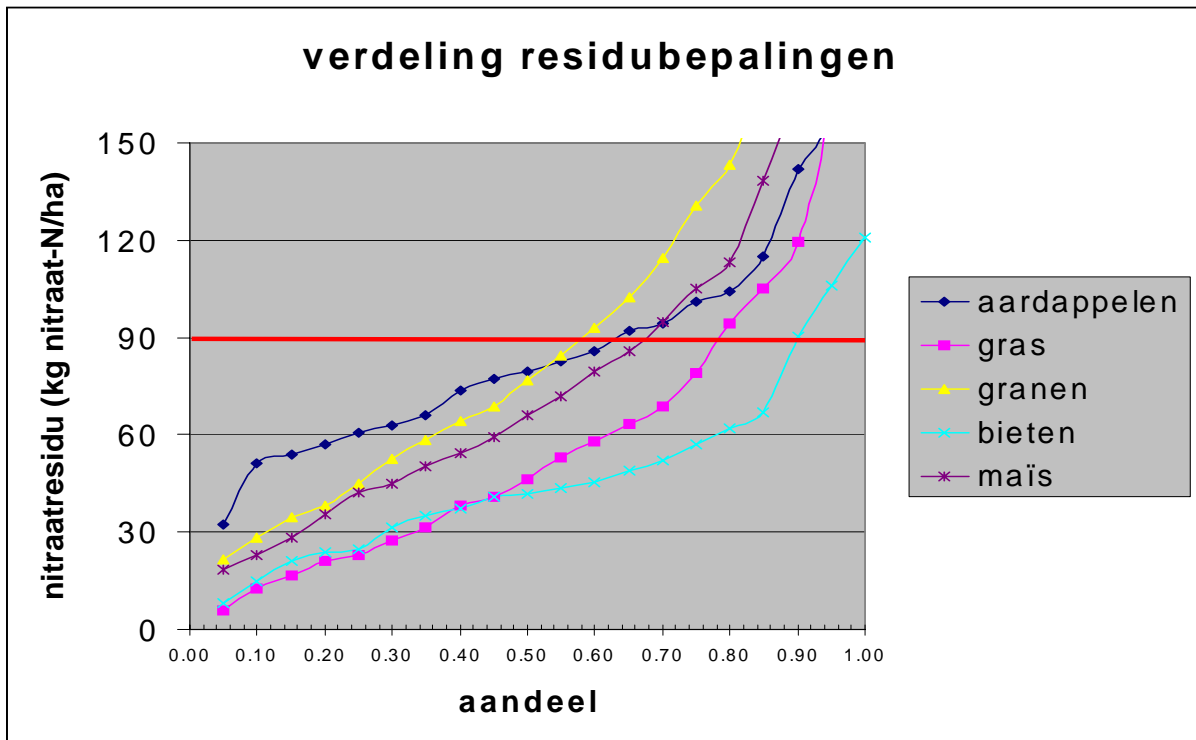
Tabel 20 Globaal overzicht resultaten nitraatresidubepalingen dataset Mestbank 2000

totale set	aantal	oppervlakte	gemiddelde	mediaan
gras	356	421	61	46
maïs	245	285	83	66
granen	210	242	101	77
aardappelen	64	82	86	80
bieten	60	72	46	42
groenten	16	21	161	110
andere	13	14	38	23
lage N behoefte	13	16	82	81
vlinderbloemigen	11	15	117	96
braak	8	9	74	67
sierteelt boomkwekerij	3	4	32	38
fruit	3	3	32	28
totaal	1,002	1,183	77	60

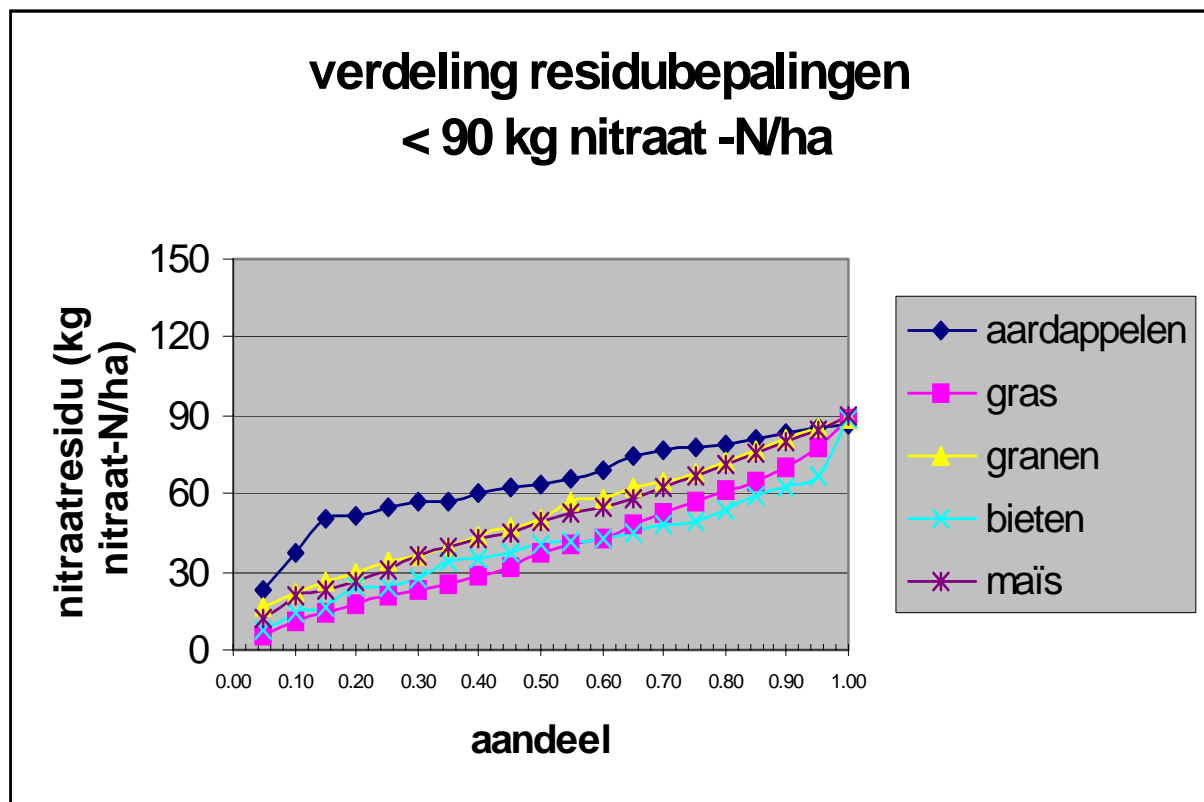
Figuur 6 toont de verdeling van de nitraatresidubepalingen voor de 5 belangrijkste teelten. Hieruit blijkt dat er relatief gezien bij bieten de meeste resultaten zijn onder de 90 kg NO₃⁻N/ha. En bij granen het minst.

Figuur 7 toont dat binnen de deelset residubepalingen, die een resultaat hebben lager dan 90 kg, en bij aardappelen slechts 20% een waarde hebben die lager is dan 60.

Bij gras resulteren > 40% van de metingen in een waarde die lager is dan 30 kg NO₃⁻ - N/ha. Voor de overige gewassen ligt dit tussen 20 en 35 %, behalve voor aardappelen waar slecht 7 % van de positieve nitraatresidubepalingen lager zijn dan 30. Het aandeel van de positieve stalen met een nitraatresiduwaarde lager dan 60 lag op de bietenpercelen op 84 % en bij granen en maïs op 60%.

Figuur 6 Verdeling van de nitraatresidubepalingen dataset mestbank 2000 per teelt

Figuur 7 Verdeling van de nitraatresidubepalingen met een waarde beneden de referentiewaarde per teelt

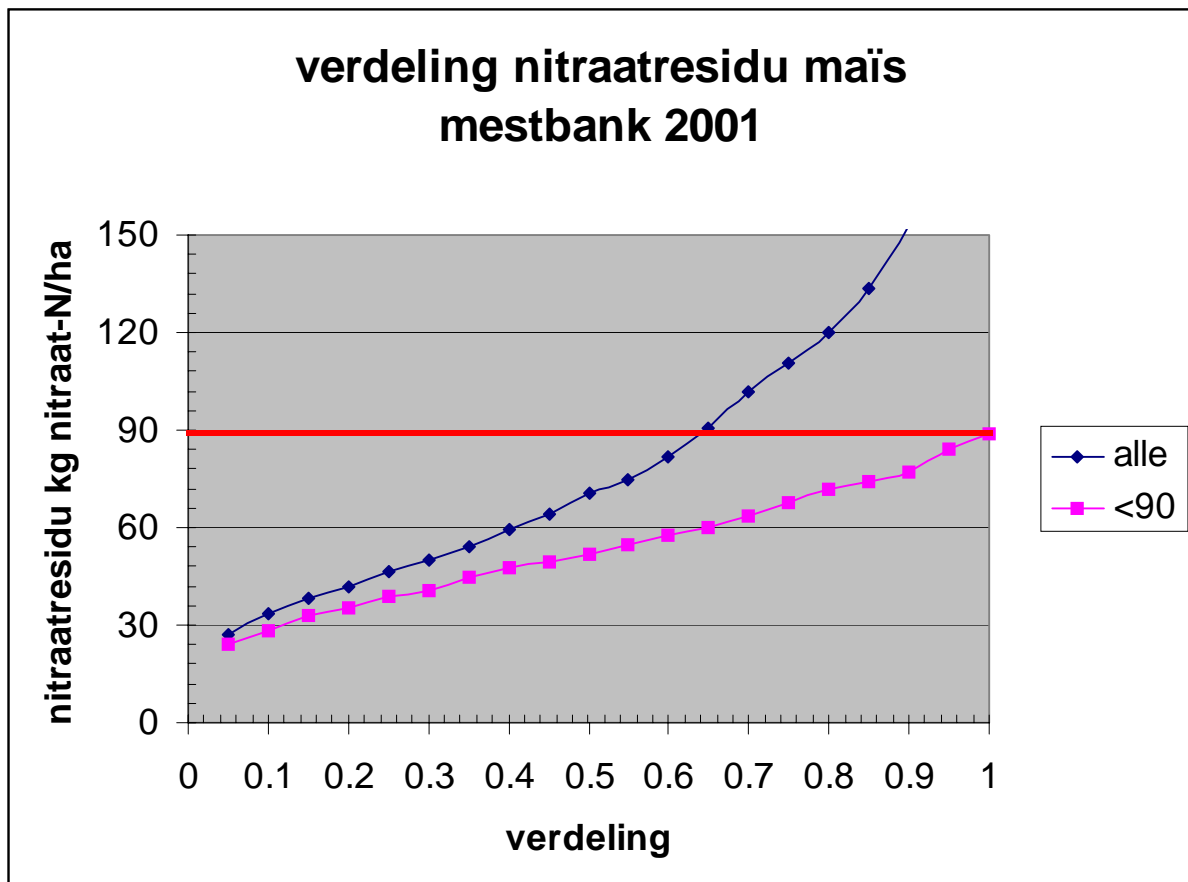
9.2.2 Nitraatresidubepalingen van het najaar 2001

Dit deel van het rapport beschrijft het nitraatresidu onderzoek, dat in opdracht van de Vlaamse Landmaatschappij is uitgevoerd op verschillende percelen grond in de omgeving van Torhout, Mechelen en Lokeren. Hierbij werd bewust geopteerd voor percelen met een voorgeschiedenis van meerdere jaren maïs na elkaar. Om als referentieperceel in aanmerking te komen diende de teelt in 2001 ook maïs te zijn. Van de 500 geselecteerde percelen bleken er slechts 389 aan die voorwaarde te voldoen. Het betrof percelen van gespecialiseerde varkens- of rundveebedrijven en van andere bedrijven. Gelet op de kwalijke reputatie die het gewas maïs meedraagt, spitte dit onderzoek zich hier in feite toe op risicopercelen. Het betreft bovendien allemaal percelen die in normaal gebied gelegen waren en waarop de algemene bemestingsnormen van kracht waren.

De veldwerkzaamheden werden uitgevoerd in de periode van 31 oktober t/m 15 november 2001 door hetzelfde erkende labo.

9.2.2.1 Algemene vaststellingen

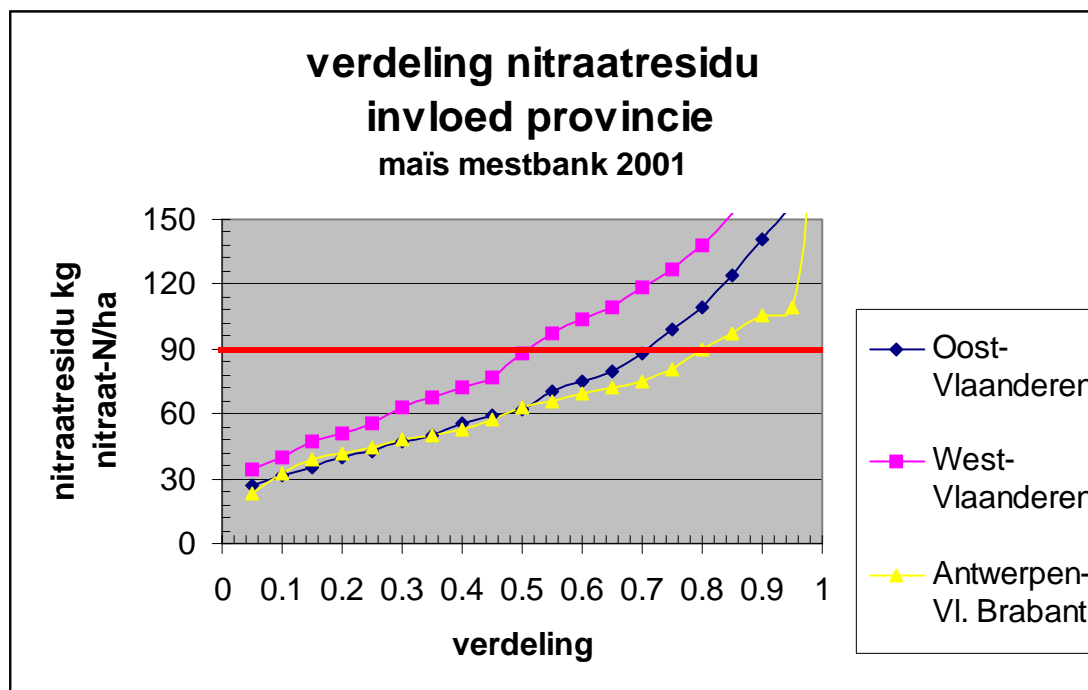
De mediaanwaarde van de metingen bedraagt 71. Anderzijds stijgt in 10% van de gevallen de nitraatresiduwaarde boven de 150 (Zie Figuur 8).

Figuur 8 Verdeling van de nitraatresidumetingen dataset mestbank maïs 2001

9.2.2.2 Invloed van de regio.

Er werd een duidelijke invloed vastgesteld van de regio waarvan de metingen afkomstig waren. Van de metingen afkomstig van de regio met een lage veebezetting (Mechelen) voldeden meer dan 80% aan de huidige nitraatresiduumnorm, voor de regio's met een hogere veebezetting was dit respectievelijk slechts 68% (Oost-Vlaanderen) en 48% (West-Vlaanderen) (Zie Figuur 9). Voor de drie regio's werden het hoogst aantal metingen in de categorie 50-75 kg nitraat-residu vastgesteld. In alle regio's werden zowel zeer hoge als zeer lage waarden gemeten. Het aandeel zeer lage waarden was wel groter in de regio met een lagere productiedruk. In West-Vlaanderen bedroeg het aandeel zware overschrijdingen (>150 kg) meer dan 2,5 keer meer dan in de regio Mechelen.

Figuur 9 Invloed van de regio op het nitraatresidu bij dataset MB2001

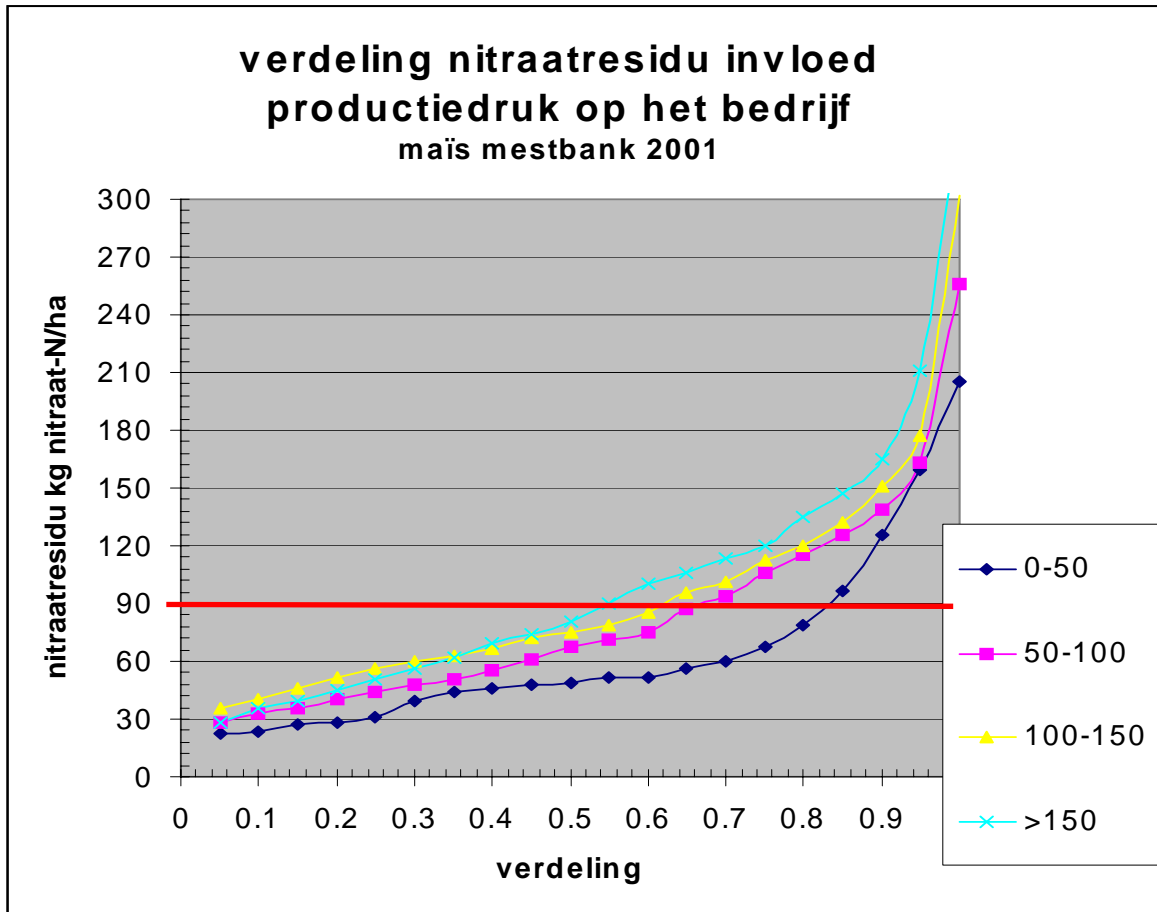
9.2.2.3 Invloed van de productiedruk op het bedrijf (Figuur 10)

Om de invloed van productiedruk op het nitraatresidu na te gaan werden de bedrijven ingedeeld in 4 categorieën met een productiedruk van respectievelijk <50, 50-100, 100-150 en > 150 kg P₂O₅ – productie per ha op bedrijfsniveau. Vooral op de bedrijven met een zeer lage productiedruk komen er relatief meer lage residuwaarden voor. Extreem hoge (>150 kg NO₃⁻ N/ha) en zeer lage waarden (< 25 kg NO₃⁻ N /ha) werden desalniettemin vastgesteld in alle bedrijven ongeacht de productiedruk categorie.

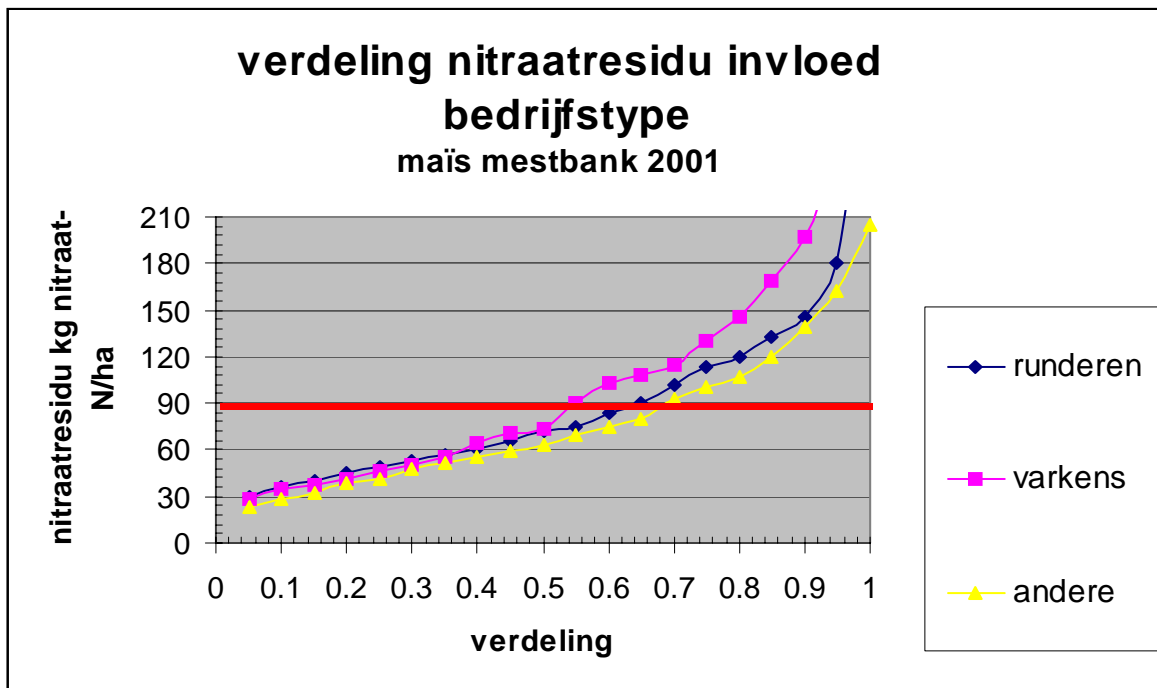
Hier wordt eveneens vastgesteld dat het aantal metingen met een residuwaarde tussen 50 en 75 kg NO₃—N/ha het meest voorkomt in alle 4 de productiedrukgroepen.

9.2.2.4 Invloed van het bedrijfstype (Figuur 11)

Uit Figuur 11 blijkt dat de varkensbedrijven slechter scoren dan de rundveebedrijven.

Figuur 10 Invloed van de productiedruk op het nitraatresidu (dataset MB 2001)

Figuur 11 Invloed van het bedrijfstype

9.3 Nitraatresiduresultaten in het kader van de beheersovereenkomsten

9.3.1 Algemeen

De datasets omvatten de resultaten van de residubepalingen die werden uitgevoerd in het kader van de als contractvoorwaarde opgelegde nitraatresidubepalingen van de beheersovereenkomsten water. De beheersovereenkomsten water werden ingesteld als compensatie voor de verstrengde normering in de kwetsbare gebieden water met het oog op de bescherming van de drinkwaterproductie. Deze financiering werd in het kader van het Programma voor Plattelandsontwikkeling in Vlaanderen 2000 – 2006 goedgekeurd door Europa als een milieumaatregel in de landbouw. Het vergoedingstelsel bestaat erin dat via een beheersovereenkomst waarbij de landbouwer verplicht wordt verder te gaan dan de verplichtingen in het kader van de nitraatrichtlijn een compensatie krijgt. Hij dient hierbij het gebruik van dierlijke mest en chemische meststoffen te verlagen met 20% ten opzichte van de in kwetsbaar gebied water geldende maatregelen conform de nitraatrichtlijn. Aangezien dit referentieniveau vanaf 2003, 170 kg N uit dierlijke mest bedraagt, is de te gebruiken hoeveelheid N uit dierlijke mest vanaf 2003 beperkt tot 140 kg op alle percelen waarop een beheersovereenkomst water van kracht is.

De bepalingen werden dus uitgevoerd door verschillende labo's. Voor het jaar 2000 geldt bovendien dat enkel resultaten beschikbaar zijn die voldoen aan het referentie niveau. Er kan wel van uitgegaan worden dat alle overige bepalingen niet voldeden aangezien, overeenkomstig de aanvraagprocedure voor de beheersovereenkomsten in het najaar 2000, voor de percelen die niet voldeden de aanvangsdatum uitgesteld werd tot 1 januari 2001.

Het betreft hier telkens ook resultaten die slaan op percelen of delen ervan die ≤ 2 ha omdat er van bij de aanvang gesteld werd dat vanuit de optiek van een goede stalname praktijk de bemonsterde oppervlakte per stal dient beperkt te worden tot 2 ha.

Voor het jaar 2000 liep de stalnameperiode uitzonderlijk van 1 oktober tot 31 december in plaats van 1 oktober tot 15 november. Het overgrote aandeel van de monsters van 2000 werd na 15 november 2000 genomen zodat bij een vergelijking tussen de jaren 2000 en 2001 dit gegeven steeds in het achterhoofd moet worden gehouden.

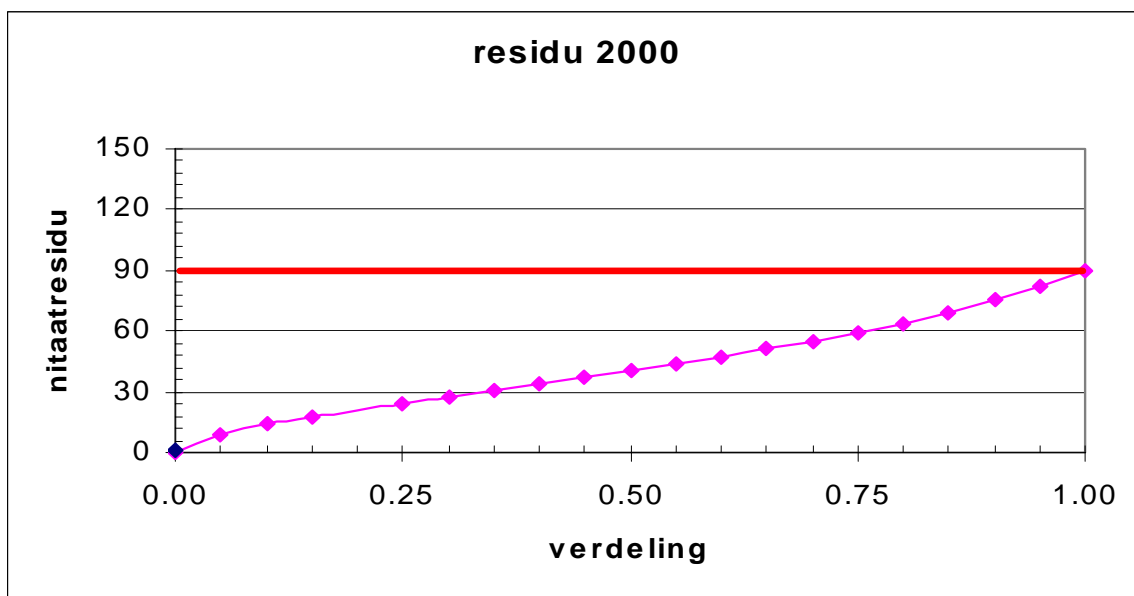
Op de 61.500 ha kwetsbaar gebied water (oud regime – drinkwaterproductie) was er voor het jaar 2000 een in de beheersovereenkomsten databank gekende nitraatresidubepaling op 15.696 percelen, goed voor 21.295 ha. Voor 2001 is de oppervlakte gestegen tot 34.368 ha (25.576 overeenkomsten). Hiervan werden voor 1350 ha (1.310 overeenkomsten) geen resultaten bekendgemaakt. De hieronder besproken resultaten voor 2001 slaan dus op 24.266 contracten en 33.018 ha.

9.3.2 Nitraatresidubepalingen in het jaar 2000 in het kader van de beheersovereenkomsten water.

In Tabel 21 zien we de gemiddelde resultaten van het nitraatresidu. Hieruit blijkt dat de provincie Antwerpen het best scoort en Limburg en West-Vlaanderen het slechtst. Voor de provincie Antwerpen gaat het echter over een beperkt aantal stalen.

Tabel 21 Overzicht van de residubepalingen per provincie in het najaar van 2000 in het kader van de beheersovereenkomsten

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams Brabant	West-Vlaanderen	Vlaanderen
aantal bepalingen	98	4.139	5.205	4.457	1.797	15.696
gemiddeld residu	37	47	38	42	47	43
oppervlakte (ha)	135	5.945	7.084	5.837	2.294	21.295

Figuur 12 verdeling van de resultaten van de nitraatresidubepalingen in het kader van de Beheersovereenkomsten in 2000

De mediaan waarde van alle bepalingen bedraagt 40. Ongeveer 30% van alle metingen leveren een nitraatresidu op lager dan 30 en 25 % heeft een waarde hoger dan 60 (Zie Figuur 12). In Tabel 22 worden de resultaten getoond per teelt en per provincie.

De invloed van de staalnamedatum op het resultaat is binnen deze deelverzameling, waarbij alle hoge resultaten weggelaten zijn, niet zinvol berekenbaar.

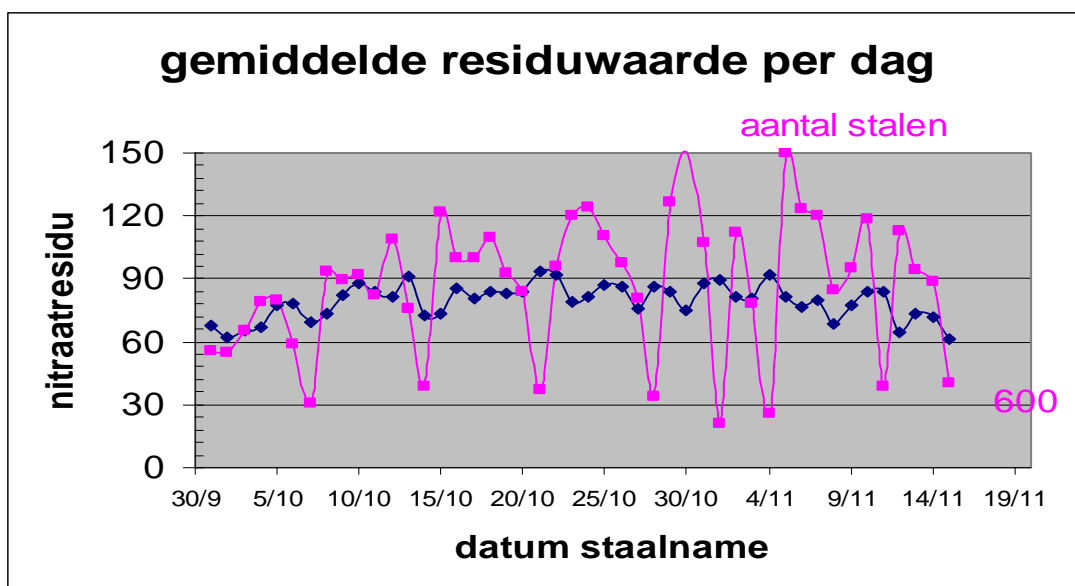
Tabel 22 Gemiddelde nitraatresiduwaarde van de bepalingen in het kader van de beheersovereenkomsten 2000 per gewas en per provincie

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams Brabant	West-Vlaanderen	Vlaanderen
aardappelen		52	46	56	57	51
bieten	76	52	32	41	33	45
braak		40	16	30	38	32
fruit		34	31	32	30	34
gewassen met lage N-behoefte		58	35	34	30	46
granen	42	49	32	43	40	43
gras	34	45	38	38	50	42
groenten		37	43	53	37	40
maïs	42	51	39	46	47	42
niet- eetbare tuinbouw		47	37	56	18	36
vlinderbloemigen	57	54	43	62	56	55
Andere		60	40	42	53	41
Eindtotaal	37	47	38	42	47	43

9.3.3 Nitraatresidubepalingen in het jaar 2001 in het kader van de beheersovereenkomsten.

9.3.3.1 Invloed van datum van de staalname op het gemiddeld resultaat

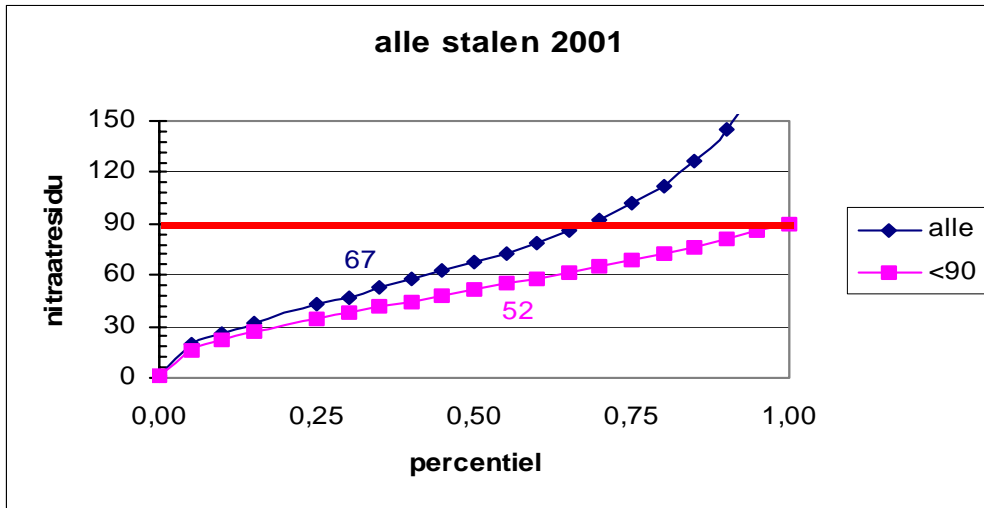
Uit de Figuur 13 kan afgeleid worden dat er globaal gezien geen invloed was van het tijdstip van de staalname op het bekomen resultaat.

Figuur 13 Verloop van het gemiddeld nitraatresidu in functie van de staalnamedatum

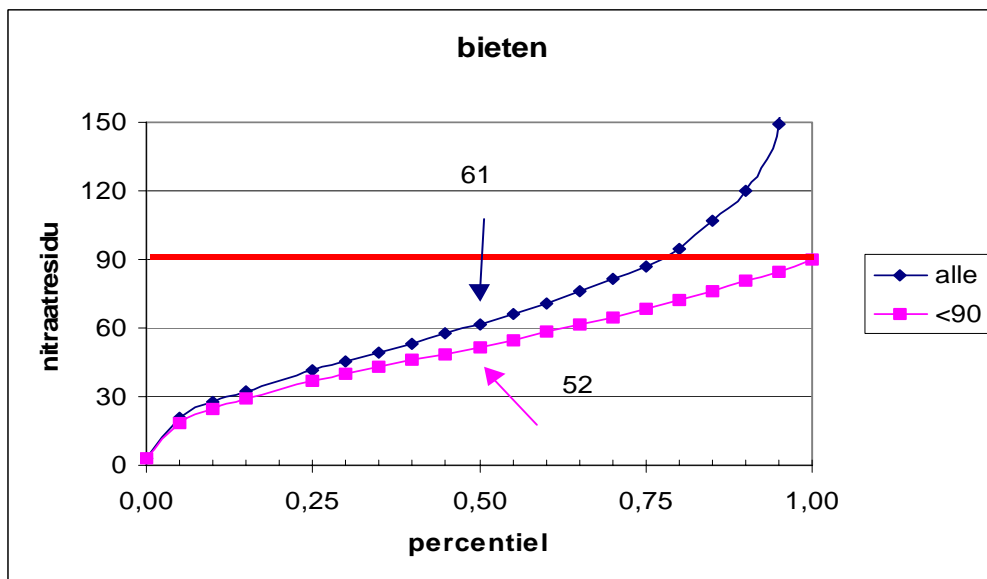
In Figuur 14 wordt de verdeling van alle staalnameresultaten weergegeven. Van Figuur 15 tot en met Figuur 19 wordt de verdeling van de bekomen resultaten voor de diverse gewasgroepen weergegeven.

BO 2001

1

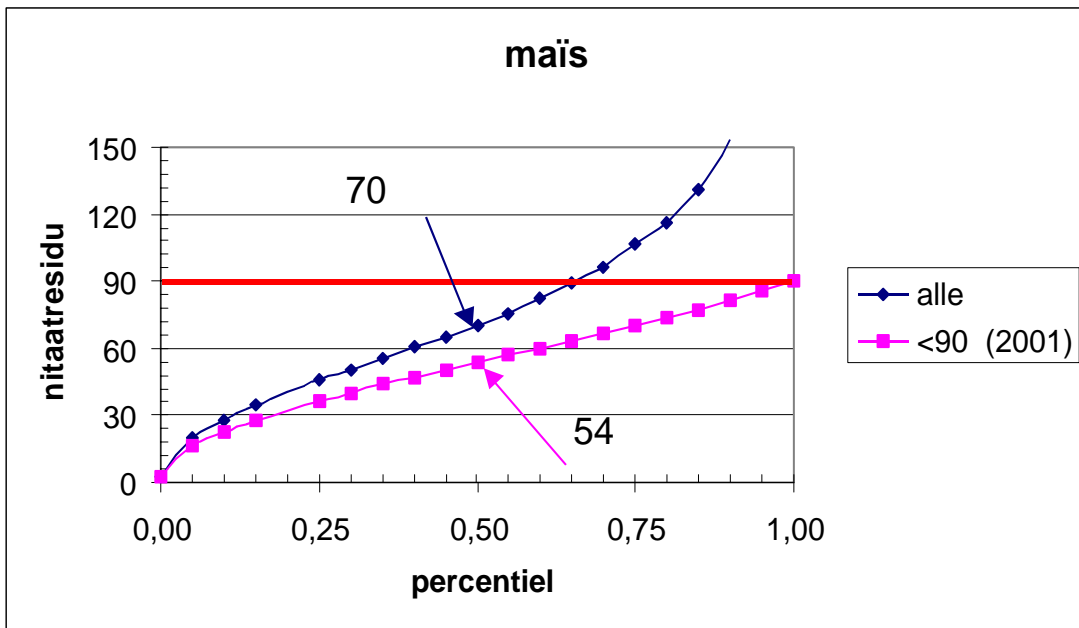
Figuur 14 Verdeling van alle staalnameresultaten in het kader van de beheersovereenkomsten 2001

21

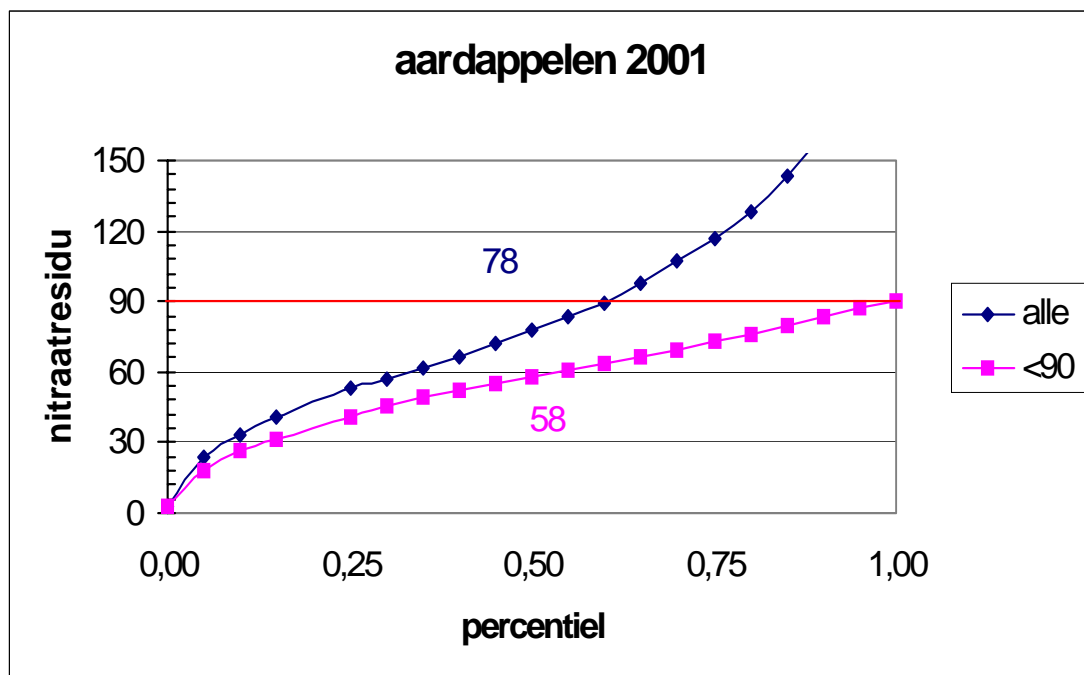
Figuur 15 Verdeling van staalnameresultaten bieten in het kader van de beheersovereenkomsten 2001

BO 2001

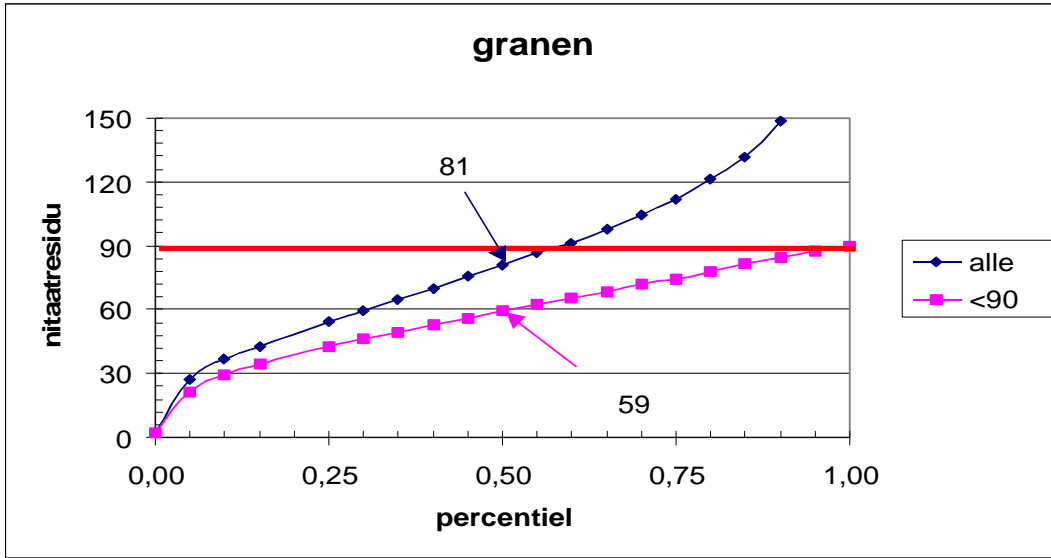
19

Figuur 16 Verdeling van staalnameresultaten maïs in het kader van de beheersovereenkomsten 2001

Figuur 17 Verdeling van staalnameresultaten aardappelen in het kader van de beheersovereenkomsten 2001

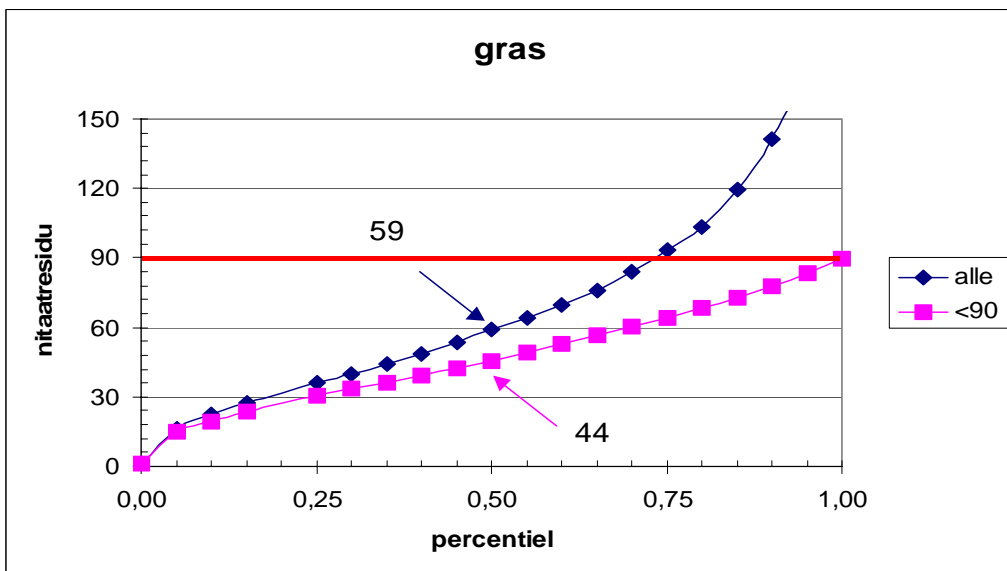
BO 2001

23

Figuur 18 Verdeling van alle staalnameresultaten granen in het kader van de beheersovereenkomsten 2001

BO 2001

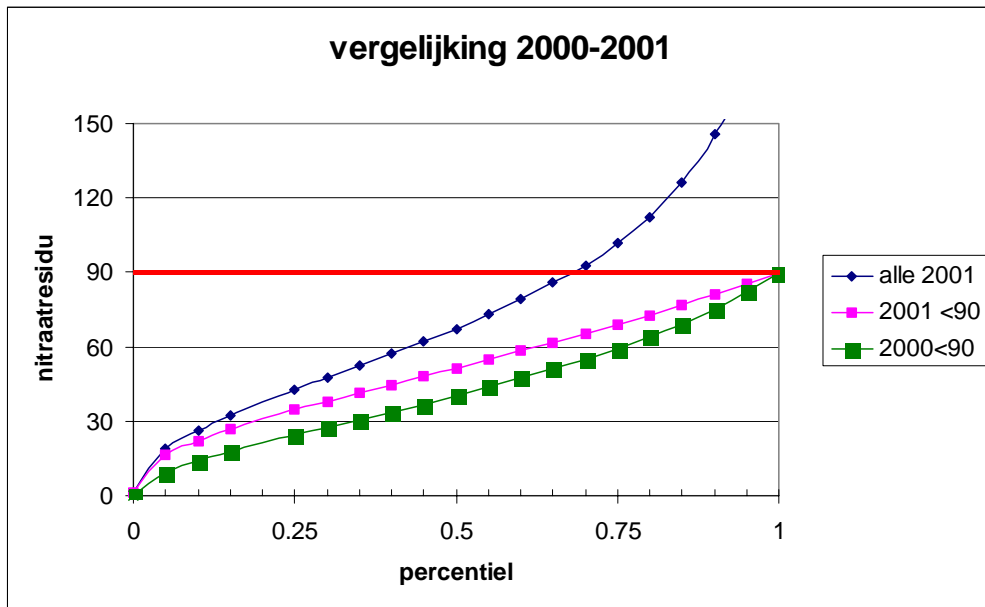

20

Figuur 19 Verdeling van alle staalnameresultaten gras in het kader van de beheersovereenkomsten 2001

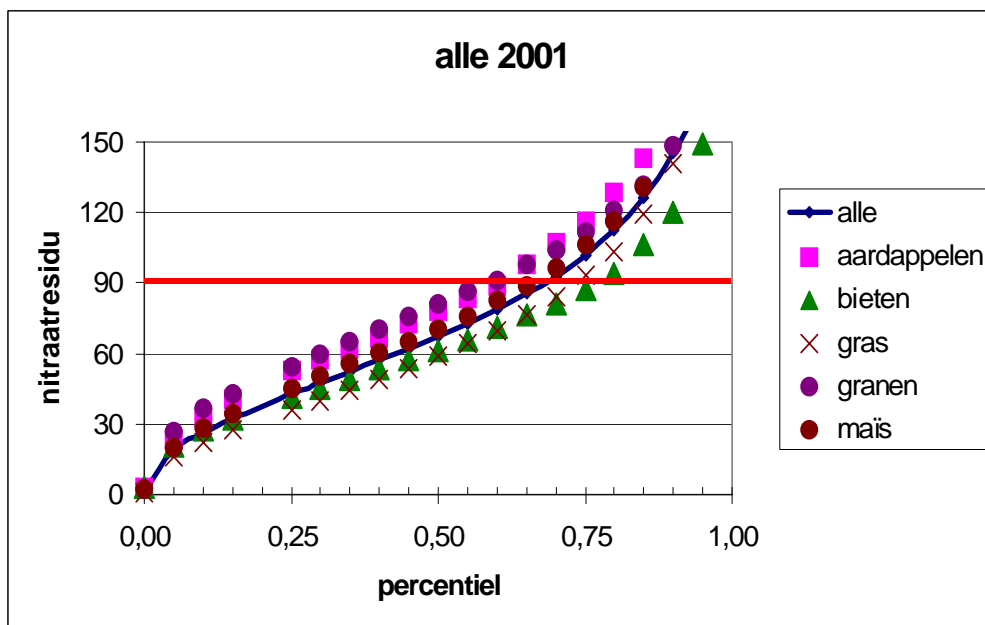
9.4 Vergelijking van de verschillende resultaten

Uit Figuur 20 kan afgeleid worden dat de resultaten voor 2001 beduidend hoger liggen dan in 2000

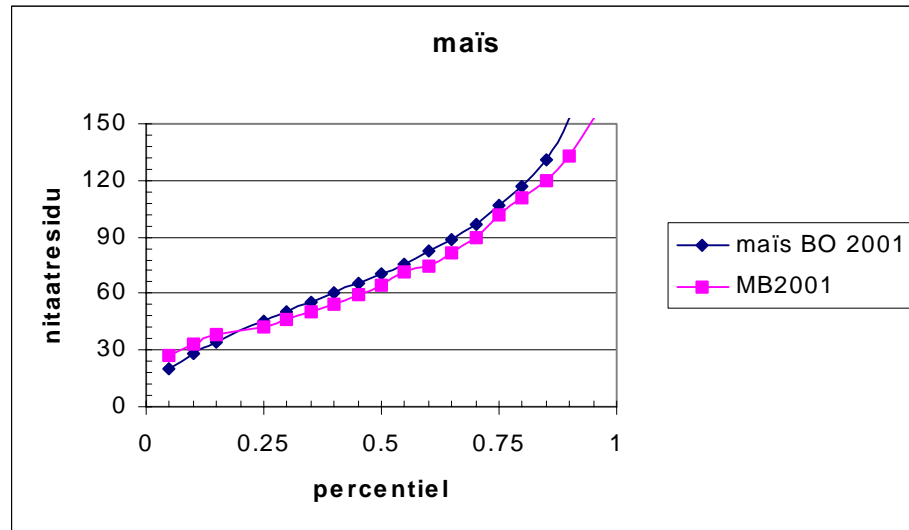
25

Figuur 20 Vergelijking nitraatresiduesresultaten in het kader van de beheersovereenkomsten 2000 en 2001

Figuur 21 Verdeling nitraatresiduesresultaten in het kader van de BO 2001 in functie van het gewas

Figuur 21 vergelijkt alle resultaten van de nitraatresidubepalingen van 2001 voor de grote gewasgroepen. Aardappelen en granen komen duidelijk als slechtste naar voor. Bieten en gras scoren beter dan het gemiddelde. Maïs komt dicht in de buurt van het gemiddelde.

26

Figuur 22 Vergelijking nitraatresiduresultaten voor maïs in algemeen gebied en maïs met een beheersovereenkomst

In Figuur 22 wordt een vergelijking gemaakt tussen de maïspcelen uit de set van de beheersovereenkomsten en dataset mestbank 2001 (389 maïspcelen) in algemeen gebied. Hieruit kan niet afgeleid dat bij de percelen onder beheersoverkomst een beter resultaat wordt bekomen.

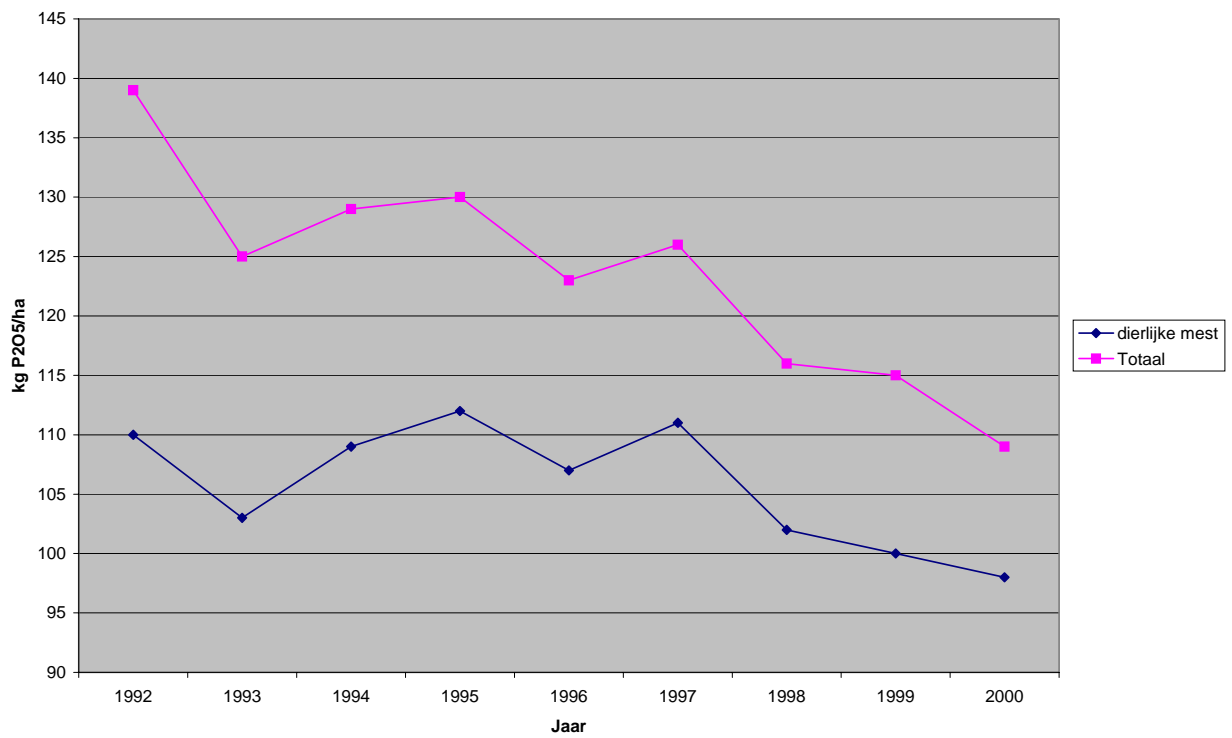
10. Gebruik van meststoffen

Het gebruik per ha van dierlijke mest en chemische meststoffen blijft dalen in Vlaanderen zowel voor wat stikstof als P_2O_5 betreft. In Tabel 23 wordt het gebruik van dierlijke mest en chemische meststoffen in Vlaanderen gekwantificeerd. In Figuur 23 en Figuur 24 wordt de evolutie van het gebruik van dierlijke mest en totale hoeveelheid mest per ha geïllustreerd. De resultaten voor het productiejaar 2001 zijn nog niet volledig berekend, maar als gevolg van de jaarlijkse aanscherping van de bemestingsnormen met MAP2bis is voorspelbaar dat deze dalende trend zeker is verder gezet. Dit zal eveneens het geval zijn voor het jaar 2002 en nog meer dalend vanaf het jaar 2003 omdat op dat moment de eindbemestingsnormen van het MAP2bis in voege treden. Deze eindbemestingsnormen zijn nog beduidend strenger dan deze voor het jaar 2002.

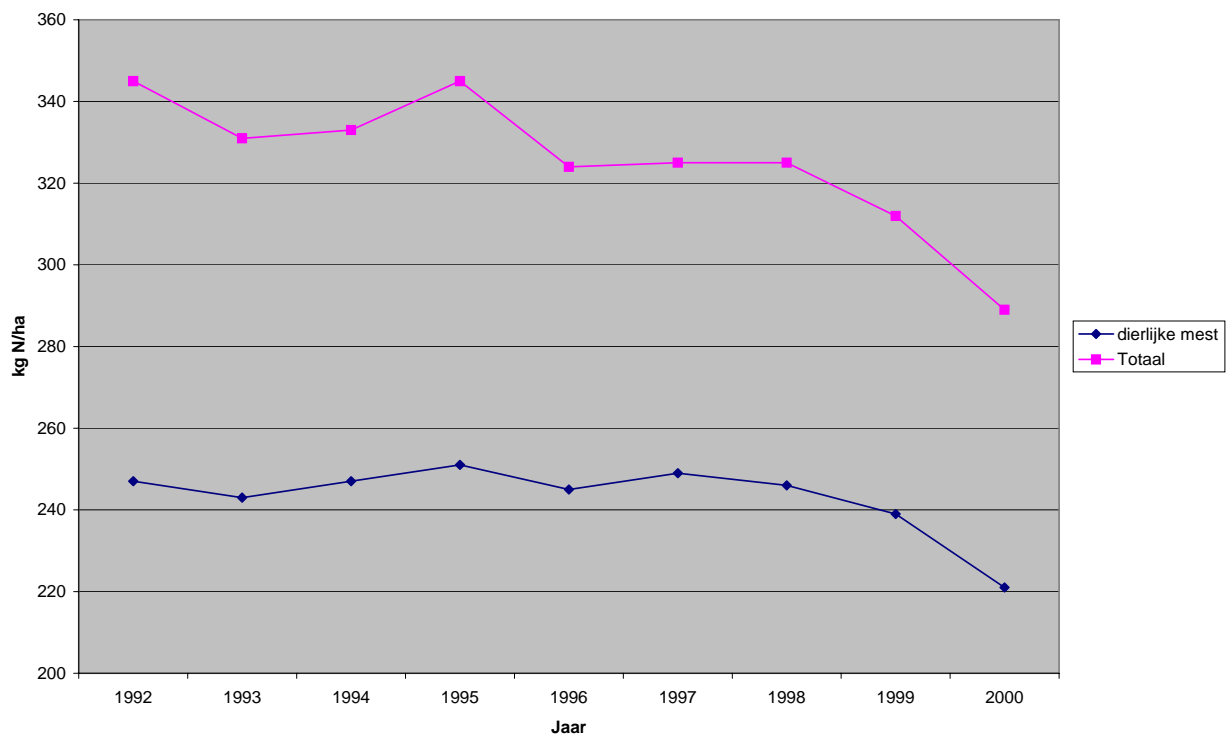
Tabel 23 Gebruik van meststoffen in Vlaanderen per jaar

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Gebruik van dierlijke mest per ha									
Stikstof (kg N/ha)	247	243	247	251	245	249	246	239	221
Fosfaat (kg P_2O_5 /ha)	110	103	109	112	107	111	102	100	98
Gebruik van chemische meststoffen/ha									
Stikstof (kg N/ha)	98	88	86	94	79	76	78	70	66
Fosfaat (kg P_2O_5 /ha)	29	22	20	18	16	14	13	13	10
Gebruik van andere meststoffen /ha									
Stikstof (kg N/ha)	-	-	-	0.2	0.4	0.9	1.1	1.5	1.7
Fosfaat (kg P_2O_5 /ha)	-	-	-	0.2	0.4	0.9	1.1	1.5	1.6
Totaal gebruik meststoffen per ha									
Stikstof (kg N/ha)	345	331	333	345	324	325	325	312	289
Fosfaat (kg P_2O_5 /ha)	139	125	129	130	123	126	116	115	109

Vanuit het terrein krijgt de mestbank het signaal dat er in bepaalde regio's een mesttekort zou ontstaan doordat er in bepaalde regio's teveel mest zou moeten verwerkt worden en teveel mest die op de LAT (Lange afstandtransporten in het kader van het mestdecreet) moet. Hierdoor zou er mest vanuit regio's met lagere mestdruk moeten komen, naar regio's met een hoge mestdruk. Toch moet dit volgens berekeningen worden tegengesproken. In Figuur 25 wordt het aanbod van mest voor N per gemeente na verwerking en LAT weergegeven in verhouding tot de plaatsingsruimte. Hieruit blijkt dat er in vele oranje gemeenten (waar tekorten zouden kunnen optreden), nog voldoende mest aanwezig is in de eigen gemeente om alle percelen volledig te bemesten tot de bemestingsnorm. Voor de overige oranjegemeenten kan er voldoende mest uit andere regio's worden gehaald om een oordeelkundige bemesting te realiseren.

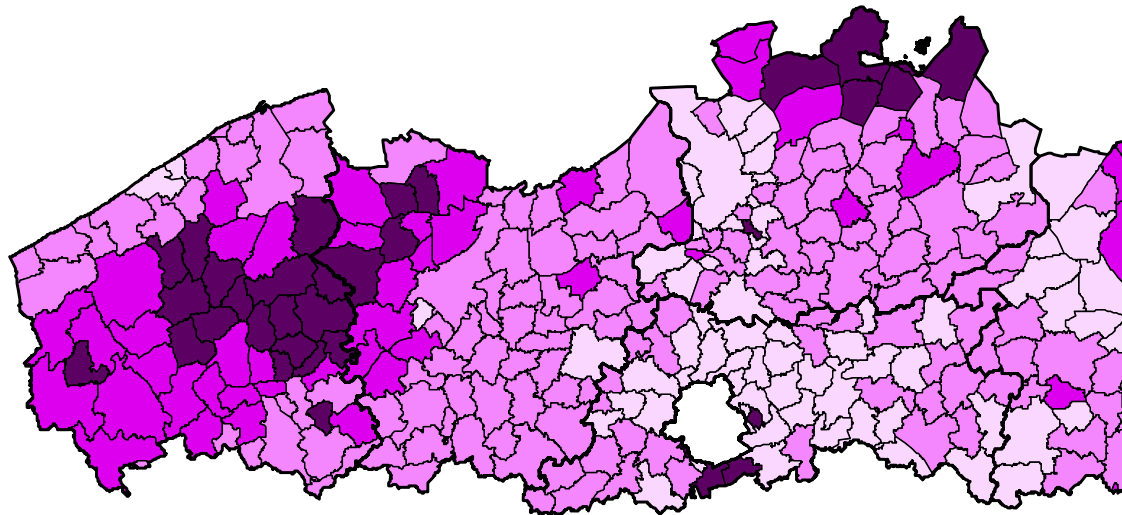
Figuur 23 Gebruik van dierlijke mest en totale hoeveelheid mest in Vlaanderen in kg P₂O₅/ha

Figuur 24 Gebruik van dierlijke mest en totale hoeveelheid mest in Vlaanderen in kg N/ha

Verhouding van de aanwezige mest tov de plaatsingsruimte per op basis van N (in %)

Plaatsingsruimte: berekend volgens de bemestingsnormen uit het Mestdecreet rekening houdend met alle kwetsbare gebieden, inclusief de kwetsbare VHA-
Aanwezige mest = Dierlijke productie in 2001 - de te verwerken mest - LAT n
100 % betekent plaatsingsruimte = aanwezige mest

Legende

- < 50 %
- >= 50 - < 100 %
- >= 100 - < 150 %
- >= 150 %

VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ, Afdeling Mestbank, december 2002

Figuur 25 aanbod van mest per gemeente

11. Nutriëntenhalte

Voorafgaandelijke opmerking: tenzij uitdrukkelijk anders vermeld in de tekst, zijn de in dit rapport vermelde gegevens en analyses met betrekking tot de nutriëntenhalte gebaseerd op een aflading van de mestdatabank van 25 augustus 2002. De resultaten geven bijgevolg de situatie weer tot 25 augustus 2002.

11.1 Wat is nutriëntenhalte ?

Bij de inwerkingtreding van MAP IIbis op 30 maart 2000 werd een belangrijke nieuwe brongerichte maatregel ingevoerd. De nutriëntenhalte moet ervoor zorgen dat de productie van dierlijke mest (de nutriënten difosforpentoxide en stikstof) de eerstvolgende jaren een absolute halt toegeroepen wordt. Door een verdere stijging van de mestproductie zouden de resultaten die gehaald worden via betere voeders, oordeelkundige bemesting en/of mestverwerking immers deels of zelfs volledig verloren gaan (decreetswijzigingen van 11 mei 1999 en 3 maart 2000).

Op 8 december 2000 werd een wijzigingsdecreet goedgekeurd waarbij er nog een belangrijke bijsturing gebeurde aan de nutriëntenhalte. Het aantal inrichtingen dat recht heeft op een nutriëntenhalte werd o.a. verhoogd. Tevens werd het aantal afwijkingsmogelijkheden van de basisberekening verruimd.

De procedure voor de bekendmaking van de nutriëntenhalte en de mogelijkheden tot wijziging van de nutriëntenhalte werd verder uitgewerkt in het besluit van de Vlaamse regering van 3 maart 2000 tot uitvoering van het decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen (gewijzigd bij besluit van 16 maart 2001).

11.1.1 Basisprincipe nutriëntenhalte

De nutriëntenhalte is de maximaal toegelaten hoeveelheid nutriënten die jaarlijks op een inrichting door de dieren geproduceerd mag worden. De nutriëntenhalte wordt uitgedrukt in kg stikstof (NHn) en in kg P₂O₅ (NHp). De maatregel is van kracht tot 31 december 2004.

Wanneer de mestproductie die berekend wordt op basis van de jaarlijkse gemiddelde veebezetting, deze nutriëntenhalte overschrijdt dan wordt er een superheffing opgelegd van 0,99 EURO per kg stikstof en 0,99 EURO per kg P₂O₅ die teveel geproduceerd wordt.

11.1.2 Hoe werd de nutriëntenhalte berekend?

De nutriëntenhalte wordt bepaald op basis van de hoogste productie van de aangiften bij de Mestbank van de aanslagjaren 1996, 1997 en 1998. Dit komt overeen met de productie in de kalenderjaren 1995, 1996 en 1997. De Mestbank berekent zelf welke het jaar met de hoogste productie is, en bepaalt op basis van dat jaar de nutriëntenhalte. De berekeningsmethode is beschreven in artikel 33bis van het meststoffendecreet.

De nutriëntenhalte wordt per inrichting (of deel van een inrichting) berekend.

Daarnaast zijn er in het meststoffendecreet nog verschillende uitzonderingen voorzien op deze algemene regel. Zo wordt de nutriëntenhalte op vraag van de betrokkene anders bepaald ingeval:

- er op de inrichting de voorbije jaren nog een bijkomende uitbreiding of verandering vergund is;
- van overmacht en toeval en mits voldoende motivering;
- bij een eerste installatie als landbouwer in hoofdberoep; (ingevoegd bij decreet van 8 december 2000)

Daarnaast zijn er nog specifieke regels voor inrichtingen waar melkkoeien, zeugen of pluimvee gehouden worden.

Belangrijk is wel dat de nutriëntenhalte **nooit** hoger kan zijn dan de vergunde productie. Deze vergunde productie is niet steeds eenduidig bepaald. Er is nood om alle vergunningen op de landbouwbedrijven te herzien, dit zowel naar de overheid als naar de landbouw.

De regels waaraan voldaan moet worden, werden verder uitgewerkt in het uitvoeringsbesluit van 3 maart 2000 (gewijzigd bij besluit van 16 maart 2001).

11.1.3 Procedure van toekenning

Elke aangifteplichtige producent-gebruiker (veeteler, akkerbouwer of tuinbouwer) die in 2000 een inrichting uitbaatte, heeft van de Mestbank in de loop van 2000 (uiterlijk begin oktober 2000) bericht gekregen over de toegekende nutriëntenhalte. De nutriëntenhalte werd toegewezen per inrichting (of deel van een inrichting). Ingeval er gelijktijdig meer aangifteplichtige producent-gebruikers actief waren op één inrichting, werd de nutriëntenhalte in eerste instantie volgens welbepaalde regels toegewezen aan één producent gebruiker, met de mogelijkheid tot het herverdelen van de nutriëntenhalte.

Overeenkomstig de decreetswijziging van 11 mei 1999 en 3 maart 2000 kon de nutriëntenhalte alleen maar toegekend worden **aan bestaande veeteeltinrichtingen of bestaande landbouwinrichtingen** en voor zover er in de jaren 1995, 1996 of 1997 dieren gehouden werden.

Door de decreetswijziging van 8 december 2000 werd dit verruimd naar alle landbouwinrichtingen (dit zijn inrichtingen waar geen dieren gehouden worden in vergunningsplichtige stallen), en naar veeteeltinrichtingen die minstens vanaf aanslagjaar 1995 tijdig en regelmatig aangifte gedaan hebben bij de Mestbank. Kleine aangifteplichtige producenten (met een productie van minder dan 300 kg P₂O₅) werden hierbij vrijgesteld van de verplichtingen inzake nutriëntenhalte.

11.1.4 Mogelijkheden om een andere nutriëntenhalte te krijgen

Indien de betrokkene niet akkoord was met de berekende nutriëntenhalte of met het feit dat hij/zij geen nutriëntenhalte toegewezen kreeg (bijvoorbeeld omwille niet voldoen aan de definities van bestaande veeteeltinrichting of bestaande landbouwinrichting of omdat hij/zij niet over de nodige vergunningen beschikt), dan kon hij/zij binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst van de brief van de Mestbank, bij de Mestbank een verzoekschrift tot herberekening indienen.

De Mestbank onderzocht vervolgens dit verzoekschrift. In principe diende na 60 kalenderdagen de Mestbank het resultaat van dit onderzoek over te maken aan de betrokkene. Door de decreetwijziging,

kon vanaf november 2000 deze timing echter niet meer gerespecteerd worden. De behandeling van de dossiers werd daarom tijdelijk opgeschort in de periode van november 2000 tot april 2001.

Indien de betrokkene niet akkoord was met het resultaat van dit onderzoek door de Mestbank, dan kon hij/zij tenslotte in beroep gaan bij de Minister van Leefmilieu en Landbouw. Dit beroep moest eveneens aangetekend en binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst van het resultaat van het onderzoek van de Mestbank ingediend worden.

11.2 Initiële vaststelling nutriëntenhalte

11.2.1 Aantal bekendmakingen

De nutriëntenhalte werd aan de betrokkenen bekend gemaakt in de periode mei 2000 tot begin oktober 2000. Een zeer beperkt aantal initiële vaststellingen werden nadien nog verstuurd. Het betreft hier hoofdzakelijk bekendmakingen op vraag van de betrokkene en waarbij in eerste instantie geen bekendmaking opgestuurd werd (bv. aangifteplichtigen die pas gestart waren).

Tabel 24 Aantal bekendmakingen “initiële vaststelling nutriëntenhalte”

Provincie	Groep 1	Groep 2	Groep 3	Groep 4	Groep 5	TOTAAL
Antwerpen	816	632	3.661	1.223	113	6.445
Limburg	672	833	2.799	765	14	5.083
Oost-Vlaanderen	963	900	6.759	1.157	154	9.933
Vlaams-Brabant	505	949	2.635	421	53	4.563
West-Vlaanderen	1.185	1.167	8.031	3.046	82	13.511
TOTAAL VLAANDEREN	4.141	4.481	23.885	6.612	416	39.535

Verklaring van de groepen:

Belangrijke opmerking: de opdeling in groepen was gebaseerd op de criteria en de wetgeving zoals geldig was in de periode van bekendmaking (mei – oktober 2000)

Groep 1: Producent-gebruikers op een inrichting waaraan geen nutriëntenhalte toegekend werd, omdat de inrichting niet voldeed aan het wettelijke basiscriterium van “bestaande inrichting” met name een tijdige aangifte bij de Mestbank voor het aanslagjaar 1993. Deze inrichtingen hadden geen recht op een nutriëntenhalte.

Opmerking : deze eerste groep omvatte tevens inrichtingen die niet voldeden aan het basiscriterium, doch op basis van andere criteria en mits het voorleggen van de nodige bewijzen toch als een bestaande inrichting beschouwd konden worden.

Groep 2: Producent-gebruikers op een “bestaande inrichting”, doch zonder dierlijke productie in de referentie jaren (aanslagjaar 1996, 1997, 1998) (akkerbouwers, tuinbouwers,..) Deze producent-gebruikers kregen een nutriëntenhalte van nul kg P₂O₅ en nul kg stikstof.

Groep 3: Producent-gebruikers op een “bestaande inrichting” met dierlijke productie in de referentie jaren (aanslagjaar 1996, 1997, 1998) en waarbij slechts 1 producent-gebruiker actief was op de inrichting.

- Groep 4 Producent-gebruikers op een “bestaande inrichting” met dierlijke productie in de referentiejaren (aanslagjaar 1996, 1997, 1998) en waarbij tijdens de referentiejaren en/of op het moment van toekenning van de nutriëntenhalte meerdere producent-gebruikers actief waren op de inrichting. Voor de gevallen waarbij er op het moment van toekenning meerdere aangifteplichtige producent-gebruikers actief waren, werd een specifieke verdeling van de nutriëntenhalte onder de betrokkenen toegepast.
- Groep 5 Producent-gebruikers op een inrichting met dierlijke productie in de referentiejaren (aanslagjaar 1996, 1997, 1998) doch waarvoor volgens de informatie waarover de Mestbank beschikte, de noodzakelijke milieuvergunning ontbrak voor het houden van de dieren. Vermits de nutriëntenhalte automatisch beperkt is tot de vergunde mestproductie, kregen deze producent-gebruikers geen nutriëntenhalte toegewezen.

11.2.2 Initieel toegekende nutriëntenhalte per provincie

Tabel 25 De initieel toegekende nutriëntenhalte op basis van de bekendmakingen door de Mestbank per provincie en per groep^(*).

Provincie	Uitgedrukt in kg P ₂ O ₅ ^(*)			Uitgedrukt in kg N ^(*)		
	Groep 3	Groep 4	TOTAAL	Groep 3	Groep 4	TOTAAL
Antwerpen	11.586.788	4.134.758	15.721.547	28.410.299	9.586.753	37.997.052
Limburg	6.690.601	1.868.714	8.559.314	16.609.017	4.327.110	20.936.127
Oost-Vlaanderen	15.483.179	3.688.743	19.171.922	39.591.477	8.744.335	48.335.813
Vlaams-Brabant	3.925.822	744.336	4.670.158	10.846.614	1.916.392	12.763.007
West-Vlaanderen	25.304.304	10.882.302	36.186.606	60.572.296	25.405.631	85.977.927
TOTAAL VLAANDEREN	62.990.694	21.318.853	84.309.547	156.029.704	49.980.222	206.009.925

(*) In bovenstaande tabel zijn volgende elementen niet meegerekend:

- de aanpassing van de berekeningsnorm voor NH voor de categorie “Beer & zeug (gn big)”
(gewijzigd bij de decreetaanpassing van 8 december 2000)
- de aanpassing van de berekeningsnorm voor NH voor de categorie “opfokpoeljen”
(gewijzigd ingevolge correctie berekeningsnorm i.f.v. leegstand)

Tabel 26 Procentuele verdeling van de initieel toegekende nutriëntenhalte per provincie.

Provincie	% van totale P ₂ O ₅	% van totale N
Antwerpen	19%	18%
Limburg	10%	10%
Oost-Vlaanderen	23%	23%
Vlaams-Brabant	6%	6%
West-Vlaanderen	43%	42%
TOTAAL VLAANDEREN	100%	100%

11.2.3 Initieel toegekende nutriëntenhalte per diercategorie

Tabel 27 Overzicht van de initieel toegekende nutriëntenhalte per diercategorie (*).

Diercategorie	NORM NH P ₂ O ₅ (kg)	NORM NH N (kg)	AANTAL Dieren	TOTAAL (*) P ₂ O ₅ (kg)	TOTAAL (*) N (kg)
Runderen < 1 j	10,00	33,00	378.914	3.789.140	12.504.162
Runderen 1.. 2 j	22,00	61,00	396.797	8.729.534	24.204.617
Melkkoeien	30,00	97,00	365.734	10.972.020	35.476.198
Mestkalveren	3,60	10,50	172.281	620.212	1.808.951
Andere Runderen	30,00	97,00	304.089	9.122.670	29.496.633
Totaal Runderen			1.617.815	33.233.576	103.490.561
Biggen(< 10 w)	2,02	2,46	255.536	516.183	628.619
Beer & zeug (gn big)	9,87	16,75	77.602	765.932	1.299.834
Zeugen (incl. big)	14,50	24,00	553.714	8.028.853	13.289.136
Andere varkens	5,33	13,00	4.451.458	23.726.271	57.868.954
compensatie biggen			543.119	4.388.398	5.344.287
compensatie opfokzeugen			538.700	1.279.412	1.897.569
Totaal Varkens			6.420.128	38.705.048	80.328.398
Leghen(+ moeder)	0,49	0,69	11.101.445	5.439.708	7.659.997
Slachtkuikens	0,29	0,62	17.998.881	5.219.675	11.159.306
Opfokpoeljen	0,18	0,31	3.536.405	636.553	1.096.286
Ander pluimvee	0,19	0,24	396.326	75.302	95.118
Totaal pluimvee			33.033.057	11.371.238	20.010.707
Paarden	30,00	65,00	17.012	510.360	1.105.780
Schapen (< 1j)	1,72	4,36	18.773	32.290	81.850
Schapen (> 1j)	4,14	10,50	32.236	133.457	338.478
Geiten	4,14	10,50	3.151	13.045	33.086
Nertsen en konijnen	1,00	2,00	310.533	310.533	621.066
Totaal Andere Dieren			381.705	999.685	2.180.260
TOTAAL				84.309.547	206.009.925

(*). In bovenstaande tabel zijn volgende elementen niet meegerekend:

- de aanpassing van de berekeningsnorm voor NH voor de categorie "Beer & zeug (gn big)" (gewijzigd bij de decreetsaanpassing van 8 december 2000)
- de aanpassing van de berekeningsnorm voor NH voor de categorie "opfokpoeljen" (gewijzigd ingevolge correctie berekeningsnorm in functie van leegstand)

De procentuele verdeling van de initieel toegekende nutriëntenhalte over de verschillende diersoorten is weergegeven in Tabel 28.

Tabel 28 Procentuele verdeling van de initieel toegekende nutriëntenhalte over de verschillende diersoorten

Diersoort	% van totale P ₂ O ₅	% van totale N
Runderen	39%	50%
Varkens	46%	39%
Pluimvee	13%	10%
Andere Dieren	1%	1%
TOTAAL	100%	100%

11.2.4 Initieel toegekende nutriëntenhalte per diersoort en per provincie

Tabel 29 Overzicht van de initieel toegekende nutriëntenhalte per provincie en per diersoort (*).

Provincie	Diersoort	TOTAAL (*) P ₂ O ₅ (kg)	TOTAAL (*) N (kg)
Antwerpen	Runderen	6.139.607	19.131.304
	Varkens	5.806.119	12.095.381
	Pluimvee	3.533.974	6.250.997
	Andere	241.846	519.369
Totaal ANTWERPEN		15.721.547	37.997.052
Limburg	Runderen	3.604.402	11.243.836
	Varkens	3.358.061	6.835.916
	Pluimvee	1.468.455	2.574.721
	Andere	128.397	281.653
Totaal LIMBURG		8.559.314	20.936.127
Oost-Vlaanderen	Runderen	9.069.107	28.215.356
	Varkens	8.036.856	16.364.002
	Pluimvee	1.853.024	3.291.398
	Andere	212.936	465.057
Totaal OOST-VLAANDEREN		19.171.922	48.335.813
Vlaams-Brabant	Runderen	3.020.091	9.408.367
	Varkens	1.160.597	2.398.907
	Pluimvee	359.330	666.716
	Andere	130.139	289.016
Totaal VLAAMS-BRABANT		4.670.158	12.763.006
West-Vlaanderen	Runderen	11.400.369	35.491.698
	Varkens	20.343.416	42.634.191
	Pluimvee	4.156.455	7.226.875
	Andere	286.367	625.164
Totaal WEST-VLAANDEREN		36.186.606	85.977.928
TOTAAL VLAANDEREN		84.309.547	206.009.925

(*) In bovenstaande tabel zijn volgende elementen niet meegerekend:

- de aanpassing van de berekeningsnorm voor NH voor de categorie “Beer & zeug (gn big)” (gewijzigd bij de decreetsaanpassing van 8 december 2000)
- de aanpassing van de berekeningsnorm voor NH voor de categorie “opfokpoeljen” (gewijzigd ingevolge correctie berekeningsnorm in functie van leegstand)

11.3 Verzoekschriften bij de Mestbank

11.3.1 Verzoekschriften na bekendmaking nutriëntenhalte

11.3.1.1 Algemeen

Bij de verzoekschriften tot herberekening van de nutriëntenhalte, kunnen twee types onderscheiden worden:

- verzoekschriften tegen het niet verkrijgen van een nutriëntenhalte (groep 1 en groep 5);
- verzoekschriften om een hogere nutriëntenhalte te krijgen dan initieel toegekend.

Bij de behandeling van de verzoekschriften van groep 1 en groep 5 werd door de Mestbank in de meeste gevallen een extra stap ingebouwd in de procedure. Hierbij werd in eerste instantie onderzocht of de inrichting toch geen recht had op een nutriëntenhalte.

Indien vastgesteld werd dat er ten onrechte geen nutriëntenhalte toegekend was (groep 1 en groep 5), dan werd een nieuwe vaststelling van de nutriëntenhalte opgestuurd. Deze nieuwe vaststelling wordt verder in het rapport “IB2” genoemd. Na deze nieuwe vaststelling kon een nieuw verzoekschrift ingediend worden bij de Mestbank om gebruik te kunnen maken van de in het decreet voorziene herberekeningsmogelijkheden.

De andere verzoekschriften (verder in het rapport “HZ” genoemd) werden volgens de voorziene procedure behandeld door de Mestbank.

11.3.1.2 Aantal ingediende verzoekschriften

Een overzicht van het aantal verzoekschriften per provincie is weergegeven in Tabel 30.

Het aantal verzoekschriften per groep is procentueel vrij gelijklopend voor de vijf provincies.

Tabel 30 Aantal ingediende 1ste verzoekschriften ten opzichte van aantal bekendmakingen per provincie en per groep.

Provincie	Soort dossier	Groep					Eindtotaal
		1	2	3	4	5	
Antwerpen	Initiële bekendmakingen (IB)	816	632	3.661	1.223	113	6.445
	Eerste verzoekschriften (IB2+HZ)	455	51	467	304	85	1.362
	% verzoekschriften t.o.v. IB	56%	8%	13%	25%	75%	21%
Limburg	Initiële bekendmakingen (IB))	672	833	2.799	765	14	5.083
	Eerste verzoekschriften (IB2+HZ)	313	52	313	165	11	854
	% verzoekschriften t.o.v. IB	47%	6%	11%	22%	79%	17%
Oost-Vlaanderen	Initiële bekendmakingen (IB)	963	900	6.759	1.157	154	9.933
	Eerste verzoekschriften (IB2+HZ)	542	60	806	278	124	1.810
	% verzoekschriften t.o.v. IB	56%	7%	12%	24%	81%	18%
Vlaams-Brabant	Initiële bekendmakingen (IB)	505	949	2.635	421	53	4.563
	Eerste verzoekschriften (IB2+HZ)	232	51	312	91	39	725
	% verzoekschriften t.o.v. IB	46%	5%	12%	22%	74%	16%
West-Vlaanderen	Initiële bekendmakingen (IB))	1.185	1.167	8.031	3.046	82	13.511
	Eerste verzoekschriften (IB2+HZ)	667	80	1.217	694	63	2.721
	% verzoekschriften t.o.v. IB	56%	7%	15%	23%	77%	20%
Totaal Vlaanderen Initiële bekendmakingen (IB)		4.141	4.481	23.885	6.612	416	39.535
Totaal Vlaanderen Eerste verzoekschriften (IB2+HZ)		2.209	294	3.115	1.532	322	7.472
Vlaanderen % verzoekschriften t.o.v. IB		53%	7%	13%	23%	77%	19%

In totaal heeft 19 % van de betrokkenen een verzoekschrift ingediend (7.472 verzoekschriften op een totaal van 39.535 bekendmakingen).

Het aantal verzoekers was uiteraard het grootst in de groepen die geen nutriëntenhalte toegekend gekregen hebben. In groep 1 (niet-bestaande inrichtingen) heeft 53 % van de betrokkenen een verzoekschrift ingediend ; in groep 5 (niet-vergunde inrichtingen) was dit in 77 % van de gevallen.

Bij de producent-gebruikers zonder dierlijke productie in de referentie jaren (groep 2) heeft bijna 7 % een verzoekschrift ingediend.

Bij de producent-gebruikers met recht op een nutriëntenhalte (groepen 3 en 4) heeft ongeveer 15 % (4.647) een verzoekschrift ingediend om een andere/hogere nutriëntenhalte te krijgen.

11.3.1.3 Globaal overzicht van de gegrondheid/ongegrondheid van de ingediende verzoekschriften

Tabel 31 bevat een globaal overzicht van de gegrondheid van de behandelde verzoekschriften.

In totaal werd 46 % (1.092 + 2.359) van de verzoekschriften gegrond verklaard door de Mestbank. Ongeveer 54 % werd door de Mestbank in eerste instantie niet aanvaard. In deze gevallen werd de

niet-toekenning van een nutriëntenhalte of de initieel toegekende nutriëntenhalte bevestigd. Hierbij moet opgemerkt worden dat 60 % van de verzoekschriften reeds afgehandeld was door de Mestbank voor de decreetswijziging. Bij deze verzoekschriften werd bijgevolg nog geen rekening gehouden met de versoepeling van de mestwetgeving.

In de verdere tekst worden de resultaten meer gedetailleerd besproken.

Tabel 31 Overzicht van de gegrondheid van de 1ste verzoekschriften en verzoekschriften na eerste toekenning nutriëntenhalte per groep

Soort herziening		Groep 1	Groep 2	Groep 3	Groep 4	Groep 5	Eindtotaal
IB2 (= gegrond)	geen HZ	811				86	897
	gevolgd door gegronde HZ	48				40	88
	gevolgd door ongegronde HZ	77				28	105
	gevolgd door onontvankelijke HZ					2	2
Totaal IB2		936				156	1.092
Zonder IB2	HZ gegrond	320	124	984	924	7	2.359
	HZ ongegrond	932	156	1.979	588	145	3.800
	HZ Onontvankelijk	21	14	152	20	14	221
Totaal HZ zonder IB2		1.273	294	3.115	1.532	166	6.380
Eindtotaal		2.209	294	3.115	1.532	322	7.472

11.3.1.4 Resultaten van de verzoekschriften van groep 1 en 5

Zoals hierboven vermeld, hebben de producent-gebruikers van de groepen 1 (niet-bestaand) en 5 (niet-gegrond) geen nutriëntenhalte gekregen bij de initiële bekendmaking omdat ze op basis van de op het moment van de bekendmaking gekende gegevens bij de Mestbank en de op dat moment geldende regelgeving geen recht hadden op een nutriëntenhalte.

Tabel 32 overzicht van de resultaten van de verzoekschriften van groep 1 en 5

Herziening (type IB2)	Herziening (type HZ)	Groep 1	Groep 5	Eindtotaal
IB2 (steeds gegrond)	geen HZ	811	86	897
	gevolgd door gegronde HZ	48	40	88
	gevolgd door ongegronde HZ	77	28	105
	gevolgd door onontvankelijke HZ		2	2
Totaal IB2		936	156	1.092
Zonder IB2	HZ gegrond	320	7	327
	HZ ongegrond	932	145	1077
	HZ Onontvankelijk	21	14	35
Totaal HZ zonder IB2		1.273	166	1.439
Eindtotaal (groep 1 en 5)		2.209	322	2.531

Op een totaal van 4.557 bekendmakingen in de groepen 1 en 5 werden 2.531 verzoekschriften (55% van het aantal bekendmakingen) ingediend. Hiervan werden er 1.419 gegrond verklaard door de Mestbank (56 % van het aantal verzoekschriften).

Hiervan kregen 1.092 een nieuwe mogelijkheid om herberekening aan te vragen bij de Mestbank. Bij overige verzoekschriften die gegrond verklaard werden, werd deze extra mogelijkheid niet meer voorzien omdat in deze gevallen gelijktijdig met de toekenning van de nutriëntenhalte direct een herberekening toegekend werd.

Een belangrijk aantal (een 500-tal of 35 % van het aantal gegronde verzoekschriften) werd gegrond verklaard op basis van de decreetswijziging van 8 december 2000.

Bij de overige verzoekschriften (44 %) werd de initiële bekendmaking (van niet toekenning van nutriëntenhalte) bevestigd. Deze inrichtingen konden op basis van het onderzoek door de Mestbank niet voldoen aan de criteria om een nutriëntenhalte toe te kennen.

In totaal werd aan 1.214 van de 1.419 gegronde verzoekschriften daadwerkelijk een nutriëntenhalte toegekend. De toegekende nutriëntenhalte bedraagt ongeveer 5,68 miljoen kg stikstof en 2,39 miljoen kg difosforpentoxide nutriëntenhalte (Tabel 33). Hiervan werd ongeveer 412.000 kg stikstof en 170.000 kg difosforpentoxide toegekend aan 107 producent-gebruikers die een nutriëntenhalte gekregen hebben op basis van een regelmatige aangifte sinds aanslagjaar 1995.

Aan de overige 205 verzoekers met een gegrond bevonden verzoekschrift werd geen nutriëntenhalte toegekend omdat er geen dierlijke productie was in de referentie jaren of omdat er nog bepaalde andere voorwaarden niet voldaan waren om een halte toe te kennen (Bijvoorbeeld wel vergund, doch niet bestaand).

Tabel 33 Extra toegekende nutriëntenhalte aan de producent-gebruikers van de groepen 1 en 5 (groepen die op basis van de eerste beoordeling geen recht hadden op nutriëntenhalte)

Provincie	Aantal gegronde verzoekschriften	Extra toegekende nutriëntenhalte uitgedrukt in kg P ₂ O ₅	Extra toegekende nutriëntenhalte uitgedrukt in kg N
Antwerpen	283	610.793	1.389.907
Limburg	141	149.934	350.265
Oost-Vlaanderen	395	653.470	1.599.916
Totaal Vlaams-Brabant	138	93.515	244.333
Totaal West-Vlaanderen	462	887.549	2.099.218
Totaal Vlaanderen	1.419	2.395.262	5.683.639

In Tabel 34 worden de hoofdredenen weergegeven waarop de verzoekschriften van groep 1 en 5 gegrond werden verklaard.

Tabel 34 Voornaamste redenen gegrondheid voor toekenning nutriëntenhalte van de groepen 1 en 5

Provincie (aantal unieke dossiers)	ANTW (283)	LIMB (141)	OVL (395)	VLBRA (138)	WVL (462)	Totaal (1.419)
De inrichting is een bestaande inrichting	147	59	198	52	282	737
Veeteeltinrichting met tijdige®elmatige aangifte sinds AJ95 (vanaf decreetwijziging van 8/12/00)	26	17	28	6	24	101
Landbouwinrichting (vanaf decreetwijziging van 8/12/00)	42	50	99	61	123	375
De inrichting beschikt over een milieuvergunning	44	6	65	11	40	166
De inrichting is niet milieuvergunningsplichtig	29	8	17	7	8	69

(*) overlapping mogelijk (elke reden wordt afzonderlijk geteld)

(*) De vermelde aantallen zijn indicatief

11.3.1.5 Resultaten van de andere verzoekschriften (groepen 2, 3 en 4).

De groepen 2, 3, 4 betreffen producent-gebruikers die in principe recht hadden op een nutriëntenhalte. De groep 2 vormt hierbij echter een speciale groep vermits hier geen nutriëntenhalte berekend was, omdat op basis van de bij de Mestbank gekende gegevens geen dieren aangegeven waren voor de referentiejaar.

Tabel 35 Overzicht van de resultaten van de verzoekschriften van de groepen 2, 3 en 4

Herziening (type HZ)	Groep 2	Groep 3	Groep 4	Eindtotaal
HZ gegrond	127	984	939	2.050
HZ ongegrond	156	1.979	595	2.730
HZ Onontvankelijk	14	152	23	189
Eindtotaal	297	3.115	1.557	4.969

In totaal werd een kleine 4 % van de verzoekschriften laattijdig ingediend. Deze werden bijgevolg niet inhoudelijk behandeld door de Mestbank.

Iets meer dan 41 % van de verzoekschriften werd gegrond verklaard, bijna 56 % werd ongegrond verklaard door de Mestbank. Hierbij moet opnieuw de opmerking gemaakt worden dat 60 % van de verzoekschriften reeds behandeld was voor de decreetswijziging. In de verzoekschriften die afgehandeld waren voor de decreetswijziging kon uiteraard geen rekening gehouden worden met de extra mogelijkheden voor het verkrijgen van een andere nutriëntenhalte die in de decreetswijziging opgenomen waren (bijvoorbeeld eerste installatie).

Tabel 36 Extra toegekende nutriëntenhalte aan de producent-gebruikers aan de groepen 2, 3 en 4

Provincie	Aantal gegronde verzoekschriften	Extra toegekende nutriëntenhalte uitgedrukt in kg P2O5	Extra toegekende nutriëntenhalte uitgedrukt in kg N
Antwerpen	351	359.865	881.046
Limburg	229	233.835	537.354
Oost-Vlaanderen	411	319.189	735.504
Vlaams-Brabant	127	136.810	296.381
West-Vlaanderen	932	1.212.405	2.855.165
Totaal Vlaanderen	2.050	2.262.103	5.305.451

In totaal werd aan de groepen die reeds recht hadden op een nutriëntenhalte na behandeling van het verzoekschrift door de Mestbank 2,26 miljoen kg P2O5 en 5,3 miljoen kg N extra toegekend aan 2.050 producent-gebruikers.

De voornaamste redenen waarop de verzoekschriften gegrond verklaard zijn staan vermeld in Tabel 37.

Tabel 37 Voornaamste redenen gegrondheid voor de verzoekschriften van de groepen 2, 3 en 4.

Reden gegrondheid	ANTW	LIMB	OVL	VLBRA	WVL	Totaal
Wijziging vergunning na 1/1/1996 (uitbreiding + omvorming)	38	41	110	54	228	471
Overmacht of toeval	52	18	40	13	80	203
Aanpassing uitscheidingscijfers (pluimvee, melkkoeien,..)	46	22	48	5	105	226
Eerste installatie landbouwer in hoofdberoep (decreetswijziging)	55	27	102	9	199	392
Foutieve gegevens bij bepaling NH	88	91	101	34	173	487

(*) overlapping mogelijk (elke reden wordt afzonderlijk geteld)

(*) De vermelde aantallen zijn indicatief

11.3.2 Tweede behandeling verzoekschriften door Mestbank

11.3.2.1 Tweede behandeling van verzoekschriften van groep 1 en 5

De producent-gebruikers die initieel geen nutriëntenhalte toegekend gekregen hebben, doch na onderzoek door de Mestbank toch recht bleken te hebben op een nutriëntenhalte, hebben de mogelijkheid gekregen om een tweede verzoekschrift in te dienen bij de Mestbank. Hierdoor konden de betrokkenen van de mogelijkheid gebruik maken om bij de Mestbank een herberekening te vragen op basis van de in het decreet voorziene gevallen.

In totaal maakten 195 producent-gebruikers van de 1.092 van deze mogelijkheid gebruik om een nieuw verzoekschrift in te dienen. Zie Tabel 38.

Van deze 195 producent-gebruikers werd aan 88 producent-gebruikers een hogere nutriëntenhalte toegekend. De bijkomende nutriëntenhalte bedroeg 298.000 kg P₂O₅ en 663.000 kg N. Zie Tabel 39.

Tabel 38 Aantal producent-gebruikers die een nieuw verzoekschrift tot herberekening indienden na het verkrijgen van een recht op nutriëntenhalte.

Provincie	gegrond	Groep 1	Groep 5	Eindtotaal (1+5)
Antwerpen	J	9	5	14
	N	17	10	27
Totaal ANTWERPEN		26	15	41
Limburg	J	3	4	7
	N	7	4	11
Totaal LIMBURG		10	8	18
Oost-Vlaanderen	J	19	13	32
	N	17	6	23
	onontvankelijk		1	1
Totaal OOST-VLAANDEREN		36	20	56
Vlaams-Brabant	J	2	4	6
	N	3	2	5
	onontvankelijk		1	1
Totaal VLAAMS-BRABANT		5	7	12
West-Vlaanderen	J	15	14	29
	N	33	6	39
Totaal WEST-VLAANDEREN		48	20	68
EINDTOTAAL		125	70	195

Tabel 39 Aantal gegronde verzoekschriften per provincie en extra toegekende nutriëntenhalte (tweede behandeling door Mestbank na toekenning recht op nutriëntenhalte).

Provincie	Aantal gegronde verzoekschriften (na IB2)	extra toegekende NH kg P ₂ O ₅	extra toegekende NH kg N
Antwerpen	14	60.248	135.338
Limburg	7	12.718	32.935
Oost-Vlaanderen	32	134.954	290.410
Vlaams-Brabant	6	4.692	14.330
West-Vlaanderen	29	84.963	190.195
Totaal Vlaanderen	88	397.575	663.208

De redenen van gegronde verklaring van deze verzoekschriften zijn vergelijkbaar met deze van de 1ste verzoekschriften van de groepen 2, 3 en 4.

11.3.2.2 Tweede behandeling van verzoekschriften ingevolge de decreetswijziging van 8 december 2000

Ingevolge de decreetswijziging van 8 december 2000 kon een categorie van producent-gebruikers hetzij opnieuw een verzoekschrift indienen bij de Mestbank (zelfs indien ze voordien al een hadden ingediend) of werd het bezwaar dat ingediend werd bij de minister opnieuw behandeld door de Mestbank. Het betrof hier producent-gebruikers die dankzij de decreetswijziging een herberekening konden vragen (o.a. eerste installatie) of toch recht kregen op een nutriëntenhalte (regelmatige aangifte sinds aanslagjaar 1995)

In totaal werden 612 dossiers een tweede maal behandeld door de Mestbank, tengevolge van de decreetswijziging. Alleen dossiers waar de decreetswijziging betrekking op had kwamen hiervoor in aanmerking. Dossiers die ongegrond verklaard werden, zijn dossiers die in principe in aanmerking kwamen, doch waar bepaalde bewijsstukken niet (tijdig) geleverd werden.

Dossiers van producent-gebruikers die niet in aanmerking kwamen voor een herberekening in het kader van de decreetswijziging werden hetzij onontvankelijk verklaard, hetzij volgens de normale procedure door de minister behandeld.

Van deze groep werd aan 518 producent-gebruikers een hogere nutriëntenhalte toegekend. In totaal werd meer dan 736.600 kg P₂O₅ en bijna 1.722.000 kg N extra toegekend. (Tabel 40)

Tabel 40 Aantal verzoekschriften 2de behandeling Mestbank (HZ2) ingevolge decreetswijziging per provincie en extra toegekende nutriëntenhalte.

Provincie	Aantal HZ2			extra toegekende NH kg P ₂ O ₅	extra toegekende NH kg N
	Totaal	Ongegrond	gegrond		
Antwerpen	115	25	90	106.604	227.405
Limburg	111	10	101	166.825	343.817
Oost-Vlaanderen	129	28	101	99.949	262.365
Vlaams-Brabant	54	4	50	41.836	103.423
West-Vlaanderen	203	27	176	321.463	784.894
Totaal Vlaanderen	612	94	518	736.677	1.721.903

In Tabel 41 zijn de redenen waarop de gegrond verklaring gebaseerd is, vermeld. Ongeveer 60 % (310) van de gegronde gevallen kreeg voor het eerst een nutriëntenhalte toegekend, de andere gevallen kregen een hogere nutriëntenhalte toegekend dankzij de decreetswijziging.

Tabel 41 Redenen van gegrondheid bij 2de behandeling Mestbank (type HZ2)

Omschrijving reden (*)	ANTW	LIMB	OVL	VLBRA	WVL	Eindtotaal
De inrichting is een bestaande inrichting.	23	49	19	19	55	165
Eerste installatie landbouwer in hoofdberoep (decreetswijziging)	15	23	50	18	34	140
Veeteeltinrichting met tijdige & regelmatige aangifte sinds AJ95 (decreetswijziging)	17	18	10	9	49	103
Landbouwinrichting (decreetswijziging)	7	10	14	3	8	42
Correcte uitscheidingswaarde opfokpoeljen	26		6		31	63
Andere NH voor stikstof door omvorming milieuvergunning	4		2	1	1	8
Bezetting AJ95 wegens verandering vergunning in referentiejaar	1	1	2		1	5

(*) overlapping van reden gegrondheid is mogelijk

(*) De vermelde aantallen zijn indicatief

11.4 Bezwaren bij minister

In totaal werden er 2.549 bezwaarschriften ingediend bij de Minister (situatie 25 augustus 2002). (6 % van het aantal bekendmakingen, 34 % van het aantal 1ste verzoekschriften bij de Mestbank). Meer gedetailleerde gegevens per provincie staan vermeld in Tabel 42.

Tabel 42 Aantal ingediende bezwaren bij de minister (stand van zaken 25 augustus 2002) ten opzichte van het aantal producent-gebruikers die een verzoekschrift bij de Mestbank hebben ingediend en ten opzichte van het aantal bekendmakingen va nutriëntenhalte.

Provincie	Aantal bekendmakingen	Aantal 1 ^{ste} verzoekschriften bij Mestbank	% verzoekschriften t.o.v. bekendmakingen	Aantal bezwaren bij minister	% bezwaren t.o.v. bekendmakingen	% bezwaren t.o.v. verzoekschriften
ANTW	6.445	1.362	21%	449	7%	33%
LIMB	5.083	854	17%	251	5%	29%
OVL	9.933	1.810	18%	633	6%	35%
VLBRA	4.563	725	16%	252	6%	35%
WVL	13.511	2.721	20%	964	7%	35%
Eindtotaal	39.535	7.472	19%	2.549	6%	34%

Van de 1.795 door de minister besliste bezwaren werd 18 % gegrond verklaard (322) (zie Tabel 43). Dit komt overeen met een extra toekenning van een nutriëntenhalte van ruim 192.500 kg P₂O₅ en 470.600 kg N (zie Tabel 44).

Tabel 43 Aantal behandelde en aantal gegrond verklaarde bezwaren bij de minister (stand van zaken 25 augustus 2002)

Provincie	Aantal behandelde bezwaren (25/8/2002)	Aantal gegrond verklaarde bezwaren bij minister	% gegrond
Antwerpen	338	80	24 %
Limburg	182	26	14 %
Oost-Vlaanderen	426	73	17 %
Vlaams-Brabant	138	26	19 %
West-Vlaanderen	711	117	16 %
Eindtotaal	1.795	322	18 %

Tabel 44 Aantal gegronde bezwaren bij minister en extra toegekende nutriëntenhalte (stand van zaken 25 augustus 2002)

Provincie	Aantal gegrond verklaarde bezwaren bij minister	extra toegekende NH kg P ₂ O ₅	extra toegekende NH kg N
Antwerpen	80	70.354	158.553
Limburg	26	19.127	43.010
Oost-Vlaanderen	73	42.607	111.502
Vlaams-Brabant	26	13.538	31.307
West-Vlaanderen	117	46.922	126.235
Eindtotaal	322	192.548	470.607

Tabel 45 bevat de redenen van gegrond verklaring van de bezwaren door de minister.

Tabel 45 Redenen van gegrondheid bij de door de minister gegrond verklaarde bezwaarschriften

Reden gegrondheid bezwaar	ANTW	LIMB	OVL	VLBRA	WVL	Totaal
Bestaand	9	5	3		14	31
Veeteeltinrichting met tijdige & regelmatige aangifte sinds AJ95 (decreetswijziging)			1			1
Landbouwinrichting (decreetswijziging)	3		2			5
Niet milieuvergunningplichtig	2		3		1	6
Beschikt over milieuvergunning	15	1	10	3	24	53
Uitbreiding milieuvergunning na 1/1/1996.	3	4	14	12	29	62
Omvorming - AJ95	1		3	1	1	6
omvorming - andere NH voor N		2	3			5
Geen/lagere productie omwille van overmacht & toeval	17	3	9	4	18	51
Eerste installatie	9	4	11	2	16	42
Correctie uitscheidingswaarde	7	3	5	1	12	28
Foutieve gegevens bij bepaling NH	15	5	17	4	22	63
Totaal	81	27	81	27	137	353

(*) overlapping van reden gegrondheid is mogelijk

(*) De vermelde aantallen zijn indicatief

11.5 Dossiers buiten de bezwaarprocedure

11.5.1 Herverdelingen

Ingeval er op één inrichting meer dan één producent-gebruiker actief was, werd bij de initiële toekenning van de nutriëntenhalte de nutriëntenhalte volledig toegewezen aan één producent-gebruiker.

In totaal waren er 1.055 inrichtingen met meer dan één aangifteplichtige producent-gebruiker. Het aantal betrokken producent-gebruikers was 2.146.

Deze producent-gebruikers hadden de mogelijkheid om na de definitieve vaststelling van de nutriëntenhalte (hetzij door de Mestbank, hetzij door de minister) de mogelijkheid om de aan de inrichting toegekende nutriëntenhalte onder elkaar te verdelen.

In totaal hebben reeds 857 producent-gebruikers een herverdeling van de nutriëntenhalte gekregen. Vermits nog niet alle ministeriële beslissingen genomen zijn, kan dit aantal nog stijgen.

11.5.2 Ambtshalve herzieningen

Aan 257 producent-gebruikers werd door de Mestbank reeds een ambtshalve herziening van de nutriëntenhalte opgelegd omdat de toegekende nutriëntenhalte hoger was dan de vergunde productie. Hierdoor werd de initieel toegekende nutriëntenhalte verminderd met meer dan 475.000 kg P₂O₅ en bijna 1.050.000 kg N (zie Tabel 46).

Deze getallen zijn nog niet definitief vermits er enerzijds nog een bezwaar mogelijk is bij de minister, waardoor de ambtshalve herziening kan bijgestuurd worden, en anderzijds omdat nog maar voor een beperkt aantal inrichtingen nagegaan is of de nutriëntenhalte hoger is dan de vergunde productie.

Tabel 46. Aantal verzonden ambtshalve herzieningen wegens te hoge nutriëntenhalte ten opzichte van vergunning en de eraan gekoppelde vermindering van de toegekende nutriëntenhalte

Provincie	Aantal	vermindering NH kg P ₂ O ₅	vermindering NH kg N
Antwerpen	124	-239.982	-515.914
Limburg	23	-120.151	-223.079
Oost-Vlaanderen	67	-82.944	-203.272
Vlaams-Brabant	11	-13.277	-39.077
West-Vlaanderen	32	-19.826	-65.229
TOTAAL	257	-476.181	-1.046.572

Naast ambtshalve herzieningen omwille van een te lage vergunde productie, werd bij 104 producent-gebruikers, de nutriëntenhalte verminderd om diverse andere redenen.

Vaak betreft het hier een vermindering van de nutriëntenhalte op één inrichting na uitsplitsing van de nutriëntenhalte over twee aparte inrichtingen (een zogenaamde samenaangifte).

Tabel 47. Aantal verzonden ambtshalve herzieningen wegens correctie nutriëntenhalte en de eraan gekoppelde vermindering van de toegekende nutriëntenhalte

Provincie	Aantal	vermindering NH kg P ₂ O ₅	vermindering NH kg N
Antwerpen	19	-35.000	-90.061
Limburg	1	-1.487	-3.338
Oost-Vlaanderen	20	-22.160	-65.738
Vlaams-Brabant	1	-390	-1.163
West-Vlaanderen	61	-81.500	-174.948
TOTAAL	102	-140.538	-335.248

11.5.3 Correctie van de uitscheidingsnormen (CUN)

In de decreetswijziging van 8 december 2000 werd de uitscheidingsnorm voor beren en zeugen exl. biggen gecorrigeerd van 9,87 kg P₂O₅ naar 14,50 kg P₂O₅ en van 16,75 kg N naar 24,00 kg N. Tevens werd na onderzoek door de Mestbank vastgesteld dat de uitscheidingsnorm voor opfokpoeljen aangepast moest worden in functie van de leegstand. De correctie van deze uitscheidingsnorm is voorzien in de komende decreetswijziging.

Bij de initiële bekendmaking en bij de meeste door de Mestbank behandelde verzoekschriften, werd bij de berekening van de nutriëntenhalte nog gerekend met de oude (foutieve) uitscheidingsnormen. Pas vanaf de verzoekschriften en ministeriële bezwaren die na de decreetswijziging van 8 december 2000 behandeld werden, werd met de verbeterde cijfers gerekend.

In juli 2002 werd aan 3.954 aangifteplichtige producent-gebruikers een bericht met daarin de gecorrigeerde nutriëntenhalte verzonden. Producent-gebruikers die nog een dossier bij de minister lopende hebben, hebben dit bericht nog niet gekregen.

Tabel 48. Aantal verzonden brieven met correctie van de uitscheidingsnorm (decreetswijziging 8/12/2000) en de eraan gekoppelde extra nutriëntenhalte

Provincie	Aantal	extra toegekende NH kg P ₂ O ₅	extra toegekende NH kg N
Antwerpen	397	53.365	88.254
Limburg	487	56.139	89.122
Oost-Vlaanderen	1.036	58.498	93.931
Vlaams-Brabant	229	18.135	29.311
West-Vlaanderen	1.805	99.235	160.952
TOTAAL	3.954	285.372	461.569

Indien door de correctie een ander referentiejaar een hogere nutriëntenhalte opleverde, dan werd dit referentiejaar genomen. In 68 gevallen was dit het geval.

Tabel 48 bevat een overzicht per provincie en de bijhorende extra toegekende nutriëntenhalte.

11.5.4 Verhoging van de nutriëntenhalte voor kinderboerderijen, onderwijsinstellingen, maneges,...

Kinderboerderijen, onderwijsinstellingen, maneges en paardenfokkerijen kunnen een hogere nutriëntenhalte krijgen op basis van artikel 6 § 3 ter van het uitvoeringsbesluit van 3 maart 2000. In 27 gevallen werd van de mogelijkheid reeds gebruik gemaakt. Daarnaast werd in enkele gevallen deze verhoging eveneens verrekend in de gewone bezwaarprocedure.

Tabel 49. Aantal dossiers met verhoging van de nutriëntenhalte op basis van artikel 6 §3ter van het besluit van 3 maart 2000 en de eraan gekoppelde extra nutriëntenhalte

Provincie	Aantal dossiers	extra toegekende NH kg P ₂ O ₅	extra toegekende NH kg N
Antwerpen	8	7.860	16.870
Limburg	7	3.660	7.930
Oost-Vlaanderen	9	6.030	13.065
Vlaams-Brabant	1	570	1.235
West-Vlaanderen	2	2.280	4.940
TOTAAL	27	20.400	44.040

11.5.5 Overnames

Tot en met augustus 2002 zijn reeds ruim 1000 aanvragen tot overname van de nutriëntenhalte geregistreerd.

Vermits de procedure van toekenning van nutriëntenhalte nog niet volledig afgesloten is en mede om technische redenen, werden deze aanvragen nog niet verwerkt in de databank.

Er is bijgevolg nog geen raming mogelijk van de hoeveelheid nutriëntenhalte die hierbij betrokken is.

Hierbij moet vermeld worden dat de nutriëntenhalte pas kan overgedragen worden aan een andere producent-gebruiker indien deze de milieuvergunning mee overneemt (ingeval van een vergunningsplichtige inrichting).

11.5.6 Varkensafbouw – voorlopige resultaten campagne 2001

De resultaten van de varkensafbouw van de campagne 2001 en 2002 zijn nog niet verwerkt in de statistieken van de nutriëntenhalte.

Op basis van mededelingen van de Administratie Land- en Tuinbouw (ALT) (verwerkt tot 1 november 2002) van inrichtingen waar de varkensproductie reeds stopgezet is (589 inrichtingen) , zou ongeveer 1.476.955 kg P₂O₅ en 3.214.226 kg N komen te vervallen.

Deze getallen zijn slechts voorlopige getallen omdat nog niet alle bedrijven die een stopzettingpremie aangevraagd en gekregen hebben, effectief reeds gestopt zijn.

Tabel 50 Afgebouwde nutriëntenhalte afkomstig van inrichtingen waar de varkensproductie reeds stopgezet is (gebaseerd op mededelingen ALT tot 1/11/2002).

Provincie	Aantal stopzettingen	Stopgezette NH-varkens (kg P ₂ O ₅)	Stopgezette NH-varkens (kg N)
Antwerpen	53	141.693	308.219
Limburg	33	80.521	164.687
Oost-Vlaanderen	133	291.521	608.753
Vlaams-Brabant	30	56.390	123.957
West-Vlaanderen	340	906.829	2.008.609
Totaal	589	1.476.955	3.214.226

11.6 Actuele situatie toegekende nutriëntenhalte

De onderstaande gegevens zijn gebaseerd op een aflading van gegevens uit de Mestdatabank van 25 augustus 2002. Het betreft alleen afgewerkte dossiers, nog openstaande dossiers werden niet verwerkt in de gegevens.

11.6.1 Actuele situatie van de toegekende nutriëntenhalte per provincie

Tabel 51 Toegekende nutriëntenhalte per provincie uitgedrukt in kg P₂O₅ (situatie 25/08/02)

DIERSOORT	PROVINCIE					Eindtotaal
	ANTW	LIMB	OVL	VLBRA	WVL	
Andere	303.459	167.759	272.520	167.392	338.010	1.249.140
Pluimvee	3.864.711	1.570.143	2.173.065	389.470	4.735.518	12.732.907
Varkens	6.174.773	3.628.878	8.467.379	1.290.603	21.745.209	41.306.842
Rundvee	6.328.788	3.745.966	9.408.831	3.096.366	11.842.934	34.422.885
Eindtotaal	16.671.731	9.112.747	20.321.794	4.943.830	38.661.671	89.711.773

In bovenstaande tabel zijn volgende elementen niet meegerekend:

- voor een beperkt aantal dossiers :
 - de aanpassing van de berekeningsnorm voor NH voor de categorie "Beer & zeug (gn big)" (gewijzigd bij de decreetaanpassing van 8 december 2000)
 - de aanpassing van de berekeningsnorm voor NH voor de categorie "opfokpoeljen" (gewijzigd ingevolge correctie berekeningsnorm i.f.v. leegstand),
- de ambtshalve in te trekken nutriëntenhaltes ten gevolge van de definitieve stopzetting ingevolge de afbouw van de varkensstapel

Tabel 52 Toegekende nutriëntenhalte per provincie uitgedrukt in kg N (situatie 25/08/02)

DIERSOORT	PROVINCIE					Eindtotaal
	ANTW	LIMB	OVL	VLBRA	WVL	
Andere	653.238	369.107	596.686	371.022	736.930	2.726.982
Pluimvee	6.940.906	2.778.212	3.908.780	730.061	8.515.280	22.873.239
Varkens	12.881.794	7.368.928	17.246.872	2.666.096	45.652.209	85.815.900
Rundvee	19.713.884	11.678.971	29.271.986	9.644.327	36.873.741	107.182.909
Eindtotaal	40.189.822	22.195.218	51.024.323	13.411.505	91.778.161	218.599.029

In bovenstaande tabel zijn volgende elementen niet meegerekend:

- voor een beperkt aantal dossiers :
 - de aanpassing van de berekeningsnorm voor NH voor de categorie “Beer & zeug (gn big)” (gewijzigd bij de decreetaanpassing van 8 december 2000)
 - de aanpassing van de berekeningsnorm voor NH voor de categorie “opfokpoeljen” (gewijzigd ingevolge correctie berekeningsnorm i.f.v. leegstand),
- de ambtshalve in te trekken nutriëntenhaltes ten gevolge van de definitieve stopzetting ingevolge de afbouw van de varkensstapel

11.6.2 Actuele situatie per diercategorie

Tabel 53 Toegekende nutriëntenhalte per diercategorie (situatie 25/8/02)

Soort	Diercategorie	Aantal dieren	Nutriëntenhalte (kg P ₂ O ₅)	Nutriëntenhalte (kg N)
Rundvee	Runderen < 1 j	390.580	3.905.800	12.889.140
	Runderen 1.. 2 j	410.570	9.032.540	25.044.770
	Melkkoeien	376.645	11.309.596	36.561.078
	Mestkalveren	185.158	666.569	1.944.159
	Andere Runderen	316.946	9.508.380	30.743.762
Totaal Rundvee		1.679.899	34.422.885	107.182.909
Varkens	Biggen(< 10 w)	273.389	552.246	672.537
	Beer & zeug (gn big)	78.683	1.117.471	1.851.700
	Zeugen (incl. Big)	575.703	8.347.694	13.816.872
	Andere varkens	4.764.438	25.394.455	61.937.694
	Comp biggen	562.561	4.545.493	5.535.600
	Comp opfokzeugen	568.209	1.349.484	2.001.497
Totaal Varkens		6.822.983	41.306.842	85.815.900
Pluimvee	Leghen(+ moeder)	10.116.764	4.957.214	6.980.567
	Slachtkuikens	19.698.250	5.712.493	12.212.915
	Opfokpoeljen	3.307.615	676.201	1.160.078
	Ander pluimvee	230.785	43.849	55.388
	Kalkoenen - slachtd.	211.563	167.135	465.439
	Struisvogels 0-3m	2.244	3.815	7.854
	Struisv.slacht(3-14)	3.721	16.745	32.001
	Struisv. fokd >14m	1.016	9.957	18.288
	Slachtkuikenouderd.	1.444.354	1.025.491	1.733.225
	Opfokpljn slk.ouderd.	464.725	120.008	207.485
Totaal Pluimvee		35.481.037	12.732.907	22.873.239
Andere	Paarden	22.865	685.950	1.486.225
	Schapen (< 1j)	21.560	37.083	94.002
	Schapen (> 1j)	37.048	153.379	389.004
	Geiten	5.538	22.927	58.149
	Nertsen en konijnen	349.801	349.801	699.602
Totaal Andere		436.812	1.249.140	2.726.982
TOTAAL			89.711.773	218.599.029

In bovenstaande tabel zijn volgende elementen niet meegerekend:

- voor een beperkt aantal dossiers:
 - de aanpassing van de berekeningsnorm voor NH voor de categorie "Beer & zeug (gn big)"
(gewijzigd bij de decreetaanpassing van 8 december 2000)
 - de aanpassing van de berekeningsnorm voor NH voor de categorie "opfokpoeljen"
(gewijzigd ingevolge correctie berekeningsnorm i.f.v. leegstand),
- de ambtshalve in te trekken nutriëntenhaltes ten gevolge van de definitieve stopzetting ingevolge de afbouw van de varkensstapel

11.7 Vergelijking toegekende nutriëntenhalte met productiejaar 2000 – simulatieoefeningen

11.7.1 Overschrijding toegekende nutriëntenhalte

Om in te schatten in welke mate de producent-gebruikers de nutriëntenhalte zullen respecteren, werd een simulatie-oefening gedaan op basis van de bij de Mestbank aangegeven dierlijke productie voor het productiejaar 2000.

Volgens voorlopige berekeningen van de Mestbank gebaseerd op gegevens van mei 2002 zou in 2000 op ongeveer 4.850 inrichtingen de nutriëntenhalte overschreden zijn voor P_2O_5 en N voor in totaal 2,9 miljoen kg P_2O_5 en 6,7 miljoen kg N. Hiervan zijn er meer dan 400 die geen recht hebben op een nutriëntenhalte. Deze vertegenwoordigen een productie van ongeveer 550.000 kg P_2O_5 en 1,25 miljoen kg N. Voor een tweehonderdtal inrichtingen moet nog nagekeken worden waarom er geen nutriëntenhalte is die gekoppeld kan worden aan de productie. Hier zijn onder andere gevallen bij van verplaatsingen waarbij de nutriëntenhalte nog gekoppeld is aan de oude inrichting en de productie reeds plaatsvindt op de nieuwe inrichtingen. Deze situaties leveren bijgevolg in de statistieken een vertekend beeld op.

Voor de ongeveer 4.250 inrichtingen die recht hebben op een nutriëntenhalte komt dit neer op een gemiddelde overschrijding van 682 kg P_2O_5 en 1565 kg N per inrichting.

Een eerste analyse wijst uit dat bij de ongeveer 2.100 van de 4250 inrichtingen minder dan 10 % verschil is tussen de toegekende nutriëntenhalte en de productie van 2000. Deze groep vertegenwoordigt een overschrijding van ongeveer 390.000 kg P_2O_5

Omgekeerd betekent dit dat de meer dan 20.000 inrichtingen met dierlijke productie de hen toegestane nutriëntenhalte gerespecteerd hebben.

Bij deze berekeningen moet uitdrukkelijk vermeld worden dat het voorlopige cijfers betreft, waarbij bepaalde artefacten in de gegevens mogelijks tot vertekende resultaten kan leiden.

Bij een superheffing van 0,99 euro per kg P_2O_5 en kg N zou dit neerkomen op een totaal van 9,5 miljoen Euro (383 miljoen BEF).

11.7.2 Respecteren randvoorwaarden

In een aantal gevallen wordt de nutriëntenhalte toegekend onder strikte voorwaarden. Dit is onder andere het geval voor de compensatie voor biggen.

Volgens het huidige decreet vervalt de compensatie voor biggen indien het huidige aantal zeugen meer dan 10 % (naar boven en beneden) afwijkt van het aantal zeugen waarop de compensatie is berekend.

Vermits het niet respecteren van deze randvoorwaarde zware gevolgen kan hebben voor de toegekende nutriëntenhalte werd een simulatieoefening gedaan op basis van de gegevens van productiejaar 2000.

De berekeningen zijn uitgevoerd op de inrichtingen waar én compensatie voor biggen was toegekend én in productiejaar 2000 een dierlijke productie was. In totaal betreft het 6.341 inrichtingen. (Opmerking : er is aan 6.517 inrichtingen een compensatie voor biggen toegekend). De berekeningen zijn alleen uitgevoerd voor P_2O_5 .

Het aantal inrichtingen met compensatie voor biggen én dierlijke productie in 2000 bedroeg 6.341 inrichtingen. De toegekende nutriëntenhalte bedroeg 34.471.187 kg P_2O_5 , waarvan 4.514.320 kg P_2O_5 als compensatie biggen. De dierlijke productie was 30.285.433 kg P_2O_5 , waarvan 2.764.806 kg P_2O_5 geproduceerd door biggen > 7kg.

Op 5.979 inrichtingen volstaat de toegekende compensatie voor de aangeven productie van biggen. Op deze inrichtingen is er in totaal een overschot van de compensatie van biggen van 1.813.550 kg P_2O_5 . De totale compensatie bedraagt 4.203.434 kg P_2O_5 , de totale productie 2.389.884 kg P_2O_5 (= 57 % van de toegekende compensatie).

Op 362 inrichtingen ligt de productie van de biggen boven de toegekende compensatie. In totaal is op deze inrichtingen 64.036 kg P_2O_5 meer geproduceerd dan de toegekende compensatie; de totale compensatie bedraagt 310.886 kg P_2O_5 ; de totale productie 374.922 kg P_2O_5 (= 120 % van de toegekende compensatie);

Indien de randvoorwaarde niet gerespecteerd wordt, is er een definitief verlies van de compensatie biggen.

De simulatieoefening levert volgende resultaten op

- 3.085 (49 %) inrichtingen voldoen aan de 10 % regel
- 3.256 (51 %) inrichtingen voldoen niet aan 10% regel;
=> gevolg : verlies van compensatie biggen ten belope van 1.649.080 kg P_2O_5 (= 36% van de totaal toegekende compensaties).

1.044 inrichtingen van de 3.256 die niet voldoen, overschrijden de hen toegekende nutriëntenhalte voor in totaal 756.561 kg P_2O_5 (berekend na vermindering van de compensatie). Hiervan is 463.208 kg P_2O_5 zuiver toe te wijzen aan het schrappen van de toegekende compensatie biggen (gemiddeld 444 kg P_2O_5 per inrichting).

12. Milieuvergunningen

12.1 Aantal vergunde veeteeltinrichtingen

De VLM houdt sinds haar inventarisatieproject van de milieuvergunningen van veeteeltinrichtingen in de periode 1994 – 1995 systematisch alle vergunningsbeslissingen en meldingen bij in een centrale databank.

In deze databank zijn momenteel ongeveer 54.000 inrichtingen geregistreerd waarvoor ooit een milieuvergunning is afgeleverd voor het houden van dieren. Voor ongeveer 48.300 inrichtingen hiervan, ligt de eindtermijn van de langstlopende milieuvergunning met dieren na 1/1/2003.

In dit aantal is geen onderscheid gemaakt tussen de in praktijk nog rechtsgeldige vergunningen en de eventuele van rechtswege vervallen milieuvergunning van reeds gestopte inrichtingen.

Om een inschatting te kunnen maken van het aantal inrichtingen met een nog rechtsgeldige geldige milieuvergunning werd een koppeling gemaakt met de mestbankaangiftes.

Tabel 54 bevat een inschatting van het aantal inrichtingen waarvan de op papier nog geldige vergunning ook in de praktijk nog geldig is op basis van een koppeling aan de inrichtingen waar er voor het productiejaar 2000 nog een dierlijke productie is aangegeven (aangifte aanslagjaar 2001). Op bijna 26.800 was er nog dierlijke productie aangegeven bij de Mestbank.

Anderzijds werd voor het productiejaar 2000 op ongeveer 30.600 inrichtingen dierlijke productie aangegeven. Bij 3.800 inrichtingen is er geen automatische koppeling met een geldige milieuvergunning in de databank. Deze groep inrichtingen kan wellicht opgesplitst worden in drie groepen:

- inrichtingen die over een geldige milieuvergunning beschikken, doch waarvoor de automatische koppeling aangifte-vergunning ontbreekt in de Mestdatabank
- vergunningsplichtige inrichtingen die over geen milieuvergunning beschikken
- niet-vergunningsplichtige inrichtingen met een beperkte dierlijke productie.

Verder onderzoek is nodig om de juiste aantallen hiervan te kunnen inschatten.

Hierbij moet opgemerkt worden dat de resultaten indicatief zijn, vermits nog niet voor alle inrichtingen er een volledige en juiste koppeling is tussen Mestbankaangiften en milieuvergunningen. Bovendien is in de analyse geen rekening gehouden met de niet aangifteplichtige 'kleintjes' (minder dan 300 kg P2O5 productie en minder dan 2 ha grond). Het is mogelijk dat een aantal kleintjes nog dieren houden en dat daardoor de vergunningen op deze inrichtingen nog rechtsgeldig zijn, ook al is er geen aangifte meer van dierlijke productie.

Dit betekent dat het aantal inrichtingen met een nog geldige milieuvergunning in Tabel 54 wellicht onderschat is ten opzichte van de reële toestand.

Tabel 54 Inschatting van het aantal inrichtingen met een einddatum van de milieuvergunning na 1/1/03 en met een vergunning voor rubriek 9.X (Dieren) opgesplitst in functie van nog aanwezige dierlijke productie (volgens aangifte Mestbank).

Provincie	Aantal inrichtingen: Geen dierlijke productie voor 2000 aangegeven	Aantal inrichtingen: Dierlijke productie voor 2000 aangegeven	Eindtotaal
Antwerpen	4.701	4.596	9.297
Limburg	3.703	3.014	6.717
Oost-Vlaanderen	5.285	6.830	12.115
Vlaams-Brabant	3.760	2.475	6.235
West-Vlaanderen	4.057	9.875	13.932
Totaal	21.506	26.790	48.296

(*) de cijfers in de tabel zijn indicatief; het aantal vergunde inrichtingen met dierlijke productie in 2000 is wellicht onderschat, vermits er voor een aantal inrichtingen (nog) geen koppeling is tussen aangifte en vergunning en kleintjes (=niet-aangifteplichtigen) niet meegerekend werden.

12.2 Inschatting van het aantal te verwachten milieuvergunningsaanvragen

Voor de nog geldige milieuvergunningen is een inschatting gemaakt van de eindtermijn van de vergunning(en) van de vergunde inrichtingen. Bij een groot aantal inrichtingen zijn er nog verschillende eindtermijnen voor de verschillende milieuvergunningen waarover de inrichting beschikt. Dit vindt zijn oorsprong in het feit dat onder het ARAB-regime er geen verplichting tot koppeling van de eindtermijnen was van de milieuvergunningen die afgeleverd werden op een inrichting.

Een eerste inschatting van het aantal te verwachten milieuvergunningsaanvragen voor hernieuwing van de milieuvergunning, kan gemaakt worden in functie van het jaar waarin de kortst lopende milieuvergunning vervalst. Hierbij moet opgemerkt worden dat het resultaat niet steeds correct is, omdat in een aantal gevallen latere milieuvergunningsbeslissingen de vroegere beslissingen (met een kortere termijn) omvatten.

In Tabel 55 is per jaar een overzicht gegeven van het aantal inrichtingen waarvan de kortst lopende milieuvergunning vervalst.

Hierbij vallen twee periodes duidelijk op. Ten eerste de periode 2007-2008. In die periode vervallen immers de vergunningen die bij wijze van aktename in 1977 voor 30 jaar vergund werden. In 1977 werden voor het eerst een aantal veestallen vergunningsplichtig gemaakt.

De tweede periode die opvalt is 2011. In 2011 lopen immers alle ARAB-vergunningen af die verleend zijn voor de inwerkingtreding van de VLAREM-reglementering. Hieronder vallen ook de duizenden ARAB-aktenames van 1990.

Tenslotte moet de aandacht gevestigd worden op het relatief grote aantal te verwachten dossiers in 2003. Het betreft hier de grotere niet-gesloten varkensbedrijven die de voorbije jaren omwille van VLAREM-II slechts een vergunningstermijn gekregen hebben tot 31/12/2003.

Tabel 55 Inschatting van het aantal te behandelen vergunningsaanvragen op basis van het jaar waarop de kortst lopende eindtermijn vervalt, berekend op het aantal waarvan de korstlopende einddatum vervalt na 1/1/2003.

Jaar waarin de kortst lopende milieuvergunning vervalt.	Aantal inrichtingen : Geen dierlijke productie voor 2000 aangegeven	Aantal inrichtingen : Dierlijke productie voor 2000 aangegeven	Eindtotaal
2003	205	779	984
2004	158	383	541
2005	81	203	284
2006	484	868	1.352
2007	8.572	6.234	14.806
2008	4.799	3.608	8.407
2009	144	163	307
2010	387	610	997
2011	5.882	11.817	17.699
2012	291	768	1.059
2013	211	495	706
2014	70	195	265
2015	32	85	117
2016	43	65	108
2017	23	46	69
2018	19	61	80
2019	23	72	95
2020	33	128	161
2021	46	180	226
2022	3	30	33
Eindtotaal	21.506	26.790	48.296

(*) de getallen in de tabel zijn indicatief; het aantal vergunde inrichtingen met dierlijke productie in 2000 is wellicht onderschat, vermits er voor een aantal inrichtingen (nog) geen koppeling is tussen aangifte en vergunning.

Tabel 56 bevat een verdere opsplitsing van de resultaten bekomen in Tabel 55. In deze tabel is het aantal dossiers per jaar opgesplitst in functie van het jaar waarin de langstlopende milieuvergunning vervalt.

Tabel 56 Inschatting van het aantal te behandelen vergunningsaanvragen op basis van het jaar waarop de kortst lopende eindtermijn verval, uitgezet ten opzichte van het jaar waarin de langst lopende vergunning van de inrichting verval (tot 2014).

Jaar waarin kortst lopende vergunning verval	Jaar waarin de langstlopende vergunning verval											
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
2003	231	4	1	5	29	24		9	295	78	36	9
2004		78			13	5	2	12	171	55	14	9
2005			50	1	8	3		1	100	16	10	4
2006				168	36	16		13	529	34	44	4
2007					1.075	51	2	92	4.051	350	293	83
2008						680	2	62	2.319	249	146	55
2009							48	1	78	21	4	4
2010								389	158	27	15	4
2011									10.501	441	253	83
2012										689	28	11
2013											458	12
2014												186
Eindtotaal	231	82	51	174	1.161	779	54	579	18.202	1.960	1.301	464

(*) indicatieve getallen

12.3 Vergunde productie

12.3.1 Evolutie "vergunde productie" cfr artikel 33 van het meststoffendecreet

Bij de inwerkingtreding van MAP I is ook het begrip "vergunde productie" ingevoerd. Vermits op dat moment de werkelijke vergunde productie in Vlaanderen niet gekend was, is een specifieke bij decreet vastgelegde berekeningsbasis gebruikt om dit begrip te definiëren.

In MAP I is dit begrip gebruikt om de gemeenten in te delen in 'witte', 'grijze' en 'zwarte' gemeenten, waarbij in functie van de kleur van gemeente een specifiek vergunningenbeleid gevoerd werd.

Sinds MAP IIbis is dit gebiedsgericht vergunningenbeleid omgevormd naar een uniform vergunningenbeleid voor heel het Vlaamse gewest. De berekeningswijze is echter wel behouden in MAPIIbis omdat op die manier de evolutie van de vergunningverlening verder gevolgd kan worden in de tijd.

In deze berekeningsmethode wordt als referentiebasis (= 1 maart 1993) de P₂O₅-productie genomen, berekend op basis van de gegevens van de land- en tuinbouwtelling van 15 mei 1992 en met de productiecijfers van artikel 33 §1 van het decreet. Ten opzichte van deze referentiebasis werd de evolutie van de vergunde productie berekend aan de hand van de stijging en daling van de vergunde producties op inrichtingsniveau (berekend op basis van de afgeleverde vergunningen, meldingen, en de gemelde stopzettingen). Inrichtingen die gestopt zijn en waarbij in principe na 2 jaar de milieuvergunning van rechtswege verval op basis van de Vlarem-wetgeving, doch waarvan bij de overheid geen melding van stopzetting gedaan wordt, zijn niet mee verwerkt in de gegevens.

Vermits enerzijds vertrokken wordt van een berekend startpunt (NIS-landbouwtelling van 15 mei 1992) en anderzijds gerekend wordt met de productiecijfers van het oude mestdecreet, geeft deze tabel alleen de relatieve evolutie van de vergunde productie. De erin vermelde cijfers van vergunde productie komen bijgevolg niet overeen met de vergunde productie indien deze berekend zou worden als optelsom van alle vergunningen voor veeteeltinrichtingen.

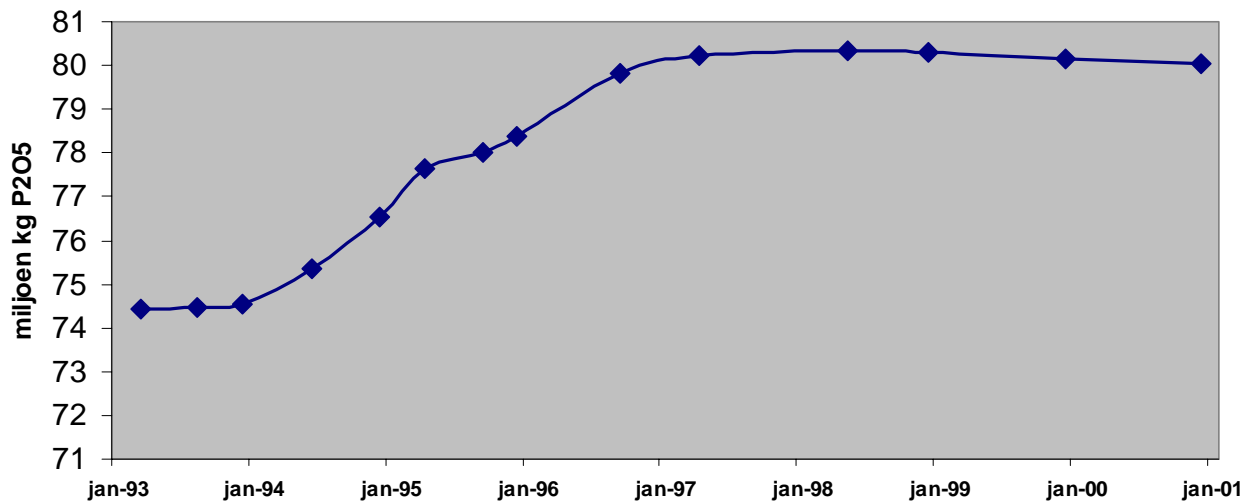
Tabel 57 geeft de evolutie weer van de “vergunde productie” in het Vlaamse gewest sinds 1993 volgens de berekeningsmethode van artikel 33 van het Meststoffendecreet.

Uit Tabel 57 evenals uit de bijhorende grafiek blijkt duidelijk dat de jaren voor het invoeren van een vergunningenbeleid in de mestwetgeving het aantal vergunde dieren een stijgende trend vertoonde. De invoering van het vergunningenbeleid op 1/1/1996 (MAP I) met daarbij een stand-still voor grote delen van Vlaanderen is in de evolutie duidelijk zichtbaar. De stijging van de “vergunde productie” in 1996 vindt zijn oorsprong in vergunningsbeslissingen waarvan de vergunningsaanvraag gebeurd was voor 1 januari 1996. Deze waren nog niet onderworpen aan de strenge regels in het vergunningenbeleid. Vanaf 1997 is de stijging tot stilstand gekomen en de laatste jaren daalt de “vergunde productie” licht. Gezien de berekeningswijze van deze vergunde productie is het duidelijk dat dit niet de werkelijke vergunde productie weergeeft. Deze cijfers mogen dan ook niet absoluut bekeken worden maar moeten volledig in hun context worden gezien, zoals hierboven beschreven.

Tabel 57 Evolutie van de “vergunde productie” berekend overeenkomstig artikel 33 van het meststoffendecreet

Datum	Vergunde productie (art. 33) (miljoen kg P2O5)
1/03/1993	74,42
19/08/1993	74,45
8/12/1993	74,55
6/06/1994	75,34
2/12/1994	76,52
14/04/1995	77,63
1/09/1995	78,01
18/12/1995	78,39
15/09/1996	79,83
15/04/1997	80,23
25/05/1998	80,32
1/12/1998	80,31
31/12/1999	80,16
31/12/2000	80,05

EVOLUTIE P2O5-productie op basis van vergunningen afgeleverd sinds 1/3/1993

12.3.2 Werkelijk vergunde productie

Het begrip “vergunde productie (cfr. art. 33)” zoals omschreven in 12.3.1 geeft alleen de relatieve evolutie weer van de milieuvergunningen (op basis van nieuwe vergunningsbeslissingen).

Voor het uitstippelen van het toekomstig mestbeleid – na de afschaffing van de tijdelijke nutriëntenhalte - is het evenwel noodzakelijk dat er ook een goede inschatting is van de maximaal mogelijke dierlijke productie.

Vermits voor vergunningsplichtige inrichtingen op geen enkel ogenblik het aantal gehouden dieren nooit hoger mag zijn dan het aantal vergunde dieren, kan gesteld worden dat in de veronderstelling dat alle landbouwers hun vergunning respecteren, de maximaal mogelijke dierlijke productie voor het Vlaamse gewest overeenkomt met de som van de individueel vergunde productie.

Hierbij wordt abstractie gemaakt van het feit dat er enerzijds ook nog een beperkte dierlijke productie is op niet vergunningsplichtige inrichtingen en anderzijds dat het voor de meeste veeteeltsectoren bij het respecteren van de milieuvergunning onmogelijk is dat de jaarlijkse dierlijke productie (berekend op basis van de gemiddelde veebezetting) even hoog is als de vergunde productie.

De werkelijk vergunde productie in het Vlaamse gewest is op dit moment echter nog steeds niet bekend. De Vlaamse Landmaatschappij bepaalt de vergunde productie per veeteeltinrichting voor elke veeteeltinrichting waarvoor een milieuvergunningsdossier behandeld wordt.

Voor de inrichtingen die sinds de invoering van de adviesverlening door de VLM nog geen milieuvergunningsdossier hebben ingediend, is bijgevolg nog geen vergunde productie bepaald. Bovendien is niet duidelijk in welke mate de meer dan 20.000 op ‘papier’ vergunde inrichtingen van niet-aangifteplichten nog rechtsgeldig zijn of reeds van rechtswege vervallen zijn (zie 12.1).

Vermits het aangewezen is dat vóór het afschaffen van de tijdelijke nutriëntenhalte, de vergunde productie gekend is van alle actieve veeteeltbedrijven, is een versnelde bepaling van de vergunde productie verantwoord en noodzakelijk.

13. Mestverwerking

13.1 Wettelijk vastgelegde mestverwerkingsplicht

Tabel 58 geeft een overzicht van de te verwerken mest in Vlaanderen en per provincie in 2003, uitgedrukt in ton mest op basis van een vooropgestelde mestproductie van 80 miljoen kg P₂O₅. Tabel 59 geeft een overzicht van de verwerkingsplicht 2000-2003, uitgedrukt in kg P₂O₅ eveneens op basis van een vooropgestelde productie van 80 miljoen kg P₂O₅. Dit getal van 80 miljoen kg P₂O₅ is een geschatte productie in 2003 dat geen rekening houdt met de mestuitscheidingsbalansen. Indien hiermee wel rekening wordt gehouden kan men stellen dat voor wat betreft fosfaat de te verwerken hoeveelheid ongeveer 13,5 miljoen kg bedraagt i.p.v. de in Tabel 58 vermelde 19,4 miljoen kg fosfaat. Deze gegevens zijn terug te vinden in Tabel 60 waar de verwerkingsplicht in kg P₂O₅ is uitgetekend per provincie en per diersoort. Hierbij werd er geen rekening gehouden met mogelijke bedrijfsmutaties die kunnen optreden waardoor de verwerkingsplicht nog hoger kan liggen.

Tabel 58 Verwerkingsplicht anno 2003 (in ton) in Vlaanderen op basis van gegevens van 1999

Provincie	Verwerkingsplicht in 2003 per mestsoort	
	Varkens (ton)	Pluimvee (ton)
Antwerpen	500.000	120.000
Vlaams-Brabant	70.000	10.000
West-Vlaanderen	1.300.000	140.000
Oost-Vlaanderen	400.000	50.000
Limburg	120.000	45.000
Vlaanderen	2.390.000	365.000

Tabel 59 Verwerkingsplicht per jaar in kg P₂O₅ op basis van gegevens van 1999

Provincie/jaar	2000	2001	2002	2003
Antwerpen	502.438	723.996	1.913.478	4.823.337
Vlaams-Brabant	0	0	0	495.216
West-Vlaanderen	974.519	1.437.239	3.545.953	8.401.543
Oost-Vlaanderen	234.532	326.982	1.115.081	3.167.764
Limburg	75.987	112.752	446.614	2.519.914
Vlaanderen	1.787.476	2.600.969	7.021.126	19.407.774

Tabel 60 Verwachte verwerkingsplicht in 2003 in kg P₂O₅ rekeninghoudende met de mestuitscheidingsbalansen (aanpak aan de bron) op basis van de gegevens in 2000

Provincie	Varkens	Pluimvee	Rundvee	Totaal
Antwerpen	1.550.000	1.750.000	150.000	3.450.000
Vlaams-Brabant	150.000	100.000	-	250.000
West-Vlaanderen	3.750.000	2.150.000	300.000	6.200.000
Oost-Vlaanderen	1.400.000	850.000	100.000	2.350.000
Limburg	500.000	600.000	-	1.100.000
Totaal	7.350.000	5.450.000	550.000	13.350.000

Tabel 61 Aantal verwerkingsplichtige bedrijven in 2003 zonder rekening te houden met bedrijfsmutaties (overnames, splitsingen, opnames) op basis van de gekende gegevens in 2001 per bedrijfstype en provincie

Provincie	Varkensbedrijven	Pluimveebedrijven	Rundveebedrijven	Totaal
Antwerpen	198	124	30	352
Vlaams-Brabant	5	8	4	17
West-Vlaanderen	501	138	40	679
Oost-Vlaanderen	218	58	31	307
Limburg	57	39	4	100
Totaal	979	367	109	1.457³

In Tabel 61 zijn het aantal verwerkingsplichtige bedrijven terug te vinden berekend volgens artikel 9 §§3,4 en 10 van het mestdecreet. Hierbij werd er geen rekening gehouden met artikel 9 §§ 7,8 en 9 uit het mestdecreet betreffende opnames, overnames en splitsingen. Deze gegevens zijn gebaseerd op de mestproductiecijfers van het jaar 2001. Let wel dat een bedrijf dat verwerkingsplichtig is, niet steeds moet verwerken omdat bepaalde bedrijven geen overschot hebben (vb. een aantal rundveebedrijven). Het bedrijfstype werd bepaald aan de hand van de diergroep met de hoogste P₂O₅ productie. Om de provincie te bepalen per bedrijf, werd de provincie genomen waarin dat bedrijf de hoogste P₂O₅ productie had.

Vanaf 2003 geldt voor heel wat bedrijven, ongeveer 630 (op basis van de gegevens van 2001), een verwerkingsplicht waarbij 100% van de mestoverschotten moeten worden verwerkt. Heel wat mestverwerkingsystemen kunnen echter maar een gedeelte van de nutriënten in de aangeboden mest verwerken. Voor veeteeltbedrijven die weinig eigen gronden hebben, waardoor het mestoverschot de geproduceerde hoeveelheid mest benaderd, is het op deze manier onmogelijk om te voldoen aan deze 100% verwerkingsplicht. Dit wordt geïllustreerd in Tabel 62. In deze tabel worden 10 klassen vooropgesteld als zijnde de verhouding tussen de te verwerken hoeveelheid mest in kg P₂O₅ en de mestproductie in kg P₂O₅. Elke klasse geeft in feite aan hoeveel % van de productie moet worden verwerkt (en niet hoeveel % van het overschot). Voor elke klasse werd het aantal bedrijven bepaald die moeten verwerken vanaf 2003 en de totale hoeveelheid verplicht te verwerken

³ Hierin zitten ook 2 verwerkingsplichtige konijnenbedrijven

mest in kg P₂O₅. Er werd hier geen rekening gehouden met mogelijke bedrijfsmutaties die mogelijk kunnen optreden. Dit betekent dat wanneer een mestverwerkingsstelsel maar 70 % van de nutriënten kan verwerken er ongeveer 600 bedrijven zijn met een totaal te verwerken hoeveelheid van 10,5 miljoen kg P₂O₅ die hier niet aan kunnen voldoen.

Tabel 62 Overzicht van het aantal bedrijven dat moet verwerken vanaf 2003 en de te verwerken hoeveelheid uitgedrukt in kg P₂O₅ t.o.v. de te verwerken hoeveelheid mest/geproduceerde hoeveelheid mest van dat bedrijf op basis van de gegevens in 2000.

verhouding te verwerken hoeveelheid P ₂ O ₅ /geproduceerde hoeveelheid P ₂ O ₅	Aantal bedrijven	Te verwerken kg P ₂ O ₅
0-10 %	112	50.000
10-20 %	274	400.000
20-30 %	572	1.300.000
30-40 %	35	150.000
40-50 %	24	150.000
50-60 %	38	300.000
60-70 %	45	400.000
70-80 %	72	700.000
80-90 %	119	1.600.000
90-100 %	404	8.300.000
totaal	1.695	13.350.000

13.2 Mestverwerkingsinitiatieven

13.2.1 Actuele toestand

In 2001 en de eerste helft van 2002 was er een sterke toename in het aantal vergunningsaanvragen voor mestverwerkingsinitiatieven.

Tabel 63 geeft een overzicht van het totaal aantal milieuvergunningdossiers m.b.t. mestverwerkingsinstallaties gekend bij de Mestbank (september 2002). In totaal werden reeds 167 dossiers ingediend waarvan 137 een vergunning hebben bekomen, 7 milieuvergunningen werden geweigerd of geschorst en 23 zijn in behandeling. Naast de milieuvergunning is ook in de meeste gevallen een bouwvergunning vereist. Het bekomen van een bouwvergunning in agrarisch gebied voor middelgrote projecten is niet haalbaar. Zo zijn er in Antwerpen problemen bij de projecten 'Mestverwerking Kempen' (MVK) en 'Coöperatieve Mestverwerking Hoogstraten' (CMH).

Gezien de dringende noodzaak voor grootschalige mestverwerking in de Noorderkempen vond een overleg plaats tussen de minister voor leefmilieu Dua en de minister van ruimtelijke ordening Van Mechelen om uit de impasse te geraken. Er werd besloten om een overleg te organiseren waarbij de betrokken gemeentebesturen en alle betrokken overheidsadministraties worden uitgenodigd om een oplossing uit te werken, vooralsnog zonder resultaat. Nog in de Noorderkempen heeft een 140-tal varkenshouders zich verenigd in het mestverwerkingsproject Bio-Noord met een geplande verwerkingscapaciteit van 50.000 ton ruwe varkensmest. De start van de bouwwerken is voorzien tegen eind 2002.

In West-Vlaanderen (Oostende) zijn momenteel 2 grootschalige initiatieven gepland, waarvan 1 reeds de milieuvergunning heeft bekomen voor de verwerking van 220.000 ton vaste fractie varkens- en pluimveemest. Voor de andere initiatief is de vergunningsaanvraag ingediend voor de verwerking voor 660.000 ton vloeibare varkensmest en 100.000 ton dikke fractie.

In Limburg is een vergunning verleend voor de compostering van 120.000 ton varkens- en pluimveemest. Het project raakt echter niet opgestart en de installatie wordt verkocht. Het blijft dus onduidelijk of de installatie op korte termijn operationeel zal worden.

Tabel 63 Overzicht milieuvergunningen m.b.t. rubriek 28.3 (stand van zaken 15/09/2002)

	Limburg	VI-Brabant	West-VI	Oost-VI	Antwerpen	TOTAAL
aantal vergunningdossiers	5	2	102	36	22	167
vergunning verleend	3	1	86	32	15	137
vergunning geweigerd	1	1	1	2	2	7
vergunning in behandeling	1	0	15	2	5	23

Tabel 64 geeft een overzicht van de verschillende gekende mestverwerkinginitiatieven per mestsoort en hun vergunningtoestand (toestand september 2002).

Tabel 64 Mestverwerkingsinitiatieven in Vlaanderen, capaciteit en locatie

Prov.	Naam	Gemeente	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimvee	kalvergier	gemengd	Milieu -verg.
Antw	Bennenbroeck	Brecht	Dorset-systeem; gn lozing	4.000	4.000					V
Antw	Bertens Jozepha	Kasterlee	pelletiseren+verbranden	300			300			G
Antw	Bio-Noord	Brecht	Biorek-installatie;	50.000	50.000					V
Antw	CMH	Hoogstraten;J.Lijsenstr.	Biorek-installatie	50.000	50.000					V
Antw	CMH	Hoogstraten;Krochtenstraat	Biorek-installatie	50.000	50.000					V
Antw	Heivelden bvba	Rijkevorsel	Biocalor(1/3) met droging(2/3 v/d mest)				700			A
Antw	Huybregts NV	Arendonck	Bioloc-systeem; gn lozing;	18.250	18.250					M KI3
Antw	Leenaerts Frans	Hoogstraten	TREVI-systeem	7.500	7.500					V
Antw	Lenaerts-Bioproducent	Hoogstraten	TREVI-systeem	0	0					V
Antw	Matheussen LV	Merksplas	TREVI-systeem	17.000					17.000	V
Antw	MVK	Rijkevorsel	vergisting - vergassing	190.000	130.000		35.000	25.000		V
Antw	MVK	Hoogstraten	vergisting - vergassing	190.000	130.000		35.000	25.000		V
Antw	Rens Jac	Poppel (Ravels)	TREVI-systeem	10.000	10.000					A
Antw	Schrauwen Jozef	Wuustwezel	TREVI-systeem	5.500	5.500					A
Antw	Snels P + L	Hoogstraten	TREVI-systeem	8.200	8.200					V
Antw	Thermofeed NV	Willebroek	wervelbeddroger+katal. naverbranding	35.000		35000?				V
Antw	Van Den Broeck	Vorselaar	Bio-armor	7.500	7.500					A
Antw	Van Hoydonck	Wuustwezel	15.000 T/j FAP-compostering	15.000					15.000	V
Antw	Vanthillo Herman	Hoogstraten	TREVI-systeem	10.340	10.340					A
Antw	Vanthillo Herman	Hoogstraten	TREVI-systeem	10.340	10.340					G
Antw	Varkensbedrijf Jos Van Looveren NV	Wuustwezel	biolog.verw. (Bio-armor?)	11.000	11.000					A(-)
Antw	Vermeiren P + D	Hoogstraten	TREVI-systeem	4.350	4.350					V
Antw	Vilatca NV	Kasterlee	WITOX-N inst.;	40.150				40.150		V
Antw	Vilatca NV	Retie	WITOX-N inst.; test op varkensmest	40.150				40.150		V
Lim	Ackermans Jean	Riemst	fermentatie van mest	0						GS
Lim	Bakkers	Kinrooi	verwerking kippenmest tot korrels	500			500			V
Lim	Langens Alfons	Bocholt	BOD	950	950					A
Lim	Nooyen Bree	Bree	droge compostering	120.000		70.000	50.000			V
Lim	Van Dijck gebroeders	Peer	biogasininstallatie	14.900	14.900					V
O-VI	Albers Geert	Oudenaarde	ACT	1.000			1.000			PV
O-VI	Albers Geert	Oudenaarde	droogvloer	1.000			1.000			V
O-VI	Bollaert bvba	Lochristi	trevi	5.500	5.500					V
O-VI	Coopman Antoon en Geert	Maldegem	ECO-FLANDERS	4.590					4.590	PV
O-VI	De Clercq Andre	Deinze	ECO-FLANDERS	2.743	2.743					PV

Prov.	Naam	Gemeente	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimvee	kalvergier	gemengd	Milieu -verg.
O-VI	De Clercq Eric	Deinze	ECO-FLANDERS	3.454	3.454					PV
O-VI	De Roo Wim	Aalter	ECO-FLANDERS	2.097	2.097					PV
O-VI	De Vlieghe Joris	Aalter	ECO-FLANDERS	4.223	4.223					PV
O-VI	De Witte Luc	Lovendegem	F.A.P., molshoop	1.000	1.000					V
O-VI	Dellaert Jos	Evergem	ECO-FLANDERS	809	809					PV
O-VI	Dellaert Veerle	Assenede	Dorset							A
O-VI	Dullaert-Scheerders	Sint-Niklaas	Dorset	3.500	3.500					A
O-VI	FLANAMAT	Beveren	drogen	180.000			180.000			V
O-VI	Galle Jean-Pierre	Knesselare	ACT	1.085			1.085			V
O-VI	Hansbeke Minkfarm bvba	Nevele	biologische zuivering, geen lozing	500					500	V
O-VI	Hanssens Filip	Nevele	ECO-FLANDERS	1.745				1.745		PV
O-VI	Lips Willy	Nevele	ECO-FLANDERS	2.616					2.616	PV
O-VI	M.A.V.	Gent	biogasproductie	0	0					V
O-VI	M.A.V.	Gent	biogasproductie	75.000	75.000					V
O-VI	Mouton bvba	Lochristi	G.E.M.A.	9.500	9.500					V
O-VI	NRC	Sint-Laureins	BioArmor	0						G
O-VI	NRC	Eeklo	BioArmor	0						G
O-VI	Op de Beeck nv	Beveren	drogen, composteren	100.000		40.000	50.000		10.000	V
O-VI	Orgacom bvba	Beveren	drogen, composteren	0						V
O-VI	Riebbels Gaston	Kaprijke	Dorset	2.880	2.880					V
O-VI	Riebbels Luc	Kaprijke	biologische zuivering, dunne fractie	15.000	15.000					V
O-VI	Riebbels Luc	Kaprijke	Dorset	4.800	4.800					V
O-VI	Schepens Geert	Kaprijke	ECO-FLANDERS	4.514	4.514					PV
O-VI	Taveirne Jo	Nevele	ECO-FLANDERS	2.650	2.650					PV
O-VI	Van De Velde Wilfried	Assenede	ECO-FLANDERS	3.250	3.250					PV
O-VI	Van de Voorde Patrick	Assenede	ECO-FLANDERS	5.441	5.441					PV
O-VI	Van Wonterghem Eddy	Aalter	trevi	4.400	4.400					v
O-VI	Verbeke bvba	Sint-Niklaas	droogtunnel kippenmest	1.110			1.110			V
O-VI	Vermeulen Patrick	Deinze	ECO-FLANDERS	2.520	2.520					V
O-VI	Vershelde Kristof	Nevele	G.E.M.A.	9.500	9.500					V
O-VI	Verstraete Anja	Gavere	droogtunnel kippenmest	1.000			1.000			V
O-VI	Voeders Lambers	Sint-Gillis-Waas	composteren	24.000		12.000	12.000			V
O-VI	Voeders Lauwers	Kruishoutem	composteren	0						M
VI-Br	Beelen Jaak	Zoutleeuw	vergisting+ GE	11.000					11.000	V
VI-Br	D.D. Shipping NV	St. Lieven Houtem	mengen	0						ZV
W-vl	Ameel nv	Langemark-Poelkapelle	Bio-Armor Environnement	5.000	5.000					V
W-vl	Beldovar BVBA	Tielt	Funki Manuara	19.000	19.000					A

Prov.	Naam	Gemeente	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimvee	kalvergier	gemengd	Milieu -verg.
W-vl	Biopower cvba	Oostende	Biopower C.V.B.A.	220.000	160.000				60.000	V
W-vl	Biowest c.v.b.a	Ieper	BIOREK NV	100.000	100.000					V
W-vl	Capoen Ignace	Alveringem	AGRI-PROTECH	-						PV
W-vl	Caset-Maes Eric	Torhout	ECO-FLANDERS	7.605	7.605					V
W-vl	Casier Kris	Houthulst	AGRI-PROTECH	-						PV
W-vl	Cobbaert Dirk	Gistel	TREVI NV	6.500	6.500					V
W-vl	Danis nv	Izegem	DANIS NV	0						A
W-vl	Danis nv	Izegem	DANIS NV	70.000	67.700		2.300			V
W-vl	Danis nv	Izegem	TREVI NV	150.000	150.000					V
W-vl	De Linde bvba	Waregem	Flanders Agro Processing	5.300					5.300	V
W-vl	De Sloovere Pol	Anzegem	Andere	4.000			4.000			A
W-vl	De Vloot Willy	Veurne	Andere	2.500			2.500			V
W-vl	De Vreese Didier	Tielt	ECO-FLANDERS	1.568	1.568					V
W-vl	Debever Albert	Torhout	ECO-FLANDERS	4.475	4.475					V
W-vl	Debrabandere Wingene NV	Wingene	TREVI NV	11.000	11.000					V
W-vl	Decuyper Marc	Lichtervelde	ECO-FLANDERS	26.000	26.000					V
W-vl	Dedevee NV / Declerck Guido	Alveringem	Orgamaster II	500	500					V
W-vl	Dehouck Noël	Poperinge	Smelox	812	812					A
W-vl	Deprez Marc	Diksmuide	ECO-FLANDERS	3.196	3.196					V
W-vl	Dereeper Xavier	Ichtegem	ECO-FLANDERS	1.950	1.950					V
W-vl	Deroo-Persyn	Tielt	ECO-FLANDERS	5.730	5.730					V
W-vl	Deruyck Marnix	Ruiselede	ECO-FLANDERS	2.132	2.132					V
W-vl	Deschoemaeker Luc	Diksmuide	Andere	-						PV
W-vl	Devlaminck Caroline	Tielt	ECO-FLANDERS	2.525	2.525					V
W-vl	Dewagtere Hendrik	Hooglede	ECO-FLANDERS	3.424	3.424					V
W-vl	Dhondt Johny	Alveringem	Smelox	1.282	1.282					V
W-vl	D'Hoore Marnix	Ardoeie	TREVI NV	11.000	11.000					A
W-vl	Discover nv	Wingene	DANIS NV	500.000	500.000					V
W-vl	Dobbels Ludo	Pittem	ECO-STAL & DORSET	12.000	12.000					V
W-vl	Dobbels Marc	Meulebeke	ECO-FLANDERS	4.406	4.406					V
W-vl	Dumovar BVBA	Moorslede	Farmers Freedom	0	0					V
W-vl	Eco-Amron CVBA	Zedelgem	TREVI NV	11.000	11.000					V
W-vl	Feranor NV	Roeselare	Flanders Agro Processing	25.000					25.000	V
W-vl	Feryn Rik	Vleteren	Smelox	700	700					V
W-vl	Geiko nv	Brugge	Andere	1.000			1.000			V
W-vl	Gekiere Marcel & Zoon	Roeselare	Andere	1.900			1.900			V

Prov.	Naam	Gemeente	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimvee	kalvergier	gemengd	Milieu -verg.
W-vl	Geldof Geert	Roeselare	ECO-FLANDERS	2.470	2.470					V
W-vl	Goemaere Dirk	Tielt	ECO-FLANDERS	2.195	2.195					V
W-vl	Goemaere Ronny	Lichtervelde	VLAMEVER	200					200	PV
W-vl	Haghedooren Joannes	Staden	ECO-FLANDERS	2.205	2.205					V
W-vl	Handel Lingier NV	Langemark-Poelkapelle	ECO-STAL & DORSET	6.000	6.000					A
W-vl	Hillewaere Jean-Pierre	Houthulst	ECO-FLANDERS	722	722					V
W-vl	Hillewaere Varkenshandel bvba	Middelkerke	ECO-FLANDERS	2.021	2.021					V
W-vl	Igodt Marc	Poperinge	Smelox	750	750					V
W-vl	Jonckheere Dirk	Ichtegem	ECO-FLANDERS	3.167	3.167					V
W-vl	Kindt Francky	Moorslede	Bio-Armor Environnement	-						G
W-vl	Klepel bvba	Zonnebeke	Bio-Armor Environnement	7.000	7.000					V
W-vl	Kloosterbeekhoeve nv	Wingene	Flanders Agro Processing	7.500			7.500			V
W-vl	Lafaut Herman	Pittem	ECO-FLANDERS	4.054	4.054					V
W-vl	Laviedor	Ieper	LAVIEDOR	0					108.000	A
W-vl	Laviedor	Ieper	LAVIEDOR	2.500					2.500	A
W-vl	Laviedor	Ieper	LAVIEDOR	172.800			172.800			V
W-vl	Lovarco nv	Wingene	ECO-FLANDERS	6.373	6.373					V
W-vl	Maes Guido	Kortemark	ECO-FLANDERS	1.347	1.347					V
W-vl	Maes Piet & Karl	Lendelede	A.C.T.	4.500	2.000		2.500			V
W-vl	Marvark BVBA	Zonnebeke	ECO-FLANDERS	2.080	2.080					V
W-vl	Mostaert Eddy	Heuvelland	Smelox	0			0			V
W-vl	Mouton Wim	Zonnebeke	ECO-STAL & DORSET	1.000	1.000					V
W-VI	Nutriënt Export Vlaanderen	Oostende	IWMS	760.000	660.000	100.000				A
W-vl	Pacquet Johnny	Heuvelland	Smelox	230	230					A
W-vl	Pillaert Marc	Vleteren	TREVI NV	11.000	11.000					A
W-vl	Pyck nv	Vleteren	Bio Armor Environnement	8.000	8.000					V
W-vl	Rabaey Valere	Jabbeke	ECO-FLANDERS	3.050	3.050					V
W-vl	Ranschaert Jacques	Tielt	Andere	500			500			V
W-vl	Sagaert Guy	Wervik	ECO-FLANDERS	3.720	3.720					V
W-vl	Samyn	Alveringem	SAMYN	50.000			50.000			V
W-vl	Samyn	Alveringem	SAMYN	Uitbreiding met 50.000 ton						V
W-vl	Sentobin bvba	Hooglede	ECO-FLANDERS	25.000	25.000					V
W-vl	Staelens Ivan BVBA	Gistel	TREVI NV	11.000	11.000					A
W-vl	Steenhuys Marc	Wingene	Andere	1.000			1.000			V
W-vl	Taveirne Bertrand BVBA	Wingene	ECO-FLANDERS	25.000	25.000					V
W-vl	Tolpe Ivan	Ichtegem	BIOCALOR BVBA	0	0					PV

Prov.	Naam	Gemeente	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimvee	kalvergier	gemengd	Milieu -verg.
W-vl	Tolpe Ivan	Ichtegem	TREVI NV	9.900	9.900					V
W-vl	Tommeleyn Luc	Langemark-Poelkapelle	ECO-FLANDERS	3.424	3.424					V
W-vl	Van Bruwaene Arnold	Tielt	ECO-FLANDERS	2.630	2.630					V
W-vl	Vanackere Bart	Ardoorie	ECO-FLANDERS	2.763	2.763					V
W-vl	Vandaele Johan	Ruiselede	ECO-FLANDERS	5.207					5.207	V
W-vl	Vandecasteele Erna	Wervik	Smelox	693	693					V
W-vl	Vandeputte LV	Diksmuide	ECO-FLANDERS	1.556	1.556					V
W-vl	Vanhooren Kris	Oudenburg	ECO-FLANDERS	2.760	2.760					V
W-vl	Vanoverbeke Guido	Moorslede	ECO-FLANDERS	3.284	3.284					V
W-vl	Vanoverbeke Jozef	Diksmuide	ECO-FLANDERS	4.163	4.163					A
W-vl	Vanoverbeke Kris	Kortemark	ECO-FLANDERS	3.321	3.321					V
W-vl	Vanroose Francky	Koekelare	ECO-FLANDERS	3.395	3.395					V
W-vl	Vanthournout Lieven	Wingene	Andere	1.850			1.850			V
W-vl	Vardek bvba	Lichtervelde	ECO-FLANDERS	1.000	1.000					V
W-vl	Varfome nv	Ledegem	TREVI NV							A
W-vl	Varfome nv	Ledegem	TREVI NV	2.500	2.500					V
W-vl	Vereecke Marc bvba	Alveringem	Andere	2.000			2.000			V
W-vl	Vergauwe Roger	Middelkerke	Smelox	800	800					V
W-vl	Verkain Marleen	Torhout	ECO-FLANDERS	1.950	1.950					V
W-vl	Voeders Seuryneck NV	Ledegem	Bio-Armor Environnement	11.500	11.500					V
W-vl	Vulsteke Marc	Kortemark	ECO-FLANDERS	2.955	2.955					V
W-vl	Wallays Geert	Ardoorie	Flanders Agro Processing	15.000					15.000	V
W-vl	Werbrouck Jurgen	Lichtervelde	ECO-FLANDERS	2.041	2.041					V
W-vl	Werbrouck Luc	Ichtegem	ECO-FLANDERS	1.287	1.287					V
W-vl	Willemyns Daniël	Langemark-Poelkapelle	ECO-STAL & DORSET	5.000	5.000					A
W-vl	Willy Broucke	Veurne	Flanders Agro Processing	1.000			1.000			V
W-vl	Wyseur Frans & Johan	Wevelgem	ECO-FLANDERS	0	0					V
W-vl	Wyseur Karlos	Staden	Flanders Agro Processing	10.000		8.000	2.000			V
W-vl	Wyseur Paul	Staden	Bio Armor Environnement	10.000	10.000					A
W-vl	Ysebaert Gerrit-Vandekerckhove nv	Dentegem	Flanders Agro Processing	8.000			8.000			V
W-vl	Tolpe Ivan	Ichtegem	TOLPE IVAN							A

V=vergund; G=geweigerd; M=melding klasse 3; A= in aanvraag; GS=Geschorst; PV=Proefvergunning; ZV= Zonder voorwerp; NVT= Niet van toepassing; ?= niet geweten bij de MB

In Tabel 65 wordt een overzicht gegeven van de vergunde verwerkingcapaciteit in Vlaanderen

Tabel 65 Vergunde verwerkingscapaciteit (in ton) in Vlaanderen (stand van zaken op 5/02/02, berekening op basis van de milieuvergunningen)

Prov.	Hoeveelheid (ton/jr)	Varkens	Varkens (dik)	Pluimvee	Kalvergier	Gemengd*
Antwerpen	701.350	434.050	35.000	70.000	130.300	32.000
Limburg	135.400	14.900	70.000	50.500	0	0
O-VI	477.927	159.281	52.000	247.195	1.745	17.706
VI-Br	11.000	0	0	0	0	11.000
W-VI	1.674.163	1.248.606	8.000	256.850	0	160.707
TOTAAL	2.999.840	1.856.837	165.000	624.545	132.045	221.413

* verwerking van verschillende mestsoorten zonder specifieke vermelding capaciteit per mestsoort

Op basis van de milieuvergunningen bezit Vlaanderen op 15 september 2002 een vergunde verwerkingscapaciteit van ruim 1.850.000 ton varkensmest, 165.000 ton dikke fractie van varkensmest, 625.000 ton pluimveemest, 132.000 ton kalvergier en 221.500 ton gemengd (verschillende mestsoorten, zonder verdere specificatie).

13.2.2 Operationaliteit

Bovenvermelde cijfers geven een zeer optimistisch beeld weer van de beschikbare verwerkingscapaciteit. Niet alle vergunde installaties zijn immers operationeel. Dit geldt zeker voor initiatieven die zich richten naar de verwerking van varkensmest. Tot op vandaag zijn praktisch geen installaties operationeel. Ook de vergunde capaciteit moet men nuanceren. Niet alle instanties zullen constant de maximaal vergunde capaciteit benutten. Tot slot bezitten een aantal initiatieven de mogelijkheid om een deel van de vergunde capaciteit in te vullen met afvalstoffen en niet met dierlijke mest.

Door het VCM (Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking) werd op basis van een recent gevoerde enquête een raming gemaakt van de operationele verwerkingcapaciteit in Vlaanderen:

Tabel 66 Geraamde operationele capaciteit in september en december 2002 o.b.v. VCM-enquête (in ton/jaar)

	varkens (ruw)	varkens (dun)	varkens (dik)	pluimvee	kalvergier
sep/02	2.800	26.843	119.400	283.460	40.150
dec/02	57.700	37.587	166.900	420.760	40.150

Bron: VCM

Een vergelijking met de verwerkingsplicht in 2003 (Tabel 58, Tabel 59 en Tabel 60) toont duidelijk aan dat er dringend nood is aan bijkomende verwerkingscapaciteit voor varkensmest. Voor pluimveemest lijken de doelstellingen ruimschoots gehaald te kunnen worden.

Knelpunten

De knelpunten kunnen ruwweg ingedeeld worden in 2 belangrijke groepen: De knelpunten vanuit het oogpunt van de verwerker en de knelpunten vanuit het oogpunt van de verwerkingsplichtige.

13.3 Knelpunten voor de verwerker

De ingewikkelde wetgeving, de strenge milieunormen en de onzekerheid over een stabiel mestbeleid waar mestverwerking een belangrijke rol blijft spelen op lange termijn schrikt vele investeerders en initiatiefnemers af. Voor middelgrote projecten blijkt het moeilijk te zijn om een bouwvergunning te bekomen in agrarisch gebied. Voorts blijft het een moeilijke oefening om voor een betaalbare prijs een geschikte technologie te vinden die naar 100% verwerking streeft.

Bijkomend is er het probleem om geschikte afzetgebieden te vinden voor de bekomen eindproducten. Veelal is het bekomen van een erkenning voor het eindproduct in het land van bestemming en het voldoen aan de Europese regelgeving (bezemverordening, transportverordening,...) een probleem.

Het contracteren van aanbieders van mest is ook niet evident vermits de aanvoerders de garantie willen dat de technologie wel degelijk zal werken en de mest dus effectief als verwerkt kan worden beschouwd. Zolang de techniek zich bijgevolg nog niet in praktijk heeft bewezen heerst er een zekere terughoudendheid.

Bij co verwerking van organisch-biologische afvalstoffen moet het eindproduct voldoen aan de Vlarea normen. De strenge normen onder meer voor zink en koper maken dat het eindproduct niet afzetbaar is. De mengvoederfabrikanten onderzoeken thans de verlaging van het Zn en Cu gehalte in het voeder zonder de gezondheid van de dieren in gevaar te brengen. De kost voor de vermindering van Cu en Zn in de voeders is vrij hoog en komt zich te plaatsen naast andere milieukosten, dierwelzijnskosten en voedselveiligheidskosten.

Banken zouden volgens de verwerkers sceptisch staan voor het verlenen van investeringskredieten omdat de banksector het 100% verwerken van varkensmest onrealistisch vindt en als niet rendabel schat.

13.4 Knelpunten voor de verwerkingsplichtige

Door het ontbreken van grootschalige installaties nemen vele landbouwers zelf lokale kleinschalige initiatieven. Hierdoor hebben verschillende fabrikanten een technologie ontwikkeld die geschikt zou zijn voor kleinschalige mestverwerking.

De landbouwer die moet kiezen tussen verschillende mogelijkheden ziet dikwijls door de bomen het bos niet meer. Hij kan moeilijk inschatten welke technologie het meest geschikt is voor zijn situatie, of de technologie wel degelijk zal werken, de eindproducten zullen kunnen worden afgezet buiten Vlaanderen en of de installatie de in Vlarem opgelegde milieunormen kan halen. Het gaat eveneens om aanzienlijke investeringen zodat financiële steun van de overheid welkom zou zijn.

Eens de beslissing voor een welbepaalde technologie is genomen, is het vervolgens niet altijd duidelijk welke stappen moeten ondernomen worden en welke procedure moet worden gevolgd voor het bekomen van een milieu- en bouwvergunning.

Voor een individuele landbouwer is het ook niet evident om een verbintenis op lange termijn aan te gaan met een grootschalig verwerkingsproject. Vooraleer hij dit doet moet hij duidelijke garanties hebben dat de technologie wel degelijk zal werken en de mest dus wel degelijk wordt verwerkt. Indien niet moet hij immers een superheffing betalen.

13.5 Export en import van dierlijke en bewerkte mest

In Vlaanderen moet elk transport van dierlijke mest gemeld worden aan de Mestbank via transportdocumenten. Aan de hand van deze transporten verkrijgt de Mestbank een duidelijk beeld van de meststromen binnen Vlaanderen alsook de hoeveelheid dierlijke mest die wordt in- en uitgevoerd.

13.5.1 Evolutie van de export en import van dierlijke mest en verwerkte mest

Tabel 67, Tabel 68 en Tabel 69 geven de hoeveelheid dierlijke mest weer in ton, kg P₂O₅ en kg N die werd uitgevoerd en verwerkt per jaar.

Tabel 70 geeft de hoeveelheid mest weer in ton, kg P₂O₅ en kg N die werd ingevoerd.

De netto balans (totale uitvoer en verwerking-invoer) wordt weergegeven in Tabel 71. een negatief getal wijst op export.

Tabel 67 evolutie uitvoer dierlijke mest per jaar in Vlaanderen

jaar	Uitgevoerde dierlijke mest		
	Ton	Kg N	Kg P ₂ O ₅
2001	353.286	6.286.600	4.828.824
2000	101.812	1.825.642	1.715.321
1999	143.286	2.930.455	2.343.053
1998	188.212	2.794.532	2.474.060
1997	241.606	3.462.202	3.532.895
1996	125.308	1.988.110	2.100.621
1995	151.783	2.634.566	2.775.042

Tabel 67 geeft de hoeveelheid geëxporteerde mest weer die niet afkomstig is van be- of verwerkingsentiteiten. Het gaat hierbij voornamelijk over de export van pluimveemest. In 2001 werd eveneens een aanzienlijk hoeveelheid dikke fractie van varkensmest geëxporteerd.

Tabel 68 evolutie verwerkte dierlijke mest per jaar in Vlaanderen

jaar	ton	Kg N	Kg P ₂ O ₅
2001	162.032	4.152.807	2.916.354
2000	114.936	2.909.948	2.207.427
1999	41.402	1.157.891	1.117.785
1998	35.313	697.830	635.799
1997	13.760	204.702	196.545
1996	3.841	77.230	73.136
1995	0	0	0

Tabel 68 geeft de hoeveelheid geëxporteerde dierlijke mest weer na verwerking, afkomstig van bij de Mestbank geregistreerde verwerkingsinstallaties.

Tabel 69 evolutie totaal uitgevoerde en verwerkte dierlijke mest per jaar in Vlaanderen

jaar	ton	Kg N	Kg P ₂ O ₅
2001	515.318	10.439.407	7.745.178
2000	216.748	4.735.590	3.922.748
1999	184.688	4.088.346	3.460.838
1998	223.525	3.492.362	3.109.859
1997	255.366	3.666.904	3.729.440
1996	129.149	2.065.340	2.173.757
1995	151.783	2.634.566	2.775.042

Tabel 69 geeft de hoeveelheid geëxporteerde mest na verwerking en geëxporteerde onbewerkte mest weer die totaal werd geëxporteerd uit Vlaanderen (optelsom van Tabel 67 en Tabel 68).

Tabel 70 evolutie ingevoerde dierlijke mest in Vlaanderen

jaar	ton	Kg N	Kg P ₂ O ₅
2001	328.341	2.479.292	1.744.851
2000	306.688	2.234.668	1.620.358
1999	315.877	2.123.012	1.448.137
1998	335.168	2.268.630	1.652.864
1997	256.505	1.929.492	1.416.516
1996	189.230	1.130.429	749.043
1995	131.404	952.414	687.491

Tabel 71 evolutie netto balans (totale uitvoer en verwerking - invoer)

jaar	ton	Kg N	Kg P ₂ O ₅
2001	186.977	7960.115	6.000.327
2000	-89.940	250.0922	2.302.390
1999	-131.189	1.965.334	2.012.701
1998	-111.643	1.223.732	1.456.995
1997	-1.139	1.737.412	2.312.924
1996	-60.081	934.911	1.424.714
1995	20.379	1.682.152	2.087.551

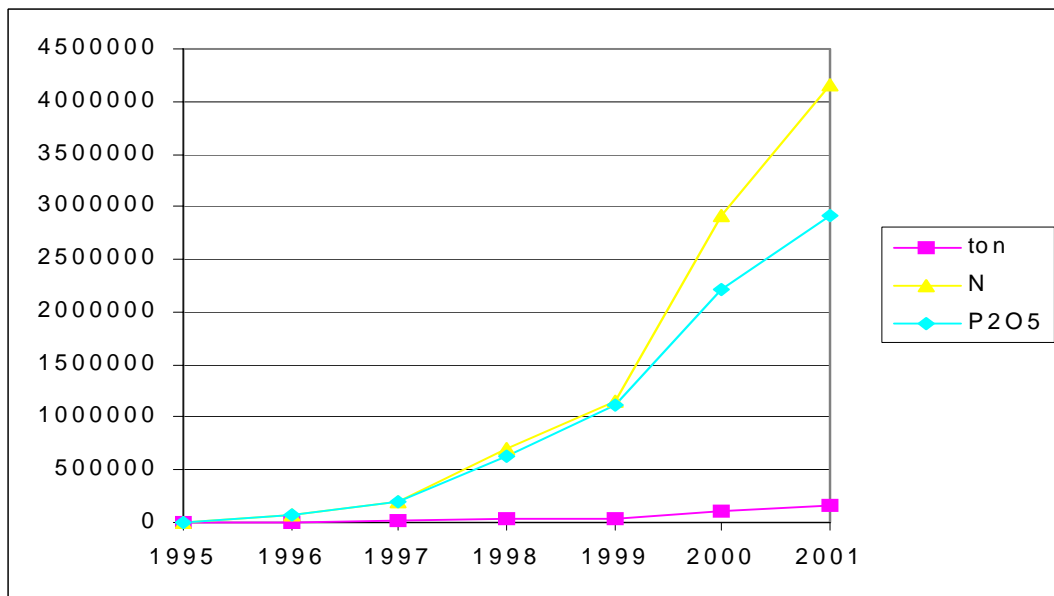
Bij de cijfers dient opgemerkt te worden dat de verwerkte dierlijke mest werd berekend als de geëxporteerde mest afkomstig van een be/verwerker ongeacht welke oorsprong deze mest had vooraleer het werd getransporteerd naar de be/verwerker.

De invoer van dierlijke mest is voornamelijk paardenmest daar waar de uitvoer voornamelijk pluimveemest betreft, wat een veel hoger percentage stikstof en fosfaat bevat. Dit verklaart de sterk negatieve netto-balans cijfers voor stikstof en fosfaat.

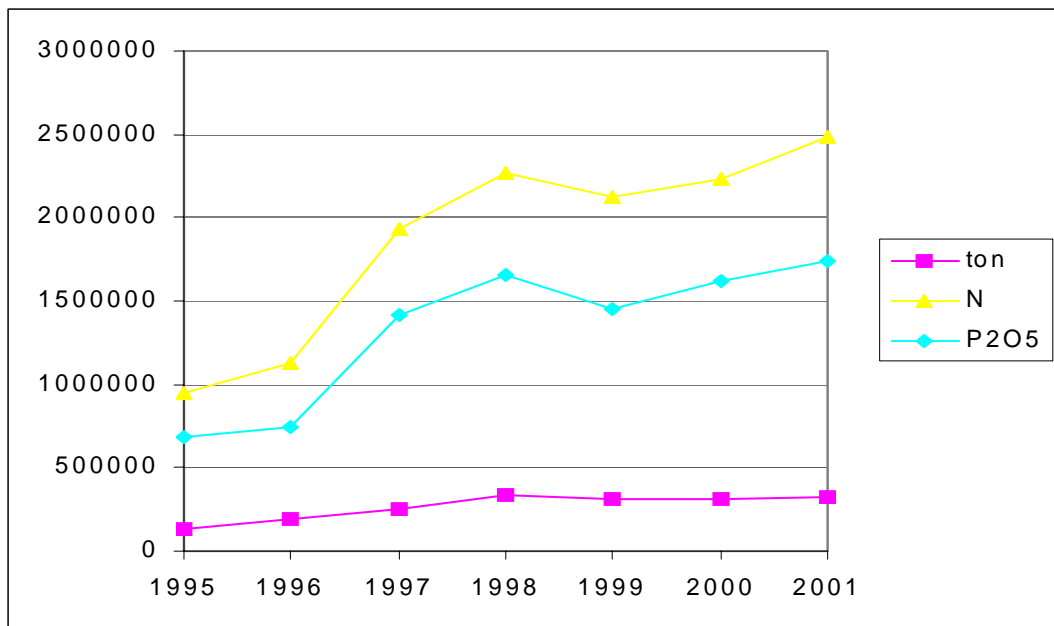
In 2001 werd in totaal 2.916.354 kg P₂O₅ uitgevoerd na een behandeling van de mest en 4.828.824 kg P₂O₅ uitgevoerd als zuivere mest. Dit is meer dan de 2.600.969 kg P₂O₅ die in 2001 in Vlaanderen moest verwerkt worden of geëxporteerd (dit laatste enkel voor pluimveemest). De bedrijven die

hebben verwerkt hebben dus meer verwerkt dan dat hen was opgelegd, wat niet betekent dat alle verwerkingsplichtige bedrijven hebben voldaan aan de verwerkingsplicht (zie 13.6).

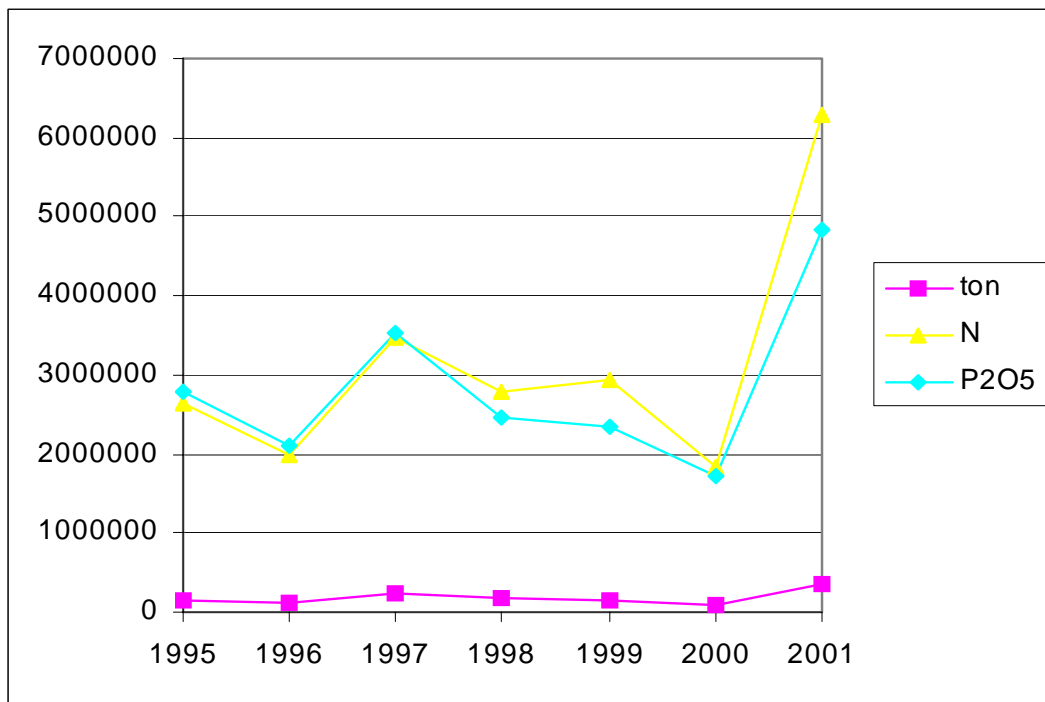
Wanneer de cijfers in grafiekvorm worden weergegeven valt op dat de invoer lichtjes toeneemt en dat de uitvoer na een dalende tendens tussen 1997 en 2000 in 2001 terug is gestegen. De verwerkte dierlijke mest vertoont een duidelijke stijging sinds 1997 welke bijna volledig is toe te schrijven aan de verwerking van pluimveemest (Figuur 26, Figuur 27, Figuur 28 en Figuur 29).

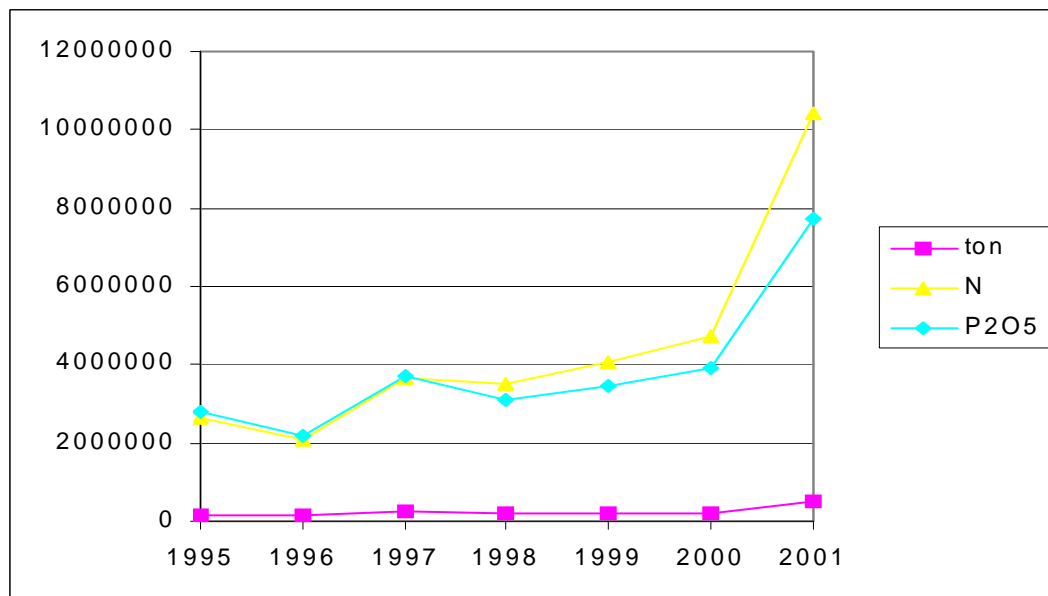
Figuur 26 Evolutie verwerkte dierlijke mest in Vlaanderen (ton, kg N en kg P₂O₅)

Figuur 27 Evolutie invoer dierlijke mest in Vlaanderen (ton, kg N en kg P₂O₅)

Figuur 28 Evolutie uitvoer dierlijke mest in Vlaanderen (ton, kg N en kg P₂O₅)

Figuur 29 evolutie totaal uitgevoerde en verwerkte dierlijke mest in Vlaanderen (ton, kg N en kg P₂O₅)

13.5.2 Export in 2001

Voor het jaar 2001 (het laatste volledig gekende jaar) werden de gegevens meer in detail berekend.

Tabel 72 Hoeveelheid ingevoerde dierlijke mest per mestsoort in 2001

	Ingevoerde dierlijke mest		
	ton	kg N	kg P ₂ O ₅
paarden	276.889	1.384.564	830.812
slachtkuikens	27.469	753.051	627.870
Andere	27.485	363.397	300.566

Tabel 72 geeft de ingevoerde hoeveelheid mest weer per mestsoort in 2001.

Tabel 73 hoeveelheid geëxporteerde dierlijke mest na verwerking in 2001

	geëxporteerde dierlijke mest na verwerking		
	ton	kg N	kg P ₂ O ₅
Pluimvee	146.251	3.814.588	2.661.435
Andere	14.989	319.076	230.509

Tabel 73 geeft de hoeveelheid geëxporteerde verwerkte mest weer afkomstig van bij de Mestbank geregistreerde verwerkingsinstallaties per mestsoort.

Tabel 74 Totale hoeveelheid uitgevoerde en verwerkte dierlijke mest in 2001

	Uitgevoerde dierlijke mest		
	ton	kg N	kg P ₂ O ₅
Pluimvee	328.682	8.358.912	6.267.894
Varkens	119.879	655.542	694.912
Paarden	14.598	72.865	43.719
runderen	9.950	67.339	28.745
Andere	50.414	1.448.126	823.032

Tabel 74 geeft de totale hoeveelheid mest weer per diersoort die werd geëxporteerd uit Vlaanderen in 2001. Het gaat zowel om mest afkomstig van verwerkingsinstallaties als onbewerkte mest.

De uitgevoerde varkensmest is voornamelijk dikke fractie die werd geëxporteerd naar Wallonië.

13.5.3 Export in 2002

Voor 2002 zijn de cijfers bekeken tot en met de toestand op 15/10/2002. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de EVOA (Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen) – procedure en de mesttransporten via mestafzetdocumenten.

In Tabel 75 zien we de export van dierlijke mest via de EVOA procedure. Daarin zien we dat er reeds ruim 2 miljoen kg P₂O₅ uit dierlijke mest werd uitgevoerd via deze procedure. Uit Tabel 76 blijkt dat er via mestafzetdocumenten ongeveer 1,6 miljoen kg P₂O₅ werd uitgevoerd.

Tabel 75 Exportgegevens van dierlijke mest via EVOA in 2002 (tot 15/10/2002)

		BESTEMMING					
		Duitsland		Frankrijk		Nederland	
OORSPRONG	MESTSOORT	kg P ₂ O ₅	Ton	kg P ₂ O ₅	Ton	kg P ₂ O ₅	Ton
Antwerpen							
	Legkippen	77.467	4.000	10.437	478	115.488	6.136
	Slachtkuikens	11.780	929	17.798	785	271.400	17.558
	Totaal	89.247	4.929	28.235	1.263	386.888	23.694
Limburg + Brabant							
	Legkippen	4.275	150	1.842	222	72.003	3.182
	Slachtkuikens	0	0	33.185	1.490	5.014	315
	Totaal	4.275	150	35.027	1.712	77.017	3.497
West-Vlaanderen							
	Legkippen	0	0	611.889	28.549	157.908	10.928
	Slachtkuikens	0	0	94.662	5.392	50.969	2.979
	Totaal	0	0	706.551	33.941	208.877	13.907
Oost-Vlaanderen							
	Legkippen	0	0	48.563	2.705	95.278	13.869
	Slachtkuikens	0	0	27.542	1.246	39.806	2.904
	Totaal	0	0	76.105	3.951	135.084	16.773
Verzamelpunt							
	Legkippen	721	25	15.167	890	215.143	8.708
	Slachtkuikens	0	0	15.324	750	18.501	882
	Totaal	721	25	30.491	1.640	233.644	9.590
Totaal							
	Legkippen	82.463	4.175	687.898	32.844	655.820	42.823
	Slachtkuikens	11.780	929	188.511	9.663	385.690	24.638
	Totaal	94.243	5.104	876.409	42.507	1.041.510	67.461

Zoals blijkt uit Tabel 75 en Tabel 76 werd er in 2002 tot 15 oktober van dat jaar in totaal 3.6 miljoen kg P₂O₅ uit Vlaanderen geëxporteerd. De export blijft doorlopen ook gedurende de maanden november en december. Een extrapolatie leert ons dat er in 2002 naar schatting 4.5 miljoen kg P₂O₅ zal geëxporteerd worden uit Vlaanderen. De export in 2002 bestaat bijna volledig uit vaste pluimveemest en producten op basis van pluimveemest. Ten opzichte van 2001 is er een daling van de geëxporteerde hoeveelheid. In 2001 werd er een relatief grote hoeveelheid varkensmest naar Wallonië vervoerd. In 2002 werd dit door de Waalse overheid volledig verboden. De uitvoer naar Wallonië bedroeg in 2001 5.9 miljoen kg P₂O₅. De Vlaamse veetelers hebben in 2002 een alternatief moeten zoeken voor het verdwijnen van deze afzet. Voor pluimveemest is deze gedeeltelijk gevonden. In 2001 werd er voor 6.7 miljoen kg P₂O₅ op basis van pluimveemest geëxporteerd. In 2002 zal dit ongeveer 4.5 miljoen kg P₂O₅ bedragen, zijnde ongeveer 67 % van het jaar 2001.

Voor varkensmest is dit alternatief er nog niet, vermits varkensmest onder zuiver vorm niet landsgrensoverschrijdend mag getransporteerd worden om sanitaire redenen. En er zijn nog niet voldoende verwerkingsinstallaties operationeel om een alternatief te bieden voor de geëxporteerde dikke fractie in 2001.

Tabel 76 Export van mest via mestafzetdocumenten in 2002 (tot 15/10/2002)

		BESTEMMING			
		Frankrijk		Wallonië	
		kg P ₂ O ₅	Ton	kg P ₂ O ₅	Ton
OORSPRONG					
Producenten					
	Varkensmest	0	0	79.943	18.467
	Leghennen	0	0	236.686	12.402
	Totaal	0	0	316.629	30.869
Verwerkers		891.477	56.000	133.270	7.169
EINDTOTAAL		891.477	56.000	766.528	68.907

13.6 Superheffing mestverwerking

Bedrijven die niet voldaan hebben aan de mestverwerkingsplicht volgens het mestdecreet moeten een superheffing betalen. In 2000 bedroeg deze heffing 0,24 euro per kg N en kg P₂O₅ die niet werd verwerkt. Vanaf 2003 loopt deze heffing op tot 0,99 euro per kg N en kg P₂O₅.

De superheffing werd voor het eerst verstuurd voor het jaar 2000. Tabel 77, Tabel 78 en Tabel 79 geven een overzicht van de verwerkingsplichtige bedrijven en de bedrijven die in januari 2002 een superheffing kregen toegestuurd.

In het jaar 2000 moesten 457 bedrijven een deel van hun mestproductie verwerken. Hiervan hebben 133 bedrijven voldaan aan hun verwerkingsplicht. 324 bedrijven kwamen hun verplichting niet na en kregen een superheffing toegestuurd. Het totaalbedrag voor deze superheffing bedraagt 707.029 euro.

Bij de berekening werden volgende punten niet in rekening gebracht:

- *er werd geen rekening gehouden met de beperking tot gronden van het jaar 1998 voor de berekening van het mestoverschot.*
- *het bedrijfsmatig mestoverschot in het jaar 1999 werd berekend op niveau van het bedrijf zelf en niet als de som van de overschotten per inrichting.*
- *er werd geen rekening gehouden met de eventuele bijkomende verwerkingsplicht bij opname van verwerkingsplichtige inrichtingen of delen ervan.*

De exacte berekening van de verwerkingsplicht is, rekening houdende met bedrijfsmutaties, een complexe berekening. Hierdoor is er op het terrein in een aantal gevallen onduidelijkheid over de te verwerken hoeveelheid.

Tabel 77 Gegevens over de bedrijven met een superheffing 2000 > €12,40

provincie bedrijfszetel	aantal bedrijven	kg P ₂ O ₅ te verwerken	kg N te verwerken	kg P ₂ O ₅ eff geëxp of verwerkt	kg N eff geëxp of verwerkt	superheffing in euro	superheffing in BEF
WVL	153	547.952	1.163.618	14.454	17.903	403.427	16.274.205
ANTW	87	252.715	470.391	39.379	40.803	154.903	6.248.772
OVL	68	152.757	320.400	8.748	10.890	109.104	4.401.244
LIMB	13	47.495	88.431	4.796	5.455	30.351	1.224.356
Nederland	2	7.096	13.952	0	0	5.051	203.757
VLBRA	1	6.120	11.352	0	0	4.193	169.145
Totaal	324	1.014.135	2.068.144	67.377	75.051	707.029	28.521.479

Tabel 78 Gegevens over alle bedrijven die moesten verwerken in 2000

provincie bedrijfszetel	aantal bedrijven	kg P ₂ O ₅ te verwerken	kg N te verwerken	kg P ₂ O ₅ eff geëxp of verwerkt	kg N eff geëxp of verwerkt	superheffing in euro	superheffing in BEF
WVL	210	853.662	1.560.464	1.186.446	1.258.985	403.426	16.274.164
ANTW	135	402.580	646.686	555.282	572.429	154.905	6.248.852
OVL	88	224.509	405.586	233.472	245.819	109.109	4.401.446
LIMB	20	58.654	100.182	46.092	49.719	30.361	1.224.760
Nederland	2	7.095	13.952	0	0	5.051	203.757
VLBRA	2	6.120	11.352	0	0	4.193	169.145
Totaal	457	1.552.620	2.738.222	2.021.292	2.126.952	707.045	28.522.125

Tabel 79 Gegevens over bedrijven die voldaan hebben aan de verwerkingsplicht in 2000

provincie bedrijfszetel	aantal bedrijven	kg P ₂ O ₅ te verwerken	kg N te verwerken	kg P ₂ O ₅ eff geëxp of verwerkt	kg N eff geëxp of verwerkt	superheffing in euro
WVL	57	305.706	396.848	1.171.990	1.241.082	0
ANTW	48	149.866	176.294	515.901	531.626	0
OVL	20	71.755	85.187	224.724	234.930	0
LIMB	7	11.157	11.751	41.296	44.264	0
VLBRA	1	0	0	0	0	0
Totaal	133	538.484	670.080	1.953.911	2.051.902	0

13.7 Best Beschikbare Technieken (BBT) voor mestverwerking

13.7.1 Algemeen

Het VITO (Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek) heeft voor de 2° maal een BBT studie uitgevoerd betreffende Best Beschikbare Technologie voor mestverwerking. Verschillende technieken zijn in detail beschreven (190 blz.). Bij elk van de technieken werd onder andere ingegaan op de technische karakteristieken, kosten, emissies, energiegebruik en toepasbaarheid in Vlaanderen. De gegevens uit de studie zijn geactualiseerd tot september 2002.

13.7.2 Milieuvoordelen van mestverwerking

Mestverwerking kan in Vlaanderen zorgen voor een significante verbetering van de milieukwaliteit en dit in bijzonder op gebied van een vermindering van vervuiling door nitraten en fosfaten in oppervlakte- en grondwater. Mestverwerking kan ook als een kosteneffectieve aanpak voor de verwijdering van nitraten beschouwd worden. Qua ammoniak, lachgas en methaanemissie is een goed uitgevoerde mestverwerking positief, bij onvoldoende opvolging kunnen zich problemen voordoen. Mestverwerking heeft ook een positief energierendement, in bijzonder indien ook rekening gehouden wordt met de vervanging van kunstmeststoffen buiten Vlaanderen. Bij bedrijven die de nutriënten in varkensmest voor ca. 80% of meer moeten verwerken vervalt de energiewinst.

13.7.3 Economische haalbaarheid van mestverwerking

De grootste hinderpaal voor de mestverwerking van varkensmest is echter dat de kosten zo hoog zijn dat de verwerkingsplichtige Vlaamse landbouwer de concurrentie met zijn collega's in gebieden zonder mestprobleem waarschijnlijk zal verliezen. Het arbeidsinkomen van de varkensboer berekend per ton mest bedraagt bijvoorbeeld maar gemiddeld 33 euro. De verwerking van pluimveemest is financieel beter draagbaar.

13.7.4 De BBT voor mestverwerking

De BBT conclusies voor varkensmest zijn de volgende :

- Gedeeltelijke mestverwerking is technisch haalbaar, mestverwerking zonder noodzaak van uitrijden van verarmde mest moet nog op bedrijfsschaal bewezen worden.
- In bijna alle gevallen zal nog een deel van de verarmde mest uitgereden moeten worden in Vlaanderen
- Bij 100% verwerking (geen uitrijden meer van een verarmde mestfractie) moet op meer dan 25 euro/ton mest gerekend worden indien de dikke fractie naar Wallonië of andere buurregio's kan gevoerd worden. Bij uitvoer van de dikke fractie buiten België en conform de Europese hygiënerichtlijnen moet op meer dan 32 euro/ton gerekend worden
- Gedeeltelijke mestverwerking heeft een globaal milieuvoordeel dat vooral veroorzaakt wordt door de vermindering van N en P verontreiniging van oppervlakte- en grondwater, in mindere mate energiebesparing

- Gedeeltelijke mestverwerking is een tot op zekere hoogte kosteneffectieve techniek om N en P verontreiniging van oppervlakte- en grondwater te reduceren
- Het grote struikelblok is de kostenhaalbaarheid voor de varkenshouder. De rendabiliteit van de varkenshouderij zal gevoelig dalen waardoor een deel van de boeren op termijn de competitie met varkenshouders in regio's zonder mestoverschot zal verliezen.
- Biogaswinning verhoogt de kostprijs van mestverwerking zelfs met inachtnaam van de gangbare financiële tegemoetkoming voor groene stroom. De energiewinst wordt als te laag ingeschat in verhouding tot het effect op de financiële draagkracht van de boer.

De BBT conclusies voor pluimveemest zijn de volgende :

- 100% mestverwerking is technisch mogelijk
- voorafgaande droging met stallucht is een veel toegepaste techniek die een mest geeft die verder makkelijk te verwerken is
- mestverwerking heeft een duidelijk globaal milieuvoordeel ten opzichte van het uitrijden op (overbemest) land, mestverbranding heeft de beste troeven op gebied van energie.
- Mestverwerking is een relatief kosteneffectieve manier om N en P verontreiniging van oppervlakte- en grondwater te reduceren.
- De kostenhaalbaarheid is beter als voor varkensmest mede door het prijsdrukkend effect van export zonder behandeling maar kan toch nog nadelig zijn om de competitie met kippenkwekers in regio's zonder mestoverschot aan te gaan.

BBT zijn technieken die op bedrijfsschaal bewezen zijn, het beste milieuresultaat neerzetten en redelijk zijn qua kost. Voor pluimveemest is de BBT vb verbranden, export of composteren + export, telkens voorafgegaan door het drogen van de stallucht.

Voor de verwerking van varkensmest zijn er omwille van de kostprijs thans geen BBT. Indien de varkensboer er toch zou in slagen deze kosten te dragen bestaan de BBT uit de volgende stappen :

Tot 50% van N/P verwerken	<ol style="list-style-type: none"> 1. Scheiden met vb centrifuge in dunne en dikke fractie 2. Verhitten dikke fractie door vb verbranden of co-composter met kippenmest + export 3. Uitrijden dunne fractie (indien geen zoutproblemen)
Ca. 50 - ca. 90 % van N/P verwerken	<ol style="list-style-type: none"> Stap 1 en 2 als hierboven en 3 N-verwijdering uit dunne fractie door vb. biologie of strippen 4. Uitrijden verarmde dunne fractie (indien geen zoutproblemen)
Ca. 100% van N/P verwerken	<p>Geen BBT, 100% verwerking van varkensmest zonder uitrijden van verarmde mestvloeistoffen is nog niet op praktijkschaal bewezen. Het knelpunt is het bekomen van een loosbaar effluent. Meeste kans maakt een schema met de stappen 1-2 als hierboven en</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. N-verwijdering uit dunne fractie door vb. biologie of strippen 4 Bijkomende membraanfiltratie en/of indampen 5. nog een aantal extra bijkomende zuiveringsstappen of export van gehygiëniseerde dunne fracties

13.7.5 Aanbevelingen

In de BBT studie worden ook een aantal aanbevelingen geformuleerd

13.7.5.1 **Aanbeveling voor de Vlaamse overheid**

- (grootschalige) mestcomposterings, -drogings of verbrandingsinrichtingen zijn nodig
- de huidige Vlarem II vergunningsvoorwaarden zijn voldoende streng om een milieuverantwoorde toepassing van mestverwerking toe te laten. Bij de berekening van nutriëntenbalansen zou rekening gehouden moeten worden met meetonnauwkeurigheden. Na verder onderzoek en op termijn is meer aandacht nodig voor diffuse emissies van intermediaire N-verbindingen
- uitrijden van N/P verarmde dierlijke mest toelaten maar richtlijnen voor kali en zout toediening voorbereiden
- wetenschappelijk onderzoek stimuleren naar metingen van diffuse emissies van intermediaire N verbindingen (vb N₂O, NH₃, zouten, kalium) bij mestverwerkingsinstallaties
- informatieuitwisseling tussen actoren op gebied van mestverwerking blijven stimuleren bv. via het VCM
- exploreer subsidieerbaarheid van mestverwerking bv. In het kader van groene energie, ammoniakemissiereductie, methaanemissiereductie en het ter beschikking stellen van veilige organische bemestingsmiddelen voor de biologische landbouw
- alle mogelijkheden uitputten om toelating van Vlaamse mestverwerkingsproducten in Waalse landbouw te stimuleren vermits deze optie het hoogste milieuvoordeel aan een redelijke kost koppelt en veelal ook een voordeel kan zijn voor de Waalse landbouwer
- vermijden van een noodzaak van mestverwerking zonder mogelijkheid van uitrijden van verarmde mestfracties
- overweeg om bemestingsdruk te verminderen door focus op kippenmestverwerking

13.7.5.2 **Aanbeveling voor de initiatiefnemers van mestverwerkingsprojecten**

- baseer u op de BBT-evaluatiemethodiek om een geschikte combinatie van technieken te vinden
- leer maximaal uit ervaring bij andere projecten voor de verwerking van afvalwaterslib en mest
- behoud kritische houding t.o.v. volledig nieuwe en exotische technologieën
- geef voorkeur aan technieken bewezen op bedrijfsschaal
- de behoeften aan mestverwerking zijn in andere regio' s en landen verschillend van deze in Vlaanderen ; hou hiermee rekening bij de introductie van (ogenschijnlijk) nieuwe technologie
- onderzoek goedkopere hygiëniseringsmethoden voor de dikke fractie van varkensmest
- keep it simple, eenvoudige technieken hebben meeste kans op slagen
- pilootproeven met expertondersteuning zijn sterk aan te bevelen

13.7.5.3 **Aanbevelingen voor de veehouders**

- stap niet blindelings in nieuwe projecten
- voorgestelde prijzen stijgen vaak in de loop van het project
- wees wantrouwig voor volledige nieuwe en exotische technologieën

- hou rekening met grote invloed van verwerkingskosten op uw rendabiliteit, overweeg of kosten opwegen tegen landbouwinkomen

De volledige BBT-studie is beschikbaar op de website van EMIS op de volgende plaats :

<http://www.emis.vito.be/ShowPage.cfm?PageID=151>

13.8 Inspanningen van de mestbank

Een belangrijke randvoorwaarde is dat de Mestbank zelf geen mestverwerkingsinitiatieven kan opstarten of eraan deelnemen, omdat dit conform de Europese regelgeving niet is toegelaten. De Mestbank tracht daarentegen de mestverwerking te ondersteunen aan de hand van een flankerend beleid.

De volgende initiatieven en taken werden door de Mestbank uitgevoerd m.b.t. mestverwerking (los van de administratieve verplichtingen betreffende mestverwerking) :

- Advisering vergunningen
- Informeren
- Terreinbezoeken
- Eindproducten
- Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek
- Evaluaties van projecten
- Opstellen omzendbrief
- Beleidsondersteuning (task force, wetgeving)

13.8.1 Adviseren vergunningen

De Mestbank wordt om advies gevraagd inzake Klasse II en Klasse I vergunningsaanvragen m.b.t. rubriek 28 (mestverwerking). In samenwerking met het VCM worden regelmatig informatievergaderingen georganiseerd waar initiatiefnemers hun project komen toelichten in het kader van een vergunningsaanvraag.

13.8.2 Informeren

Initiatiefnemers m.b.t. mestverwerking worden regelmatig op de Mestbank uitgenodigd, waar hen 'advies op maat' wordt verleend inzake vergunningen en procedures, de mestproblematiek, de wetgeving m.b.t. de verwerkingsplicht en zo meer. Vele buitenlandse bedrijven komen hun technieken of delen ervan voorstellen.

De Mestbank heeft ondermeer door een Mestbankinfo gericht aan de mestverwerkingsplichtige bedrijven de wetgeving m.b.t. verwerkingsplicht, vergunningen en eindproducten uitgelegd. Type contracten werden opgesteld.

Verder wordt er via talloze schriftelijke en telefonische contacten, ad hoc informatie verstrekt aan mensen (landbouwers, initiatiefnemers) die inlichtingen wensen.

13.8.3 Terreinbezoeken

Via terreinbezoeken blijft de Mestbank op de hoogte van de technologische ontwikkelingen op het terrein opdat op een correcte manier informatie kan worden verleend aan derden. Op deze manier worden de concrete knelpunten beter in kaart gebracht die worden teruggekoppeld met het beleid.

13.8.4 Eindproducten

De Mestbank heeft reeds bijzonder veel inspanningen geleverd m.b.t de problematiek inzake de afzet van eindproducten. Via verscheiden Task Force werkgroepen werden oplossingen uitgewerkt voor specifieke dossiers en de Mestbank werkt aan een algemene kwaliteitsbeoordeling voor eindproducten met het oog op een betere afzet binnen en buiten Europa. De bevoegde diensten van vele landen en hun importeisen zijn gekend bij de mestbank en omgekeerd.

13.8.5 Wetenschappelijk onderzoek

De Mestbank stelt budgetten ter beschikking voor wetenschappelijk onderzoek. M.b.t. mestverwerking werd in het najaar 2002 een onderzoeksproject uitbesteed m.b.t de valorisatie van resteffluenten in de landbouw.

13.8.6 Evaluaties

De Mestbank werkt nauw samen met studiebureaus en onderzoeksinstituten inzake de evaluatie van verwerkingsprojecten. Zo werden i.s.m. Prodem reeds meerdere meetcampagnes opgesteld om na te gaan onder welke voorwaarden bepaalde technieken kunnen voldoen aan de Vlaremwetgeving. Recent werd in overleg met de producenten van mestscheiders een evaluatieprotocol uitgewerkt.

13.8.7 Beleid

De Mestbank volgt de ontwikkelingen op het terrein op de voet en brengt de knelpunten in kaart op basis van dewelke oplossingen worden voorgesteld. Zo lag de Mestbank mee aan de basis van de Omzendbrief RO/2000/02 : *Richtlijnen voor de beoordeling van aanvragen om een stedenbouwkundige vergunning voor bedrijfsgebonden mestbe- en mestverwerkingsinstallaties of voor mestbe- en mestverwerkingsinstallaties van beperkte schaal in agrarisch gebied* die duidelijkheid bracht m.b.t. in welke gebieden en op welke schaal mestverwerkingsactiviteiten kunnen plaatsvinden zonder in overtreding te zijn met de ruimtelijke ordening wetgeving.

Via de Task force en beleidnota's worden regelmatig beleidsvoorstellen geformuleerd naar de politieke overheden.

De Mestbank ligt ook aan de basis van een voorstel om VLIF-steun onder bepaalde voorwaarden toe te kennen aan mestverwerkingsinstallaties welke in belangrijke mate kunnen bijdragen aan de reductie van ammoniak.

13.8.8 Personeelsinzet

In alle geledingen van de mestbank zijn mensen actief bezig met mestverwerking. Veel personen zijn voor een gedeelte bezig met mestverwerking, veelal 'above the Job'. Het aantal fulltime eenheden zowel voor het beleid, de administratieve zaken, begeleiding van initiatieven, ... kan deze geschat worden op 12 full-time eenheden.

14. Wetenschappelijk onderzoek

Bij heel wat problemen in het mestbeleid kan slechts een afdoend antwoord worden gegeven na een grondig wetenschappelijk onderzoek. Meten is immers weten. De mestbank heeft reeds heel wat onderzoek gefinancierd om duidelijkheid te krijgen in bepaalde knelpunten. De belangrijkste en meest actuele zaken worden hier vermeld. Deze onderzoeken zijn gegroepeerd per pijler van het driesporenbeleid.

14.1 Pijler 1: Efficiëntieverbeteringen in de dierlijke productie (Aanpak aan de bron)

14.1.1 'Emissiepreventie in de landbouw door middel van nutriëntenbalansen'

Nutriëntenbalansen kunnen een nuttig instrument zijn om efficiëntieverbeteringen in de dierlijke productie te stimuleren en de verliezen van nutriënten tijdens het productieproces naar het milieu te verminderen. De landbouwer krijgt bovendien een inzicht in de nutriëntenstromen op zijn bedrijf en kan deze dus efficiënter beheren. Naast het gebruik van nutriëntenarme voeders speelt een aangepast management hierbij ook een rol. Teneinde de nutriëntenbalans op bedrijfsniveau als adviesinstrument te kunnen gebruiken, werd gedurende 2 jaar (1999 – 2001) het project 'Emissiepreventie in de landbouw door middel van nutriëntenbalansen' uitgevoerd in opdracht van de Vlaamse Landmaatschappij door Universiteit Gent in samenwerking met het Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek met als doel een methode uit te werken waarbij een nutriëntenbalans kan worden opgesteld op bedrijfsniveau die wetenschappelijk betrouwbaar en praktisch uitvoerbaar is en dit voor zowel de varkens-, de pluimvee- en de rundveesector. Deze bedrijfsbalans werd hierbij eveneens in de praktijk getest in samenwerking met 40 landbouwbedrijven uit de verschillende sectoren. Deze onderzoeksopdracht werd in 2001 verlengd met één jaar (juni 2001 – mei 2002) met als doel: a) het uitwerken van de mineralenbalans als adviessysteem om landbouwers te begeleiden in het optimaliseren van hun nutriëntenbeheer b) het verder opvolgen van de 40 deelnemende landbouwbedrijven en hen aanzetten tot het nemen van maatregelen om de mineralenoverschotten te verkleinen c) het opstellen van een handboek als begeleiding bij de werking van studieclubs rond mineralenbeheer en bij het sensibiliseren van de doelgroep en d) het communiceren van de mogelijkheden van mineralenbeheer bij een breder publiek.

Het onderzoek toonde aan dat voor de verschillende sectoren belangrijke verbeteringen in efficiëntie gerealiseerd konden worden door middel van mineralenbalansen op bedrijfsniveau. Naast het gebruik van laagfosforvoeder en fasevoeding (varkens en pluimvee) konden ook op melkveebedrijven en rundveebedrijven de mineralenoverschotten op het landbouwbedrijf verminderd en de mineralenefficiënties verbeterd worden door middel van managementsaanpassingen zoals de reductie van de extra aanvoer van dierlijke mest, de verminderde aankoop van kunstmest en een betere uitbalancerings van de energie-eiwitverhouding in de rantsoenen van de dieren.

Een probleem om nutriëntenbalansen op rundveebedrijven als sensibiliseringsinstrument ingang te doen vinden, zijn de zeer lage decretale uitscheidingscijfers. De mogelijkheid om de stikstofuitscheiding verder te verlagen is hierdoor zeer klein.

In het kader van nutriëntenbalansen werd naar aanleiding van het vaak grote overschot op nutriëntenbalansen bij pluimveebedrijven een kortlopend (8 maanden) project opgestart in 2002 ter

opmaak van een nutriëntenbalans voor een slachtkuikenstal van de Provinciale Dienst voor Land- en Tuinbouw in Geel. In dit onderzoek werden alle onderdelen van de balans opgemeten (voeder, mest, mestopslag, NH₃-emissies, ...). Dit onderzoek beoogde een eerste indicatie te geven van de mogelijke factoren die de oorzaak zijn van het overschot op de nutriëntenbalansen (mestuitscheidingscijfers, mestsaamenstellingscijfers, NH₃-vervluchtiging). Uit dit onderzoek kwamen de volgende bevindingen naar voor:

De werkelijke mestsaamenstelling in de slachtkuikenstal PDLT is lager t.o.v. de forfaitaire richtwaarden voor de saamenstelling van dierlijke mest (30 % voor P₂O₅ en 5 % voor N gemiddeld over 4 rondes). De richtwaarden voor de saamenstelling van dierlijke mest zijn louter indicatief en moeten in die zin ook gehanteerd worden. In realiteit kan de saamenstelling echter zeer sterk variëren van bedrijf tot bedrijf. In dat opzicht is het zeker aan te raden meststalen te laten analyseren en niet af te gaan op het richtcijfer voor de saamenstelling van dierlijke mest. Daarbij is het zeer belangrijk dat het staal goed genomen wordt zodat het representatief is voor de mest in de gehele stal (bv. rekening houdend met relatieve oppervlakte water- en voederlijnen). De variatie in mestsaamenstelling tussen verschillende rondes van de slachtkuikenstal van de PDLT is echter beperkt.

Bij mestanalyse worden kleine verschillen tussen de analyseresultaten van de verschillende labo's vastgesteld. Deze verschillen zijn beperkt tot 5 à 10 %.

De ammoniakverliezen tijdens de opgevolgde rondes bleven steeds beneden de toegelaten marge van 15 % van de geproduceerde stikstof.

Tijdens de opslag neemt het totale gewicht van een hoop vaste mest sterk af en vervluchtigt een deel van de stikstof. Het is niet gekend in welke vorm de stikstofverliezen uit de opslag in het milieu terechtkomen.

Er zijn verschillen tussen de analyseresultaten van de voederstalen en de gehalten die op de veevoederfacturen vermeld zijn (fosfor en ruw eiwit). Bij het gebruik van de analyseresultaten van de voederstalen kon een beter sluitende balans opgemaakt worden. Voor fosfor kon de balans op die wijze volledig sluitend gemaakt worden. Voor stikstof kon de balans, rekening houdend met de reële NH₃-verliezen uit de stal en de verliezen uit de opslag ook sluitend gemaakt worden mits gebruik van de analyseresultaten van de voederstalen.

De bevindingen in het kader van dit onderzoek zijn enkel gebaseerd op de slachtkuikenstal van de PDLT en kunnen niet veralgemeend worden naar andere slachtkuikenbedrijven. Bijkomend onderzoek is nodig om de bevindingen op grotere schaal (meerdere bedrijven) na te gaan.

14.1.2 Evaluatie van de mestuitscheidingscijfers

De mestuitscheidingscijfers per diercategorie, die in het kader van de evaluatie van het mestbeleid in 1997 werden vastgesteld door de 'Technische Werkgroep Uitscheidingscijfers' (TWUN) op basis van de op dat moment beschikbare gegevens en die gebruikt werden bij de wijzigingen van MAP2, zijn aan een evaluatie toe. Het verbod op het gebruik van dierenmeel in de veevoeding ten gevolge van de BSE-crisis heeft immers ook gevolgen voor de saamenstelling van de voeders en zo ook op de uitscheiding van de dieren. Daarenboven trachten de veevoederfabrikanten en landbouwers voortdurend de voedersaamenstelling en voedertechnieken bij te sturen teneinde de uitscheiding van nutriënten in de mest te verkleinen.

Een evaluatie van de huidige mestuitscheidingscijfers en mestsaamenstellingscijfers en het in kaart brengen van de mogelijke verliezen (emissies), is prioritair voor pluimvee, maar op termijn ook voor de andere diercategorieën noodzakelijk. Er zijn op het terrein immers heel wat onduidelijkheden en vragen betreffende de balansen van bepaalde bedrijven. Hierdoor ontstaan problemen rond de 'niet

bewezen mestafzet'. De Mestbank heeft de intentie in dit kader in de nabije toekomst onderzoek op te starten. Hierbij dienen voor een ruime groep van pluimveebedrijven per diercategorie bedrijfsbalansen opgemaakt te worden waarbij de aanvoer van alle nutriënten op het bedrijf en de afvoer van alle nutriënten van het bedrijf bepaald worden, waar nodig via analyse (bv. de mest). De relaties tot voedermanagement en type huisvesting dienen hier ook in beschouwing genomen te worden. Bij voorkeur dienen de emissies ook begroot te worden door aansluiting bij resultaten uit het lopend onderzoek in het kader van het ammoniakreductieplan (emissiearme stallen).

14.2 Pijler 2: Oordeelkundige bemesting

14.2.1 'Bepaling van de hoeveelheid minerale stikstof in de bodem als beleidsinstrument'

Via de bepaling van het nitraatresidu op de landbouwpercelen tracht men de oordeelkundige bemesting te stimuleren. Sensibilisering op perceelsniveau is hierbij zeer belangrijk. De nitraatresiduwaarde heeft als doelstelling de uitspoeling van nitraten naar grond- en oppervlaktewater te beperken tot minder dan 50 mg nitraat per liter in grond- en oppervlaktewater. Momenteel is een nitraatresiduwaarde vastgelegd op 90 kg N/ha, te bepalen in de periode van 1 oktober tot 15 november in de bodem tussen 0 en 90 cm diepte.

Ter evaluatie en beleidsondersteuning van deze nitraatresidunorm werd in opdracht van de Vlaamse Landmaatschappij de onderzoeksopdracht '*Bepaling van de hoeveelheid minerale stikstof in de bodem als beleidsinstrument*' gedurende 2 jaar (2000 – 2002) uitgevoerd door de Bodemkundige Dienst van België, de Katholieke Universiteit Leuven en de Universiteit Gent. De doelstelling van dit onderzoeksproject was een technische vertaling te bepalen van enerzijds de grenswaarde van de Europese Nitraatrichtlijn van 50 mg nitraat/l en anderzijds van de richtwaarde van 25 mg nitraat/l in grond- en oppervlaktewater, in een perceelsgewijze controleerbare nitraatstikstofresidunorm voor cultuurgronden en na te gaan in hoeverre een differentiatie van deze nitraatstikstofresidunorm in functie van bodemtextuur en gewas noodzakelijk is. Ook diende nagegaan te worden met welk perceelsmanagement deze nitraatstikstofresidunormen kunnen gerespecteerd worden.

Uit de resultaten van het onderzoek bleek dat er onderscheid gemaakt diende te worden tussen twee bodemtypes, namelijk de zand (Z en S texturen) en de niet-zand bodems (zandleem, leem, klei) (Tabel 80).

Tabel 80 Nitraatstikstofresidunormen (kg NO₃-N ha⁻¹) in functie van teelt en textuur

Teelt/teeltcombinatie	Textuur	
	Zand	Niet-zand
Maïs	60	90
Bieten	50	70
Groenten zonder afvoer van oogstresten	40	50
Gras	70	100
Graangewassen + groenbemester	70	100
Andere gewassen	50	80

Op de zandgronden varieert het maximaal toelaatbaar nitraatstikstofresidu op 1 oktober tussen 40 en 70 kg NO₃-N ha⁻¹ en op de niet-zandbodems varieert het tussen 50 en 100 kg NO₃-N ha⁻¹ (0-90 cm). De gewassen kunnen ingedeeld worden in 6 groepen: maïs, suiker- en voederbieten, gras, groenten

zonder afvoer van oogstresten, graangewassen gevolgd door een groenbemester en alle andere gewassen (waaronder aardappelen, graangewassen zonder groenbemester, groenten met afvoer van gewasresten, groenten gevolgd door een groenbemester,...). Indien de gewasresten van groenten (en van bieten) na de oogst niet verwijderd worden van het veld, kan nog een grote hoeveelheid stikstof vrijkomen. Deze minerale stikstof is onderhevig aan uitspoeling, zodat bij afleiding van het maximaal toelaatbaar nitraatstikstofresidu terecht onderscheid wordt gemaakt tussen percelen waar de oogstresten wel of niet verwijderd worden. In het geval van een tijdig ingezaaide (voor 1 september) groenbemester of gras zal er nog stikstof kunnen worden opgenomen wat resulteert in hogere toegelaten nitraatstikstofresidu's in deze situaties.

De resultaten van het onderzoeksproject tonen aan dat de forfaitaire bemestingsnormen aanvaardbaar zijn vanuit milieu-oogpunt en dat zij tot een beperkt nitraatstikstofresidu, en dus tot een beperkte nitraatuitspoeling, kunnen leiden, mits de nodige voorzorgsmaatregelen in acht worden genomen en mits rekening gehouden wordt met perceelsspecifieke kenmerken. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de bemestingsnormen geen bemestingsadviezen zijn! Een belangrijk aspect hierbij is dat de normen geen rekening houden met de reële bodemvoorraad. Er werd duidelijk aangetoond dat bemesten volgens de bestaande forfaitaire normen geen garantie inhoudt dat de voorgestelde nitraatstikstofresidunormen worden gerespecteerd.

Of voldaan wordt aan de nitraatstikstofresidunormen bij een maximale invulling van de forfaitaire bemestingsnormen is afhankelijk van perceelsspecifieke kenmerken. Bij een oordeelkundige bemesting moet steeds rekening worden gehouden met de stikstofvoorraad in de bodem, met de stikstofbehoefte van de teelt, met de stikstofvrijstelling uit oogstresten en groenbesters én met het stikstofleverend vermogen van de bodem om het nitraatstikstofresidu op een aanvaardbaar niveau te kunnen houden. Afstemming van de bemestingsdosissen op de stikstofvoorraad en de mineralisatiecapaciteit van de bodem, kennis van de bemestingswaarde van de toe te dienen organische meststof en een correcte plaatsing van de stikstof en een goede timing van de stikstoftoediening, aangepast aan de stikstofbehoefte en het N-opnameverloop van de teelt, verbeteren de stikstofbenutting en beperken het nitraatstikstofresidu.

14.2.2 Wetenschappelijke onderbouwing van het derogatieverzoek voor Vlaanderen in het kader van de Europese Nitraatrichtlijn'

In het kader van de afbakening kwetsbare zones conform de Europese nitraatrichtlijn (91/676/EEG) wenst de Vlaamse Minister van Leefmilieu en Landbouw voor Vlaanderen voor bepaalde zones een derogatieverzoek in te dienen conform Annex III, sub 2b van de nitraatrichtlijn. Dit derogatieverzoek behelst voornamelijk dat een andere bemestingshoeveelheid, dan 170 kg N/ha uit dierlijke mest in de richtlijn bepaald, kan worden toegepast, op voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan de doelstellingen van de richtlijn. De wetenschappelijke onderbouwing van het derogatieverzoek werd in maart 2002 opgemaakt door het Projectconsortium (Bodemkundige Dienst van België – Katholieke Universiteit Leuven – Universiteit Gent) van de onderzoeksopdracht: *'Bepaling van de hoeveelheid minerale stikstof in de bodem als beleidsinstrument'*. De gewassen/gewascombinaties die vanuit de wetenschappelijke onderbouwing in aanmerking komen voor derogatie zijn weergegeven in Tabel 81.

Tabel 81 Bemestingsnormen voor de gewassen/gewascombinaties die vanuit de wetenschappelijke onderbouwing in aanmerking komen voor derogatie

Gewas/gewascombinatie	Totale N (kg N/ha)	N uit dierlijke mest (kg N/ha)
Grasland (maai-graasweide)	350	230
Raaigras/maïs	275	230
Wintertarwe/mosterd	275	200
Suikerbieten	275	200
Voederbieten	275	200
Spruitkool	275	200

De 'wetenschappelijke onderbouwing van het derogatieverzoek' werd als basis gebruikt om de mogelijkheid tot derogatieverzoek verder uit te werken in het mestdecreet voor de nieuwe kwetsbare zones water.

14.3 Pijler 3: Mestverwerking

Uit berekeningen van de Mestbank blijkt dat tegen 2003 in Vlaanderen ongeveer 2,4 miljoen ton varkensdrijfmest zal moeten worden verwerkt. Een belangrijke eerste stap in de meeste verwerkingstechnieken is de scheiding van de mest in een dunne en dikke fractie, waarbij de dunne fractie vervolgens verder wordt verwerkt tot een al dan niet losbaar product. In het geval het gaat om een niet losbaar product dient het te worden afgezet conform de bepalingen van het mestdecreet.

Momenteel is slechts weinig bekend omtrent de valorisatie van deze resteffluenten in de landbouw. Er is nood naar meer kennis m.b.t. de landbouwkundige waarde van dit effluent en minstens even belangrijk de potentiële schadelijke neveneffecten van het effluent op de bodemeigenschappen als gevolg van het relatief hoog zoutgehalte in de meeste van deze effluenten. Ter ondersteuning van de afzetmogelijkheden van de effluenten na mestbewerking (mestscheiding) wordt eind 2002 een onderzoeksopdracht opgestart met betrekking tot de 'Valorisatie van resteffluenten afkomstig van mestverwerking'. Deze onderzoeksopdracht zal lopen tot eind 2004.

De doelstelling van dit project is de landbouwkundige, milieukundige en bodemkundige effecten in de land- en tuinbouw na te gaan als gevolg van het gebruik van resteffluenten afkomstig van mestbewerking aan de hand van literatuurgegevens en vergelijkende veldproeven. De veldproeven hebben betrekking op verschillende veel voorkomende land- en (glas)tuinbouwgewassen. Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt een code goede landbouwpraktijk m.b.t. het gebruik van deze resteffluenten opgemaakt.

15. Het Ammoniakreductieplan

Ook naar het compartiment lucht kan mest een nadelige invloed hebben, voornamelijk via de emissies van ammoniak. Daarom moeten ook de emissies en depositie van ammoniak gereduceerd worden. De stand van zaken en de knelpunten van dit dossier worden eveneens in dit voortgangsrapport weergegeven.

15.1 Was het nu 40% of 43% reductie tegen 2002, 2007 of 2010?

Zowel op nationaal als internationaal vlak zijn er een aantal (overlappende) reductiedoelstellingen m.b.t. ammoniak verschenen met als gevolg dat er nogal wat onduidelijkheid bestaat over de effectief te realiseren reductie. Sommige van deze beleidsinstrumenten leggen maxima op aan de **emissies** terwijl ander grenzen stellen aan de **deposities** om zo de invloed van verzurende stoffen op het milieu tegen te gaan. In wat volgt zijn de belangrijkste nationale en internationale verplichtingen voor Vlaanderen m.b.t. ammoniakreductie opgelijst.

15.1.1 Het Protocol van Göteborg

Op 4 februari 2000 ondertekende België officieel het "Protocol van het Verdrag over Grensoverschrijdende Luchtverontreiniging ter bestrijding van Verzuring, Eutrofiëring en Ozon in de Omgevingslucht". De 31 landen die het protocol ondertekenden verbinden zich tot belangrijke emissiereducties van de pollutanten SO₂, NO_x, NH₃ en VOS. De te realiseren reducties werden vertaald in maximale emissiewaarden voor het jaar 2010. Voor België werd een emissieplafond van 73.76 kt NH₃ vastgelegd. Het protocol wordt echter maar van kracht wanneer het door 16 landen geratificeerd wordt. Op 1 oktober 2002 hadden slechts 4 landen het protocol al geratificeerd m.a.w. het protocol is **nog niet bindend**.

15.1.2 EU-Richtlijn Nationale Emissieplafonds (National Emission Ceilings - NEC)

Op internationaal niveau werden de emissieplafonds zoals ze opgenomen waren in het Protocol van Göteborg nog verscherpt voor de pollutanten SO₂, NO_x en VOS. Voor NH₃ werd geen verscherping doorgevoerd en bleef hetzelfde emissieplafond behouden. Deze strengere emissieplafonds werden voor elk land vastgelegd in de Richtlijn 2001/81/EG van 23 oktober 2001 inzake nationale emissieplafonds voor bepaalde luchtverontreinigende stoffen (publicatieblad van de Europese Gemeenschappen van 27.11.2001) en zijn dus **bindend**.

Op een Interministeriële Conferentie Leefmilieu werd het door de NEC-richtlijn vastgelegde NH₃ emissieplafond voor 2010 als volgt verdeeld over de gewesten: **Vlaanderen 45 kton (-43.6 % t.o.v. 1990)**, Wallonië 28.76 kton (-1.2% t.o.v. 1990). In 2004 dient naar Europa een eerste rapportering over de reeds gerealiseerde reducties te gebeuren. Op dat moment zal de richtlijn ook geëvalueerd worden om na te gaan in hoeverre *bijkomende emissiereducties* nodig zijn. Als uitgangspunt voor de herziening van de NEC-richtlijn in 2004 wordt een streefwaarde van 40.7 kton NH₃ voor Vlaanderen vooropgesteld.

15.1.3 Milieubeleidsplan

In het Vlaams Milieubeleidsplan (1997-2002) werd als korte termijndoelstelling een *depositieniveau* van 2900 Zeq/ha.jaar vooropgezet tegen 2002. Voor NH₃ betekende dit concreet een reductie van de emissie met 40% t.o.v. 1990. Aangezien eind 2000 al duidelijk werd dat deze interim doelstelling niet realiseerbaar was, werd in het ammoniakreductieplan een emissiereductie van 40% als tussendoelstelling voor 2007 (tweede planperiode) vooropgesteld i.p.v. voor 2002. In het huidige ontwerp milieubeleidsplan (2003-2007) echter werd in het thema verzuring deze interim doelstelling niet overgenomen als plandoelstelling voor 2007. De bindende emissiedoelstellingen zijn gebaseerd op de EU-richtlijn Nationale Emissieplafonds met als basisjaar 2010. Als plandoelstelling voor 2007 wordt vooropgesteld dat alle maatregelen nodig om de emissiereductiedoelstellingen te bereiken juridisch worden vastgelegd. In het thema vermisting daarentegen werd 'reductie van de NH₃ emissie met 40% t.o.v. 1990 tegen 2007' wel behouden in de plandoelstellingen.

15.2 NH₃ emissiegegevens 1990-2001 (Bron: Lozingen in de lucht 1980 –2001, VMM)

Berekening van de ammoniakemissie afkomstig van de veeteelt in Vlaanderen gebeurt door de Vlaamse Milieumaatschappij en is gesteund op de jaarlijkse veetelling, die een onderdeel is van de Land- en Tuinbouwtelling. De resultaten van de veetelling worden gepubliceerd door het NIS. In de meest gedetailleerde vorm zijn de gegevens beschikbaar per gemeente.

In 1996 werd door de Universiteit Gent – Faculteit Landbouwkundige en Toegepaste Biologische Wetenschappen – in opdracht van de VMM de studie 'Ammoniakemissies door de veeteelt en het gebruik van kunstmeststoffen in Vlaanderen' uitgevoerd. Hierin werd een methodologie ontwikkeld, gebaseerd op de bepaling van de N-excretiecoëfficiënten en het relatieve aandeel (%) van de NH₃-emissie op de verschillende locaties nl. stal, opslag, weide en toediening. Op basis van deze methodologie wordt de ammoniakemissies vanaf 1990 berekend. De in voege treding van het mestactieplan vanaf 1991 en MAP2-bis (o.m. vlugge onderwerking van de mest) in 2000 is duidelijk merkbaar.

Tabel 82 geeft de evolutie weer van de NH₃ emissie uit de land- en tuinbouw in Vlaanderen voor de periode 1990-2001 (Bron: Lozingen in de lucht 1980-2001, VMM).

Tabel 82 Evolutie van de NH₃ emissie (ton/jaar) door veeteelt, kunstmestgebruik en industrie + verkeer

	Veeteelt	Kunstmestgebruik	Industrie+verkeer	Totaal
1990	74.227	3780	1.873	79.880
1991	63.372	3745	1.819	68.936
1992	63.867	3601	1.867	69.335
1993	65.441	3253	2.242	70.936
1994	65.153	3268	1.685	70.106
1995	66.836	3623	1.598	72.057
1996	66.391	3009	1.768	71.168
1997	66.187	2884	1.836	70.907
1998	66.781	2925	1.722	71.428
1999	67.000	2681	1.851	71.532
2000	53.464	2589	2.168	58.221
2001	51.874	2582	2.154	56.610

* voorlopige resultaten, stand van zaken: 30 september 2002

De landbouwsector was verantwoordelijk voor 96% van de totale NH₃ emissie in Vlaanderen in 2000. Het overgrote deel van deze emissie is afkomstig van de veeteelt (95%) en doet zich voor tijdens de opeenvolgende schakels van het agrarisch productiesysteem (stal, aanwending, opslag, weide). De overige 5% van de NH₃ emissie uit de landbouwsector wordt veroorzaakt door het gebruik van N-kunstmeststoffen. In 2001 werd reeds een reductie van 29% gerealiseerd t.o.v. de totale NH₃ emissie van 1990.

15.3 Het NH₃ reductieplan – Reductiepotentieel van het basisscenario

In het kader van Actie 21 van het Milieubeleidsplan 1997-2001 werd een ammoniakreductieplan opgesteld dat sedert begin 2000 in uitvoering is. Aangezien er in Vlaanderen tot op heden geen afzonderlijke wetgeving bestaat die de ammoniakproblematiek reguleert, werden er in VLAREM II en in het Mestdecreet (en uitvoeringsbesluiten) bepalingen opgenomen die rechtstreeks of onrechtstreeks invloed hebben op de ammoniakemissie afkomstig uit de landbouw. Er werd geopteerd om te streven naar een reductie van 40% tegen 2007 en 43% tegen 2010. Daartoe werd een basisscenario opgesteld met een aantal reductiemaatregelen. Het betreft maatregelen die inwerken op alle emissiestadia (stal, aanwending, opslag, weide).

In onderstaande tabel (Tabel 83) wordt een overzicht gegeven van de genomen en te nemen reductiemaatregelen, hun reductiebijdrage (gebaseerd op bepaalde veronderstellingen betreffende implementatiegraad), het jaartal waarop de maatregelen uitgevoerd werden/zullen worden en het beleidsinstrument die de maatregel mogelijk maakt. De emissiereductie die door deze scenario's gerealiseerd kan worden is berekend met het VMM-emissie-model.

Tabel 83 Het basisscenario: overzicht van de maatregelen, de verwachte reductie, jaartal van uitvoer en beleidsinstrument

Maatregel	Specificatie	Reductie (ton NH ₃)	Reductie* (%)	Jaartal uitgevoerd	Instrument
Emissiearme aanwending	Binnen 24 h onderwerken – bouwland	7862	26.0	1997	MAP1
	Emissiearm aanwenden bouwland	3940		2000	MAP2bis
	Emissiearme aanwending grasland	7512		2000	MAP2bis
	Totaal	19314			
Mestverwerking	Varkens (50 mio kg N)	8589	12.9	2003?	MAP2bis
	Pluimvee (16 mio kg N)	972		2003?	MAP2bis
	Totaal	9561			
Afbouw varkensstapel	-20% vleesvarkens, -5% zeugen	3647	4.9	2003	SD
Voedertechnieken	Varkens en pluimvee: -10% N-excretie	1549	2.1	2007	MAP2bis
Lineaire autonome afname	Rundvee -10%	3592	4.8	2010	Eur LBB
Staltechnieken	Varkens	2145	3.5	2010	VLAREM
	Pluimvee	476		2010	VLAREM
	Totaal	2621			

* reductie t.o.v. de emissie uit de veeteelt in 1990 nl. 74.227 ton NH₃

SD = stopzettingsdecreet

Eur LBB = Europees landbouwbeleid

15.3.1 Reeds gerealiseerd reductiepotentieel

15.3.1.1 Emissiearme aanwending

In het Mestdecreet worden emissiearme uitrijtechnieken opgelegd voor het hele landbouwareaal (grasland, beteelde en niet-beteelde cultuurgrond). Tijdens MAP1 werd reeds bepaald dat op niet-beteelde cultuurgronden alle opgebrachte meststoffen binnen 24 uur ondergewerkt moesten worden. Dit bracht, samen met het verplicht afdekken van de mestopslag buiten de stal, een emissiereductie van 7.862 ton NH₃ met zich mee. Met het invoeren van MAP2bis werd de uitrijregeling nog verscherpt en werden ook emissiearme aanwendingstechnieken voor grasland en beteelde cultuurgrond verplicht. In 2002 werd door emissiearm aanwenden op bouwland in totaal een emissiereductie van 11.802 ton NH₃ of 15.9% gerealiseerd t.o.v. 1990. Emissiearm aanwenden op grasland draagt nog eens voor 10.1% of 7.512 ton bij tot de reductie. De totale reductie in 2002 t.g.v. emissiearm aanwenden bedraagt dus 19.314 ton of 26% t.o.v. 1990. Deze cijfers werden berekend uitgaande van een bepaalde, veronderstelde implementatiegraad van emissiearme aanwendingstechnieken in 2002 (zie Tabel 84). Met het oog op een evaluatie van het ammoniakreductiebeleid werd aan het NIS gevraagd om gegevens (15-mei-telling) te verzamelen m.b.t. aangeschafte/gebruikte emissiearme aanwendingsapparatuur door of in opdracht van de landbouwers. Door jaarlijks de aantallen gebruikte apparatuur en de bewerkte oppervlakte op te volgen kunnen trends in de aanschaf en het gebruik van emissiearme apparatuur geëvalueerd worden. Op die manier zal een realistischer implementatiegraad verkregen worden die kan doorgerekend worden naar een realistischer inschatting van werkelijke reductie t.g.v. emissiearme aanwending.

Tabel 84 Implementatiegraad (%) van emissiearme aanwendingstechnieken vanaf 2002

	Implementatiegraad
Niet-beteelde cultuurgrond	
Mestinjectie	50
Uitspreiden en inwerken binnen 4 uur	50
Grasland en beteelde cultuurgrond	
Zode-injectie	30
Sleepslang	30
'Inregenen'	40

Gezien het grote belang van de emissiearme aanwending om een aanzienlijke emissiereductie te realiseren zal ook in de toekomst getracht worden om de meest efficiënte technieken (zie ook deel *Studies*) op grotere schaal toepassing te laten vinden.

15.3.2 Nog te realiseren reducties

15.3.2.1 Mestverwerking

Vanaf 2000 geldt een mestverwerkingsplicht die geleidelijk toeneemt tot 2003. In het basisscenario is de mestverwerking opgenomen als reductiemaatregel met als voorwaarde dat de emissienorm voor ammoniak voldoende streng toegepast wordt voor alle verwerkingstechnieken (m.a.w. de NH₃ emissie over het traject mestverwerking moet lager of maximaal gelijk aan de emissie over het traject emissiearme aanwending zijn). Er is verondersteld dat de te verwerken hoeveelheid overeenkomt met

de hoeveelheid mest die vanaf 2003 niet meer op Vlaamse bodem kan afgezet worden (66 miljoen kg N). Indien de mestverwerkingscapaciteit niet op korte termijn gerealiseerd wordt (wat gezien de huidige stand van zaken m.b.t. mestverwerking reëel is), betekent dit dat een emissiereductie van 9.561 ton (of 12.8%) niet in rekening gebracht zal kunnen worden.

15.3.2.2 Afbouw van de veestapel

Houders van een geldige lopende milieuvergunning voor de uitbating van een bestaande veeteeltinrichting, waarvan de exploitatie nog niet is stopgezet, krijgen in het kader van het Stopzettingsdecreet een stopzettingsvergoeding voor het aantal dieren aangegeven bij de Mestbank, indien zij binnen een bepaalde termijn, op vrijwillige basis, volledig en definitief stoppen met het houden van dieren. Bij stopzetting vervalt van rechtswege de milieuvergunning voor de betreffende productie. In het basisscenario, werd als gevolg van het Stopzettingsdecreet een afname van de varkensstapel (alle categorieën) met 10% doorgerekend.

15.3.2.3 Voedertechnieken

Er wordt een verminderde stikstofexcretie van 10% voor de varkens- en pluimveestapel in rekening gebracht tegen 2007 (toepassing van het nutriëntenbalansstelsel van het type mestuitscheidingsbalans, waarbij de uitscheiding van mineralen door voeder(technieken) wordt verminderd – artikel 20bis van MAP2bis).

15.3.2.4 Lineaire autonome afname van de veestapel.

Er is verondersteld dat de rundveestapel lineair afneemt in de periode 1990-2010 (lineaire extrapolatie van periode 1990-1997).

15.3.2.5 Stalmaatregelen

In het basisscenario zijn stalmaatregelen opgenomen voor het halen van de reductiedoelstelling in het kader van de Europese verzuringstrategie tegen 2010. Aangezien er in Vlaanderen vrijwel geen perspectiefvolle emissiearme huisvestingssystemen gebouwd zijn (met uitzondering van de legpluimveehouderij), is het ammoniakbeleid de volgende jaren gericht op de verplichte invoering van emissiearme stalmaatregelen. Momenteel wordt een voorstel tot aanpassing van VLAREM m.b.t. de implementatie van emissiearme stalmaatregelen in de veehouderij overwogen. Het betreft maatregelen die geleidelijk kunnen ingevoerd worden zodat uiteindelijk alle stallen ten laatste tegen 2013 ammoniakemissiearm zullen zijn.

In het kader van het ammoniakreductieplan werd een wetenschappelijke werkgroep opgericht die zowel de Groen Labellijst van emissiearme stallen uit Nederland als de lijst van Europese Best Beschikbare technieken (Reference Document on Best Available Techniques for Intensive Rearing of Poultry and Pigs – final draft october 2002) naar een lijst van BBRT (Best Beschikbare Reductie Technieken) voor de Vlaamse situatie vertaald hebben. De verschillende ammoniakreductietechnieken werden hierbij getoetst aan aspecten dierenwelzijn, geur, veiligheid en energie. Een eerste lijst voor varkens en pluimvee is opgesteld. Deze lijst zou bovendien jaarlijks geëvalueerd worden door de Werkgroep Stallen.

15.3.3 Aandachtspunten

Uiteraard spreekt het voor zich dat indien bepaalde maatregelen niet uitvoerbaar zijn, de doelstellingen toch gerealiseerd kunnen worden door de implementatiegraad van andere maatregelen te verhogen. Daarom is het belangrijk om de reeds gerealiseerde reductie zo correct mogelijk te kennen. Om tot een realistische berekening van de gerealiseerde reducties te komen dient echter de werkelijke implementatiegraad en reductie-efficiëntie van een bepaalde maatregel steeds geëvalueerd en bijgestuurd te worden. Informatie hieromtrent blijkt voor sommige actiepunten in de praktijk echter zeer schaars te zijn of moeilijk in te schatten.

15.4 Studies: timing en verwachte resultaten

15.4.1.1 Actieprogramma emissiearme aanwending

In maart 2000 werd een werkgroep emissiearme aanwending opgericht voor het opstellen van een duidelijke milieutechnische richtlijn (typereglement) voor mestinjectoren en andere emissiearme aanwendingsapparatuur. Uiteindelijk resulteerde dit in twee wetenschappelijke onderzoeksopdrachten. Een eerste liep af in juli 2001, waarbij meetapparatuur werd ontwikkeld om de transversale en longitudinale verdeling van mestspreadingmachines op te meten. Op basis hiervan werd een ontwerp typereglement opgesteld.

Momenteel loopt er in samenwerking met het Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek (CLO) nog een tweede onderzoeksproject waarbij emissiearme aanwendingstechnieken opgenomen in het mestdecreet via praktijkonderzoek geëvalueerd worden. In eerste instantie werd meetapparatuur ontwikkeld om NH₃ emissiemetingen onder veldomstandigheden uit te voeren (micrometeorologische massabalansmethode). Deze meetapparatuur wordt nu gebruikt om de emissies van verschillende spreadingstechnieken onder veldomstandigheden in te schatten. Het project loopt af eind december 2002, waarna een eerste evaluatie kan gebeuren. Dit project moet mee helpen het beeld te vervolledigen van de doeltreffendheid en efficiëntie van verschillende emissiearme technieken. Het zou interessant zijn om in een vervolgproject het effect van 'slecht werkende' emissieapparatuur op de ammoniakemissie te evalueren.

Op basis van de resultaten van deze projecten kan in de toekomst gewerkt worden aan de ontwikkeling van een certificeringssysteem voor het toekennen van een kwaliteitslabel aan emissiearme aanwendingsapparatuur (controle naleving typereglement bij fabrikant) en een keuringscertificaat voor bestaande emissiearme aanwendingsapparatuur.

15.4.1.2 Actieprogramma emissiearme stallen

Momenteel is er een wetenschappelijk onderzoek lopende m.b.t. de validatie van de meetprocedure voor de bepaling van geur- en ammoniakemissies van referentieveestallen. Dit meetprotocol moet toelaten om op een eenduidige wijze de ammoniak uit stallen te meten, te evalueren en emissiefactoren voor de Vlaamse stallen af te leiden. Gezien de integratie van diverse aspecten in veehouderijsystemen steeds meer aandacht krijgt, wordt in het kader van dit project niet uitsluitend met ammoniakemissie, maar eveneens met geuremissie en andere aspecten zoals dierenwelzijn, management, veiligheid en arbeid rekening gehouden. Dit is belangrijk omdat bepaalde stalmaatregelen, die het dierenwelzijn bevorderen, de emissies van ammoniak verhogen. Het project loopt nog tot augustus 2004.